

Täysistunto

Keskiviikko 13.11.2019 klo 14.01—19.40

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 19.40.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.01—16.08), ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.08—17.57) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.57—19.40).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kansalaisaloitteet

Eduskunnalle on 11.11.2019 toimitettu kansalaisaloite KAA 12/2019 vp: Kesäaika pysyväksi ajaksi.

3. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenen sidonnaisuuksista (Marin)

Valtioneuvoston kirjelmä VN 6/2019 vp

Keskustelu

Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:n sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 39/2019 vp

Valiokunnan mietintö StVM 8/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 8/2019 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 12.11.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

3. lakiehdotus

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

7 §

Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Teen perussuomalaisten vastalauseen 1 mukaisen pykälämuutosesityksen.

Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Juvosen tekemää muutosesitystä.

Arja Juvonen ehdotti Minna Reijosen kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö "jaa", Arja Juvosen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 67; poissa 36 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 39/2019 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle pienten eläkkeiden korottamista koskeviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 43/2019 vp

Valiokunnan mietintö StVM 4/2019 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Keskustelu asiasta päättyi 12.11.2019 pidetyssä täysistunnossa

Keskustelussa on Mia Laiho Pia Kauman kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen ja Arja Juvonen on Minna Reijosen kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaiset 1., 2. ja 4. lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 43/2019 vp sisältyvät 1.-6. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Matti Vanhanen: Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksista.

Mietintö "jaa", Mia Laihon lausumaehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 69; poissa 34 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Arja Juvosen 1. lausumaehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 71; poissa 32 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Mietintö "jaa", Arja Juvosen 2. lausumaehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 71; pois-
sa 32 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Arja Juvosen 4. lausumaehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 98, ei 71; pois-
sa 30 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

6. Keskustelualoite lapsi- ja perhemyönteisemmän Suomen rakentamisesta

Keskustelualoite KA 1/2019 vp

Keskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 6. asiana on ajankohtaiskeskustelu lapsi- ja perhemyönteisemmän Suomen rakentamisesta. Ajankohtaiskeskustelun ensimmäisen puheenvuoron käyttää aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Eeva Kalli. Valtio-
neuvoston puheenvuoron käyttää perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru. Tämän jäl-
keen myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja, enintään 2-minuutti-
sia. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Keskusteluun varataan
aikaa 1 tunti.

Keskustelu

14.07 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa puhemies! Isä pakkaa ostoksiaan kaupan kassalla, vilkai-
see kelloaan ja huokaisee: Ruoka on vielä tekemättä, tiskit tiskaamatta ja pyykkit pesemät-
tä. Isommat lapset pitää muistaa ilmoittaa koulun valokuvaukseen ja nuorimmalle varata
neuvola-aika. Apua ei kehtaa pyytää, ja isovanhemmat asuvat kaukana. Ehkä se tästä hel-
pottaa, hän ajattelee. Samaan aikaan toisaalla on ollut palkkapäivä: vuokra ja muut laskut
on maksettu. Äiti miettii, pitääkö tyttären kanssa ottaa puheeksi joko tanssiharrastuksen tai
pianonsoiton lopettaminen. Raha ei meinaa riittää molempiin, välillä ei kaikkeen välttä-
mättömäänkään. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Pala nousee kurkkuun.

Arvoisa puhemies! Nämä tilanteet ovat tuttuja monille suomalaisille. Arki tuntuu usein
melkoiselta selviytymiseltä. Suomi on mennyt monessa asiassa eteenpäin. Lapsi- ja perhe-
myönteisen yhteiskunnan rakentaminen on kuitenkin vielä pahasti kesken. Parannettavaa
on ainakin perheiden toimeentulossa, arjessa jaksamisessa, työn ja perheen yhteensovitta-
misessa sekä yhteiskunnan asenteissa ja arvostuksissa.

Lapsiperheköyhyys on tämän maan vakavampia ongelmia. Keskustan tavoite on lapsi-
perheköyhyyden poistaminen. Ensi vuonna nostetaan pienimpiä vanhempainpäivärahoja
ja lapsilisiä. Se ei vielä köyhyyttä poista mutta on askel oikeaan suuntaan. Syntyvyyden
laskettua lapsilisiin kuluu nykyistä vähemmän rahaa. Voisimmeko yhdessä päättää, että
käyttäisimme tämän syntyvyyden laskusta säästyvän rahan lapsilisien tuntuvaan korotta-
miseen tulevaisuudessa? [Välihuutoja — Eduskunnasta: Postinjakajien palkkaan!] Tästä
olisi tärkeää löytää puoluerajat ja vaalikaudet ylittävä näkemys. Olisiko tähän tahtoa?

Tehokkain lääke köyhyyteen on tietysti työ. Keskustan tavoite on, että jokainen työtä et-
sivä vanhempi pääsee töihin. Yhtään vähempää emme voi tavoitella. Lapsiperheköyhyyttä
on taklattava myös sosiaaliturvauudistuksella. Turvaverkossa ei saa olla aukkoja. Myös

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

jaksaminen on koetuksella monessa kodissa. Perheet tarvitsevat lisää matalan kynnyksen palveluja, siksi perhekeskusten toimintaa on laajennettava ja kotiin vietäviä palveluja parannettava. Kunnissa ja kaupungeissa voitaisiin laajasti kokeilla palvelusetelin tarjoamista vauvaperheen vanhemmille. Arjen apua vaikkapa siivoukseen tai lastenhoitoon on oltava mahdollista pyytää ja saada ilman leimoja tai akuuttia ongelmaa. Kynnys nimenomaan saa olla matala, siitä on tehtävä uusi normaali. Isoin muutos tarvitaankin ehkä asenteissa ja ilmapiiirissä.

Arvoisa puhemies! Työ ja perhe on voitava sovittaa paremmin yhteen. Johtaminen ja työpaikan käytännöt ovat tässä kaikista tähdellisimpiä. Joustava työajat, etätyömahdollisuus, työvuorojen suunnittelu yhdessä työntekijän kanssa, mahdollisuus osa-aikatyöhön sekä sijaisjärjestelyt ovat esimerkkejä lapsi- ja perhemyönteisen työpaikan käytännöistä. Joustavuuden lisääminen palvelee koko työyhteisön etua, ja kaikki voittavat. Myös lainsäädännöllä voidaan vaikuttaa. Jokaisella lapsella kautta Suomen on oltava oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ja tasa-arvoisiin koulutusmahdollisuuksiin. Perhevapaauudistus tarvitaan. Sen on lisättävä joustavuutta ja oltava perheelle parannus. Sitä ei voi tehdä vain työelämän tarpeisiin. Me luotamme perheisiin. Kyllä he osaavat itse päättää, miten arkinsa järjestävät. Olisi hienoa tässä keskustelussa yhdessä sopia, että myös tulevaisuudessa vanhemmilla on vapaus valita, miten he lapsensa hoitavat.

Arvoisa puhemies! Eduskunta on paljon vartijana. Annetaan yhdessä viesti siitä, että lapset ovat tervetulleita kaikkiin elämäntilanteisiin, myös vaikkapa silloin, kun vanhemmat vielä opiskelevat. Annetaan viesti, että lapsen kanssa selviää arjessa ja apua saa tarvittaessa, että tulevaisuuteen voi luottaa, että lapset tuovat elämään valtavan paljon iloa, onnea ja merkityksellisyyttä ja että heissä on tämän maan tulevaisuus.

14.13 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Kiitän aloitteenjättäjiä tästä mahdollisuudesta keskustella eduskunnassa lapsi- ja perhemyönteisemmän Suomen rakentamisesta. Keskustelualoitteelle on tilausta — juuri perhepolitiikasta pitäisikin puhua enemmän.

Tähän keskustelualoitteeseen kuuluu myös hieno periaate, joka löytyy keskustelualoitteen tekstistä. Siinä sanotaan, että syntyvyys ei kuitenkaan nouse ihmisiä syyllistämällä. Itsekin ajattelen, että kun käydään keskustelua perhepolitiikasta ja syntyvyydestä, ei tämä syyllistämällä parane vaan aidosti toisia näkökulmia arvostavalla keskustelulla. Minusta tämä kiteytyy hienosti tuossa keskustelualoitteessa.

Lasten hankkiminen on henkilökohtainen valinta, jota yhteiskunta voi tukea — ja sen pitääkin tukea sitä — hyvin monilla perhepoliittisilla toimilla. Syntyvyydessä on kysymys koko yhteiskunnan lapsi- ja perhemyönteisyydestä, ei pelkästään kansalaisten yksittäisestä halusta, etuudesta tai palvelusta. Lapsiperheiden kokemuksia ja toiveita tulee kuulla, tutkia ja kehittää, jotta arki muuttuu sujuvammaksi. Perhemyönteisyys ei ole ainoastaan hallituksen perhe- ja peruspalveluministerin tehtävä, vaan se kuuluu meille kaikille, kollegoille — niin kuin näkyy, täällä on meidän muutkin perheasioista vastaavat ministerit omalta sektoriltaan paikalla — ja se kuuluu kaikille päätöksenteossa kotona ja työpaikoillakin.

Hallitusohjelmaan on kirjattu periaate siitä, että ”ihmisiä tuetaan kohti toivomaansa lapsimäärää”. Moni on ihmetellyt, mitä tällä tarkoitetaan, miksi näin kirjattiin. Itse ajattelen, että se on varsin nerokkaan yksinkertainen lause. Se kertoo siis siitä, että me tuemme ihmisiä kohti toivomaansa lapsimäärää. Minusta siinä kiteytyy jotain kaunista yhteiskuntapolitiikasta, että me yritämme purkaa steitä lapsihaaveiden tieltä. Meidän tehtävämme ei

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

ole painostaa vaan auttaa ihmisiä esteiden yli. Ja iso este lapsihaaveille on tietenkin toimeentulo, mikä on tunnustettava.

Suurella enemmistöllä lapsista ja nuorista asiat ovat hyvin ja jopa paremmin kuin koskaan Suomen historiassa. Yhdeksän lasta kymmenestä on tyytyväinen omaan elämäänsä, heillä on ystäviä ja harrastuksia, ja he pystyvät keskustelemaan vanhempiensa kanssa asioistaan. Mutta samaan hengenvetoon on todettava, että tätä ei valitettavasti yhteiskunnassa kaikille ole pystytty tarjoamaan. Kyllä lasten ja nuorten hyvinvointi on vuosien aikana eriarvoistunut, ja kaikki eivät ole olleet yhtä onnekkaita. Osa voi entistä paremmin, mutta kaikki eivät ole tässä kehityksessä mukana. Osa voi todella huonosti.

Vuonna 2017 köyhissä perheissä eli tässä maassa noin 150 000 lasta. Kyllä se vetää meidät hiljaiseksi. Nelivuotiaiden lasten vanhemmista kaksi viidennestä kokee perheen taloudellisen tilanteen korkeintaan kohtalaiseksi, ja joka kymmenes on viimeisen vuoden aikana pelännyt ruoan loppuvan. On helppo ymmärtää tällaisissa tilanteissa, että yhteiskunnan huoltosuhde ei sittenkään taida olla isoin huoli.

Lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi hallitus esittää korotettavaksi vuoden 2020 alusta lukien perusturvaa eli vähimmäismäärisiä sairaus- ja vanhempainpäivärahoja sekä työttömyysturvan perustasoisten etuuksien tasoa. Lisäksi elatustukea sekä yksinhuoltajaperheiden ja monilapsisten perheiden lapsilisiä esitetään korotettavaksi. Tätä johdonmukaista työtä lapsiperheköyhyyden torjumiseksi tulee jatkaa. Lasten ja perheiden tueksi tulee kehittää samanaikaisesti sekä etuuksia että palveluita. Laadukkaat lapsi- ja perhepalvelut syntyvät ison ammattilaisjoukon yhteistyöllä. Palvelukokonaisuus kattaa niin sivistyskuin sosiaali- ja terveystoimen, järjestöjen ja seurakuntien toiminnan mutta myöskin perheen vanhempien näkökulmasta tarpeelliset aikuistenkin palvelut.

Arvoisa puhemies! Suomalainen peruskoulu on yksi yhteiskuntamme kruununjalokivistä, joka yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa luo sivistyksen ja kasvun perustan. Subjekttiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ja ryhmäkokojen pienentäminen ovat vahva lapsi- ja perhemyönteinen viesti tältä hallitukselta.

Lapsi- ja perhepalveluja kehitetään myös viime hallituskaudella aloitetun lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman kautta. Tässä työssä vahvistetaan erityisesti perhekeskuksia, paljon kaivattua varhaista tukea sekä matalan kynnyksen palveluja. Kehittämistyö tehdään maakunnissa ja kunnissa lähellä ihmistä. Pelkät tulonsiirrot ja yksittäiset päätökset eivät tietenkään riitä. Me tarvitsemme pitkäjänteistä, yli parlamentaaristen kausien ja tuulien kulkevaa yhteistyötä lapsi- ja perhemyönteisemmän Suomen rakentamiseksi. Ensimmäistä kertaa kestävän muutoksen tueksi lapsi- ja perhepolitiikassa tarvitaan myöskin lapsistrategia, jonka laatiminen on käynnistynyt. Lapsistrategia tulee olemaan hallituskaudet ylittävä ja eri hallintoalat yhdistävä lapsi- ja perhemyönteinen visio kaikille siitä, miten lasten ja perheiden hyvinvointia voidaan [Puhemies koputtaa] ja pystytään lisäämään. Muilta osin perhepolitiikassa on käytettävissä myös laaja keinopaketti, eli olemme sitoutuneet lapsivaikutusten arviointiin.

Haluan vielä, puhemies, lopuksi todeta, että on myöskin tärkeää huomata, että monet haluavat olla perhemyönteisiä ja moni haluaa olla myös perheellinen. Siksi on tärkeää muistaa myös vastoin omaa tahtoaan lapsettomien tukeminen lasten hankinnassa. Tätä kautta lapsettomien perheellistymis-toiveita tuetaan eri tavoin ja turvataan hedelmöityshoitojen yhdenvertainen saatavuus ja myöskin adoptiokäytäntöjä tarkistetaan. Itse olen vahvasti sitä mieltä, että parantamisen varaa on sielläkin. Eli perheellistyä voi monella tapaa, ja erilaiset

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

perhemallit huomioidaan. Tämä kaikki on arvokasta, sillä jokainen lapsi on tärkeä, jokainen lapsi on rakas.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän nyt vastauspuheenvuoroja, niitä pyydetään V-painikkeella.

14.19 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhutaan paljon syntyvyyden laskusta, siitä, miksi Suomessa ei haluta tehdä lapsia enää. Yksi syy siihen on se, että jos mietitään tällaista pientä perhettä, joka haluaa hankkia lapsia, mitä he tarvitsevat, jotta he uskaltavat sen lapsen hankkia, niin he tarvitsevat tietynlaista turvaa tulevaisuuteen, he tarvitsevat vakituisen työpaikan. Nyt puhutaan tosi paljon siitä, kuinka meillä on hoitajista pulaa, mutta tiedätkö, hoitoalalla on tuhansia hoitajia, jotka tekevät tämmöisellä niin sanotulla määräyskirjalla töitä, eli he tekevät sijaisuuksia, viikon sijaisuuksia, kuukauden sijaisuuksia — näitä sijaisuuksia voi vuoden aikana olla kymmeniä. Miettikääpä, onko tulevaisuus siinä tilanteessa niin turvattu, että uskallat siihen lapsen hankkia. Eli tämmöisiin pätkätöihin pitäisi puuttua ihan oikeasti. Syynä siihen, miksi näitä pätkätöitä on hoitoalalla niin paljon, on se, että kunnilla ei ole virkoja tai toimia ja he kuvittelevat, että he ehkä jossakin vaiheessa pystyvät näistä säästämään ja siksi pidetään henkilöitä sijaisina, mutta eihän näin koskaan käy, koska itse asiassa kaikkia näitä hoitajia tarvitaan, eli niiden sijaisuuksien pitämiseksi ei yleensä ole mitään perusteita.

Toinen asia, mikä on tosi tärkeä, on vanhempainvapaiden joustavuus. Ensinnäkin pitää olla perheen päätettävissä, miten vanhempainvapaita käytetään, ja sitten heidän myöskin tämmöisen pallon tähän, että se joustavuus olisi sillä tavalla, että se kohdistuisi useamman vuoden ajalle lapsen alkuvaiheessa, että niitä päiviä voisi pitää joustavasti vähän samaan tapaan kuin Ruotsissa pidetään.

Kolmas asia on lapsilisät. Elikkä nythän hallitus on korottamassa neljännen ja viidennen lapsen lapsilisää 10 eurolla. Kustannukset ovat 6 miljoonaa euroa vuonna 2020. Lapsilisisä on tällä hetkellä jo huomioitu monilapsikorotus, eli lapsilisäthän nousevat, mitä useampi lapsi on. Nyt perussuomalaiset Arja Juvosen esittämänä esittivät, että tämä sama 6 miljoonaa käytettäisiin siihen ensimmäiseen lapseen — sama kustannus, mutta se tuki kohdistuisi kaikille. Te äänestitte juuri, hallituspuolueet, sitä vastaan. Lapsilisistä itse olen sitä mieltä, että ne pitäisi ehdottomasti sitoa indeksiin, koska me jäämme joka vuosi jälkeen tässä kehityksessä, [Puhemies koputtaa] olemme jääneet jo pitkän aikaa.

Yhden asian sanon vielä: matalan kynnyksen palveluita pitäisi olla sekä lapsille että vanhemmille, koska ajattelen niin, että tukemalla vanhempia me tuemme lapsia.

14.22 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa syntyneiden lasten määrä jatkaa laskuaan. Perheiden lapsiluku pienenee, ja kokonaan lapsettomien osuus kasvaa. Valtaosa lapsettomaksi jääneistä olisi tutkimusten mukaan kuitenkin halunnut lapsia.

Elämäntilanteen sekä tulevaisuuden epävarmuus ja näköalattomuus näyttävät olevan tärkeimpiä syitä siihen, että lapsensaantia lykätään. Työllisyystilanne on huono, työsuhteet ovat pätkä- ja silpputöitä, eikä vakituista työpaikkaa ole onnistuttu saamaan. Koetaan, että lapsen saaminen ajaa varsinkin nuoren naisen huonoon asemaan työmarkkinoilla. Monet myös kokevat työn ja perhe-elämän yhdistämisen olevan kovin vaikeaa. Työelämä on

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

hektistä, eikä välttämättä ole turvaverkkoja, esimerkiksi lähellä asuvia vanhempia, joilta pyytää apua.

Taloudellinen niukkuus on yksi syistä. Suomessa jo 110 000 lasta elää tänä päivänä köyhässä perheessä. Nuorten miesten pienituloisuus on kolminkertaistunut 2000-luvulla. Suuri joukko syrjäytyy juuri silloin, kun perheen perustamiselle olisi otollinen aika. Vaikka yhden lapsen kanssa vielä selvitään, niin useamman lapsen perheen talouden koetaan menevän ihan liian tiukalle. Väestöliiton perhebarometrin mukaan työttömät, vähiten koulutetut ja pienituloiset ovatkin alentaneet käsitystään sopivasta lasten määrästä, siis alentaneet käsitystään lasten määrästä.

Yhteiskunnallisiakin syitäkin on paljon. Perhevapaamallimme on joustamaton eikä ota huomioon perheiden erilaisia tilanteita, mutta onneksi uudistus on nyt pian lähtemässä liikkeelle. Hallitusohjelmassa on siitä hyvät kirjaukset. [Oikealta: Rahat vaan puuttuu!] Rinteen hallitus on muutenkin muuttamassa politiikan suuntaa. Muun muassa varhaiskasvatukseen viime kaudella tehty ikävät heikennykset ollaan nyt perumassa, ja vaikkapa tuo oppivelvollisuuden pidennyskin parantaa esimerkiksi niiden nuorten miesten työllisyysnäkyviä, joilla on pelkästään peruskoulu, joiden on hyvin vaikeaa päästä töihin — todellakin vain vähän yli 40 prosenttia peruskoulun suorittaneista on töissä. Myös tämä asia parantaa perheiden näkökulmia. Tosiaan lapset ovat panostus tulevaisuuteen.

14.24 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sain juuri eilen pitää sylissäni siskoni vastasyntynyttä lasta ja mietin siinä hetkessä, että kyllä se on elämän suurin onni, mikä ihmistä voi kohdata: oman lapsen syntymä. Jos tällaisesta näkökulmasta lähdetään katsomaan sitä, mikä meidän velvoitteemme tässä salissa on, niin varmasti se on se, että me takaamme, että Suomi on tulevaisuudessakin paras maa, johon voi syntyä lapsena ja jossa voi kasvaa ja kehittyä.

Se oikeastaan tarkoittaa sitä, että me katsomme tätä asiaa läpi ihan kaikkien hallinnonalojen ja mietimme sitä kaikessa toiminnassa, miten me voimme olla nykyistä lapsiystävällisempiä. Nyt kun me puhumme ja mietimme eri palveluitten hallinnonuudistuksia, itseäni huolettaa enemmän se, että me rakennamme tällaisia hallinnon siiloja liian helposti. Se, mitä esimerkiksi lapsiperheet tarvitsevat tällaisena varhaisena tukena, on usein se, että varhaiskasvatus, hyvinvointineuvola, perusopetus, kouluterveydenhuolto, lastensuojelu pystyisivät toimimaan saumattomammin yhteen ja vaihtamaan tietoja ja tukemaan perheitä tällaisissa tilanteissa.

No, mitä sitten syntyvyyteen tulee, se on hyvin monisyinen asia, ja siihen meillä ei varmasti ole mitään yhtä yksittäistä tekijää, jolla tätä voisi ratkaista. Joskus se on ihan omasta tahdosta riippumatonta, joskus se on monista yhteiskunnallisista tekijöistä riippuvaista, mutta ehkä yksi kaikkein tärkeimpiä asioita, mitä itse haluaisin tässä korostaa, on toisaalta se, että katsotaan tutkimustuloksia, haetaan niistä ratkaisuja, mutta ennen kaikkea se, että perheillä olisi näkymiä tulevaisuuteen, niin että uskalletaan lähteä suunnittelemaan perhetä ja rakentamaan elämää sille pohjalle. — Kiitoksia.

14.26 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toiteisin tästä lapsiperheköyhyydestä, että siihen parasta on se, että mahdollisimman monessa perheessä on töitä. Se auttaa parhaiten lapsiperheköyhyyteen. Mutta on tosiasia, että me emme ole pystyneet tässä maassa poistamaan lapsiperheköyhyyttä. Siitä esimerkkejä on monenlaisia, me tunnemme niitä tutkimusten kautta mutta muutenkin. Itse asiassa esimer-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

kiksi vaikka lapsilisien, jotka ovat todella tärkeitä lapsiperheille, joissa on vähän tuloja, reaaliarvo on nyt 30 prosenttia alemmalla tasolla kuin 1990-luvulla. Tämä kertoo sen, että lapsilisäjärjestelmä vaatii kehittämistä.

Haluaisin jatkaa tuosta edustaja Kallin esille nostamasta asiasta, mitä mieltä pääministeri ja myös vastaava ministeri ovat siitä, että otettaisiinkin suunnanmuutos tässä ja mentäisiin lapsilisäjärjestelmässä siihen, kun syntyvyys vuositasona on jo huomattavan paljon pienentynyt — 5 000 lasta vähemmän vuodesta 2017 vuoteen 2019 ennusteitten mukaan — että me voisimme käyttää nämä ikään kuin lapsilisämomentilta tulevat säästöt lyhentämättömänä lapsilisäjärjestelmän kehittämiseen. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jos 5 000 lasta vähemmän syntyy niitä ensimmäisiä lapsia, niin kahden vuoden aikana noin 6 miljoonan euron kustannussäästö jää, ja kun lapsilisää maksetaan aina sinne asti, kun lapsi täyttää 17 vuotta, niin me tiedämme, että tässä syntyy lähes noin 100 miljoonan euron säästö yhdestäkin lapsesta. Tämä kuulostaa aika isolta, mutta minusta tämä periaate olisi tärkeä, ja tuen edustaja Kallin näkemystä siitä, että jos täältä eduskuntapuolueista löytyisi konsensus tässä asiassa, niin lähtisimme viemään tätä asiaa eteenpäin. Kysyn tätä pääministeriltä: mitä mieltä olette?

14.28 Pääministeri Antti Rinne: Arvoisa puhemies! Aloite siitä, että säästyvät rahat lapsilisäjärjestelmän puitteissa käytetään sen kehittämiseen, on järkevä ajatus. Uskon, että me tulemme hallituksessa tätä miettimään, miten se sitten kohdistuu kaikkiin suomalaisiin hyvällä tavalla tulevaisuudessa.

Haluaisin sanoa tähän keskusteluun myös sen, että tämä lapsiin, syntyvyyteen liittyvä keskustelu ei ole pelkästään keskustelua toimeentulosta. Se on keskustelua myös siitä, mimmisia näköaloja tulevaisuuteen eri puolilla Suomea on. Meillä on tällä hetkellä paljon semmoisia seutukuntia, joissa mietitään sitä, mikä on koulutuksen tulevaisuus lapsien osalta ihan sieltä varhaiskasvatuksesta lähtien, resurssit siinä kunnan alueella, hoetaan näitä asioita, nämä ovat monessa suhteessa vaikeita. Lähtökohtana täytyy olla se, että hallituksen — tämän hallituksen, tulevien hallitusten — täytyy luoda näköala tulevaisuuteen lapsiperheille koulutuksen, omien vanhempiensa hoidon, niiden tulevaisuuden, näkökulmasta sillä tavalla, että voi luottavaisesti katsoa tulevaisuuteen miettiessään sitä, millaisia perheratkaisuja on mahdollista tuossa perheessä lähteä viemään eteenpäin. Tästä syystä aluepolitiikassa, jossa lähdetään liikkeelle väestöltään taantuvista alueista ja edetään seutukuntien kautta kasvukeskuksiin ja aina sitten metropolialueelle Helsinkiin, on tärkeää ottaa huomioon myös tämä lapsien ja lapsiperheiden näköala tulevaisuuteen. Tästä tämä hallitus aikoo pitää huolta näitten toimeentuloon liittyvien asioiden näkökulman lisäksi.

14.30 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Kallia tärkeästä ja laajasta keskustelualoitteesta. Oireileva lapsi on aina yhtä kuin oireileva perhe, ja oireileva perhe on aina yhtä kuin oireileva lapsi. Olisikin syytä miettiä, kuinka paljon oireilua voi aiheutua siitä, jos omaa perhettä ei hyväksytä, jos sinua ei hyväksytä. Yhdenkään lapsen tai nuoren ei tule kokea, että häntä ei hyväksytä sellaisenaan, eikä yhdenkään perheen tule kokea, että se ei ole oikeanlainen.

Lapsen tuen tarve voi olla konkreettinen ja näkyvä, tai se voi olla hyvinkin hauras ja yksityinen. Fyysinen apu tarvitsee erilaisen tuen kuin minuuden kehittymisen tuki. Varhaisella tukemisella voidaan vaikuttaa ongelmien kasautumiseen ja tukea siten lapsen kehitystä kohti elämää ja koulupolkua. Esimerkiksi haasteet lapsen oppimisessa tai toimimisessa

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

näkyvät usein koko perheen jaksamisessa ja kodin ilmapiirissä. Olisikin ensiarvoisen tärkeää, että sekä lapset että perheet saisivat aina kaipaamansa tuen riippumatta siitä, onko avun tarve iso vai pieni. Näillä usein pienillä ja asenteellisilla tekijöillä on iso vaikutus perheenä koettuun hyväksyntään ja arvostukseen. Miksi sillä olisi siis väliä, onko lapsella kaksi kotia tai kaksi äitiä? Tärkeintä on, että lapsi voi kokea perheensä turvalliseksi ja että perhe voi kokea olevansa kokonainen.

14.32 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on painotettu sitä, miten työllä on ratkaiseva merkitys sille, että köyhyyttä vähennetään. Näin on, mutta samaan aikaan haluan myös muistuttaa, että edes työ ei yksin riitä lapsiperheköyhyyden taklaamiseen. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on paljon pienipalkkaisia töitä, joiden palkka ei riitä asumismenojen jälkeen. Tehdään useata työtä, eikä silti oikein toimeentulo riitä. Mietin esimerkiksi niitä postilaisia, jotka tällä hetkellä taistelevat lakossa: miten he ja heidän perheensä tulisivat niillä leikatuilla palkoilla toimeen? [Perussuomalaisten ryhmästä: Tehkää sille asialle jotain!]

Tärkeää on se, että kun työtä on, niin perheen ja työn yhteensovittaminen toimii. Siinä yksi iso kysymys on perhevapaiden tasa-arvoisempi jakautuminen. Isät käyttävät edelleen huomattavan pienen osan meillä perhevapaista. Se on epätasa-arvoista isäi kohtaan, se on epätasa-arvoista äitejä kohtaan, ja se on epätasa-arvoista lapsia kohtaan.

Perhevapaita parannettiin toissa kaudella. Silloin toimin tasa-arvoministerinä ja saimme aikaan sen, että isälle kiintiöitettyjä vanhempainvapaita pidennettiin ja joustavoitettiin niiden käyttöä. Viime kaudella ei tässä edetty. Nyt on tärkeää, että hallitus on lähtenyt uudistamaan ja parantamaan perhevapaajärjestelmää. Vasemmistoliiton tavoite on 6+6+6-malli. Voin rehellisesti sanoa, että siihen tuskin tällä kaudella päästään, mutta sitä kohti pitää ottaa harppauksia. Kaikkien sekä kotimaisten että kansainvälisten tutkimusten ja kokemusten mukaan isät käyttävät enemmän perhevapaita nimenomaan silloin, kun niitä on heille kiintiöity. Se parantaisi isien asemaa, mutta se myös toisi perheelle vapautta valita. Samaa aikaan pitäisi miettiä myös työaikoja, työaikojen lyhentämistä, erityisesti pienten lasten perheissä, [Puhemies koputtaa] jotta perhe ja työ pystytään paremmin yhteensovittamaan.

14.34 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Det här är en viktig debatt. Vi har en nativitetskurva som bara går neråt och samtidigt mår alltför många unga mentalt dåligt. Regeringen gör stora satsningar på att förhindra barnfattigdom bland annat genom att höja på barnbidrag och andra stöd för utsatta grupper, och därtill utvecklas våra rådgivningar till fungerande barn- och familjeservicecentra-ler. Det här är positivt och välkommet.

Tämä keskustelu on tervetullut. Lasten, nuorten ja perheiden tukemiseksi tarvitsemme laajan skaalan eri toimenpiteitä, jotta alhaiset syntyvyysluvut saadaan nousemaan ja nuorten mielenterveysongelmat taas laskemaan. Hallitusohjelman toimenpiteiden ja rahallisten etuuksien lisäksi on tehtävä myös muuta. Tarvitsemme asennemuutoksen. Lapsiperheet ja lapset ovat oleellinen osa yhteiskuntaamme, ja sen pitää näkyä ja kuulua.

Nuoret perheet tarvitsevat luotettavan turva- ja tukiverkon arjen pyörittämisessä. Kun lähisukulaiset ja isovanhemmat ovat kaukana, tai luultavasti vielä työelämässä, ovat yh-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

teiskunnan tai kolmannen sektorin tarjoamat palvelut todella tärkeitä. Tämän tukiverkon luomisessa on meillä vielä paljon tehtävää.

Suomen lastenneuvolat tarjoavat ainutlaatuista matalan kynnyksen lähipalvelua, jossa ei seurata vain lapsen kehitystä vaan koko perheen vointia. Tulevissa Lape-keskuksissa on huolehdittava siitä, että ei hukata sitä hyvää, mitä nykyisissä neuvoloissa on.

Tarvitsemme lisäksi perhevapaaudistuksen, joka osaltaan helpottaa perheiden arkea, parantaa naisten työmarkkina-asemaa ja sen kautta varmasti myös laskee perheen perustamisen kynnystä.

Lapsen saaminen ei ole koskaan taloudellisesti kannattavaa, mutta sen pitää olla yhteiskunnan kaikin puolin hyväksymää ja vanhemmille ilon ja onnen asia.

14.36 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että täällä on nyt käyty myönteisessä hengessä keskustelua lapsilisien korottamisesta, mutta ei tätä pidä lykätä tuleville vuosikymmenille, sillä myönteistä viestiä tarvitaan nyt. Vauvojen määrä on romahtamassa kovaa vauhtia. Tänä vuonna syntyy 4 000 vauvaa vähemmän kuin mitä aiemmin arvioitiin, eli ollaan niissä luvuissa, joita aiemmin uskottiin tulevan vasta vuonna 2045, eli näillä toimilla on nyt kiire.

Toki tiedämme sen, että pelkästään perhetukien määrä ei ole se ainoa lääke syntyvyyden heikkenemiseen, mutta kyllä niillä on merkitystä. Me näemme esimerkiksi naapurimaasta Virosta, että siellä muutama vuosi sitten tehtiin rajut korotukset lapsilisiin. Kolmilapsinen perhe saa siellä lapsilisää 500 euroa kuussa ja sen lisäksi vielä 340 euron vauvarahan, jota muuten kristillisdemokraatitkin ovat esittäneet — Suomessa vastaavan perheen lapsilisa on 334 euroa — ja siellä syntyvyys lähti nousuun. No, hallitushan esittää nyt tätä 10 euron korotusta perheen neljännelle ja viidennelle lapselle. Tämä on sinänsä hyvä, mutta se ei ratkaise sitä ongelmaa, että meillä nimenomaan niitä ensimmäisiä lapsia syntyy liian vähän. Suuria perheitä Suomessa valitettavasti on niin vähän, että tämä on vain 0,4 prosenttia koko tästä meidän lapsilisämomentista. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ehdottaakin, että jo ensi vuonna korotettaisiin 10 eurolla jokaisen lapsen lapsilisää.

Toki sitten vielä tarvitaan muita uudistuksia. Tässä edustaja Arhinmäki nosti esiin nämä perhevapaaudistukset, mutta perheet toivovat saavansa itse päättää perhevapaista, [Puhemies koputtaa] eli perheet eivät halua kiintiöitä, ja niitä eivät halua myöskään kristillisdemokraatit. [Paavo Arhinmäki: On siellä nytkin kiintiöitä!]

14.38 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vauvojen määrän dramaattinen vähentyminen on asia, jonka eteen meidän kaikkien on syytä pysähtyä. Sen takia tämä keskustelualoite on paikallaan. Samaan aikaan on todettava, että ei tähän ole olemassa helppoa ratkaisua tai sellaista kultanuolta, että yhtä etuutta muuttamalla asia saataisiin kuntoon, mutta tällä on myöskin isompi vaikutus: tämä on signaali siitä, haluammeko me lapsiystävällisen Suomen. Jos haluamme, niin se edellyttää perhemyönteistä politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Se, mikä näkyy nyt näistä tilastoista, on se, että kyllä aika paljon merkitsee tämä syrjäytyminen, matala koulutus, työttömyys. Jos juuri nämä tekijät kohdistuvat yhteen ihmiseen, niin silloin se halutun lapsimäärän ja toteutuneen lapsimäärän ero on kaikkein suurin. Eli sen takia voisi sanoa, että jos saamme ihmiset töihin ja osallisiksi yhteiskuntaan, niin se myöskin todennäköisesti parantaa ihmisen mahdollisuuksia tavoitella sitä haluttua lapsilukua. Sen takia tämä syrjäytymisen ehkäisy on aivan keskeinen asia.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Mutta kyllä toinen on tämä lapsikäyhyyteen puuttuminen. Niiden vanhempien, jotka saavat toimeentulotukea, lapsilla on 14-kertainen riski joutua lastensuojelutoimenpiteiden piiriin, ja tähän täytyy puuttua.

Mutta, arvoisa puhemies, tämä edellyttää nyt sitä, että kaikki päätökset, mitä tässä yhteiskunnassa tehdään, mietitään nimenomaan perhemyönteisen lapsipolitiikan kautta. Tämä edellyttää sitä, että myös työelämän lainsäädäntöä katsotaan: mikä on lainsäädännön vaikutus työelämän ja pienten lasten vanhempien turvaan. Ja nyt minä kysyn hallitukselta ja työministeriltä: kun esimerkiksi tätä perhevapaauudistusta tehdään tai työelämän lainsäädäntöä katsotaan, niin sitouduttko siihen, että katsotte, mitkä näiden päätösten vaikutukset ovat [Puhemies koputtaa] Suomen lapsipolitiikkaan, perhemyönteiseen politiikkaan? Tämä on tärkeää.

14.41 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myöskin omalta osaltani kiittää aloitteentekijöitä. Minulla on myöskin mahdollisuus tuoda eduskunnalle terveisiä Pitäjänmäen peruskoulusta, jossa tänään järjestettiin lasten ja nuorten opetusministerin kyselytunti. Eli haluttiin antaa myöskin yhteiskunnan nuorimmille jäsenille mahdollisuus tentata heidän asioistaan vastaavaa ministeriä.

Kuten tässä edustaja Lindtman hyvin toi esille, tarvitaan sekä erikseen lapsiperheille, myöskin lapsille, suunnattua politiikkaa, jolla edistetään lapsi- ja perhemyönteisyyttä, että yhtä lailla sitä yleistä työtä, mitä tämä hallitus tekee esimerkiksi syrjäytymisen vähentämiseksi, jolloin sekin omalta osaltaan tukee meitä tässä työssä perheiden tukemiseksi ja siitä huolehtimiseksi, että myöskin matalan tulotason perheissä olisi mahdollisuus saada toivotua lapsilukua suuremmaksi.

Edustaja Räsänen omassa puheenvuorossaan totesi, että myönteisiä viestejä tarvitaan nyt, että meillä ei ole varaa odottaa, ja voin omalta toimialaltani kertoa, että me olemme jo ryhtyneet toimiin useiden toimenpiteiden toteuttamiseksi. Tämä subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen on jo lähtenyt liikkeelle, ja ensi vuoden elokuusta lähtien kaikilla lapsilla koko maassa tulee olemaan taas tasa-arvoinen oikeus varhaiskasvatukseen. Samassa yhteydessä toteutetaan myöskin tämä muutos ryhmäkokojen osalta, eli koko maassa palautetaan tämä 1 : 7, pienempi suhdekoko, yli 3-vuotiaiden ryhmiin. Sen lisäksi Suomen malli on parhaillaan valmistelussa, eli halutaan antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet kaikille lapsille ja nuorille harrastaa koulupäivän yhteydessä maksuttomasti. Myöskin maksuton toinen aste, joka tulee toteutumaan oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä, on jo liikkeellä [Puhemies koputtaa] ja on sellainen toimenpide ja uudistus, joka tulee tukemaan erityisesti matalapalkkaisia ja pienituloisia perheitä.

14.43 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on perussuomalaistenkin mielestä tervetullutta. Ennen kaikkea vaaditaan aika isoa muutosta siinä, että saadaan asenne sellaiseksi, että myös yhteiskunnassa koetaan lapsiperhe eräänlaisena yhteiskunnan perusyksikkönä, jota kohti pyritään. Täällä eduskunnassa kerta toisensa jälkeen kuullut puheet kyllä vahvistavat sitä käsitystä, että puolueet ovat yhteisesti lapsiperheiden asialla, ja se on hyvä näin, mutta näiden kauniiden puheiden lisäksi hallitukselta kuitenkin toivoisi enemmän konkreettisia toimia.

Kun nämä teidän korostamanne neljän ja viiden lapsen perheet ovat kuitenkin melko poikkeuksellisia, niin voisiko ajatella, että perussuomalaisten esittämällä tavalla kuitenkin pohdittaisiin sitä, että panostettaisiin ensimmäisen lapsen saamiseen? Siinä on kuitenkin

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

usein varmasti perheille kynnyksensä saada juuri se ensimmäinen lapsi. Eli ehkä näiden neljän- ja viidennen lapsen lapsilisien korotuksia voisi kyllä olla perusteltua purkaa ja suunnata niitä sinne ensimmäiseen lapseen.

Lisäksi olen sanonut, että voisi olla joku kannustin, että useammasta lapsesta annetaan jonkinlainen valtion tuki lainaan, tai että useammasta lapsesta, ehkä kolmannelta lapsesta, voitaisiin antaa verovähennyksiä vanhemmille. Perussuomalaiset ovat näihin verovähennyksiin liittyen muuten esittäneet lapsivähennyksen palauttamista, ja tulemme sitä jälleen esittämään huomenna julkaistavassa vaihtoehtobudjetissamme. Se olisi 50 euroa huoltajaa kohden ja yksinhuoltajalle 100 euroa. Olisi kiva kuulla teiltä, arvon ministerit, kanta siihen, voitaisiinko tämä lapsivähennys palauttaa tuloveroihin.

14.45 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on tärkeä keskustelu. Kiitos aloitteentekijöille ja tärkeistä puheenvuoroista, joissa oikeasti pohditaan, miten näihin murheellisiin syntyvyyslukuihin voidaan saada valoa ja miten me voimme muuttaa Suomea lapsi- ja perheystävällisemmäksi maaksi, jossa lapsihaavetta kannattaa ja uskaltaa lähteä toteuttamaan.

Halusin tuoda tähän yhden uuden tulokulman, ja se on se, että mielestäni meidän pitää myöskin viestiä se, että ei kaikkien tarvitse saada lapsia. Suomi on vauras ja koulutettu maa. Meillä on vanhemmilla ja äideillä oikeus myöskin tehdä se päätös, että ei halua lähteä lapsia hankkimaan, lapsihaavetta toteuttamaan. Se on ihan ok myös. [Ville Tavio: No onpa perhemyönteistä!] Mutta sitten jos lapsihaaveen haluaa toteuttaa ja siinä lähtee liikkeelle, niin yhteiskunta ei saa olla esteenä, vaan silloin pitää tehdä oikeita politiikkatoimia. Pitää tehdä oikeita politiikkatoimia, niin että se ei ole ainakaan yhteiskunnasta kiinni.

Tärkeitä ovat siis perheiden ja vanhempien hyvät palvelut, vanhemmille näkymä siitä, että arki pelaa. Monella voi olla huoli siitä, pärjääkö tai onko arjessa pärjääminen hankalaa. Pitää tehdä töitä, että on uskoa siihen, että töitä riittää. Ja mitä töihin tulee, niin meidän pitäisi lähettää viesti yrittäjille ja työnantajille, että kannattaa palkata nuoria ja nuoria naisia vakituisiin työsuhteisiin ja että lapsen saaminen työsuhteessa ollessa on iloinen asia. Se on tärkeä osa hyvää työnantajuuksia, ja uskon, että tämän viestin voimme täältä yhdessä lähettää.

Vain yhden moitteen tällä kertaa sanon hallitukselle, ja se on se, että minusta on väärää perhepolitiikkaa kaventaa kotitalousvähennystä, koska se on monille kiireisille lapsiperheen arkea eläville nuorille kodeille todella, todella tärkeä apu selvittää arjestaan, ja se on vääränsuuntaista politiikkaa. [Puhemies koputtaa]

Puhemies! Viimeinen asia: Harmittaa, että emme viime kaudella onnistuneet tekemään naisten työmarkkina-asemaa ja tasa-arvoa parantavaa perhevapaa uudistusta. Toivon, että hallitus siinä onnistuu — kaikki tuki sille. Ja vielä se viesti, että tämä on koko Suomen yhteinen asia, naisten ei yksin tarvitse tätä asiaa ratkaista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen ja sen jälkeen pääministeri.

14.47 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskustan eduskuntaryhmän tekemä keskustelualoite lapsi- ja perhemyönteisemmän Suomen rakentamisesta on varmasti ajankohtaisin mahdollinen, mitä olla voi. Voi sanoa, että tämän päivän Suomessa perheillä ei kovin hyvin mene. Se on totta, että monta hyvää asiaa on tehty, mutta kun katsoo yleiskuvaa Suomesta, niin aivan varmasti se lopputulos näkyy siinä,

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

että pieniä lapsia, vauvoja, syntyy tähän maahan aivan liian vähän. Syntyvyys on aivan liian alhaalla, ja se kyllä on semmoinen mittari, jota pitäisi meidän kaikkien poliitikkojen kuunnella ihan aidosti ja vilpittömästi. [Oikealta: Ja hallituksen!]

Tänä päivänä perhe on pienen lapsen ainoa todellinen turvallinen maailma, ja tätä perheen turvallisuudentunnetta on viime aikoina järkytetty mitä moninaisimmilla tavoilla. Otan viimeisimpänä esimerkkinä keskustelun siitä, voidaanko koulun joulujuhlia järjestää esimerkiksi kirkossa taikka voiko joulujuhla olla yleensä kirkossa. Meidän kristillisiä perinteitämme on järkytetty erittäin järkyttävällä tavalla, ja ihmettelen sitä, että se tulee oikeusasiamiehen taholta. Perinteisten perhearvojen kunnioittaminen ja koko sen turvaverkon rakentaminen on pienen ihmisen kannalta aivan varmasti se kaikkein tärkein asia. Sen pienen lapsen maailma on äidin syli ja isän syli ja perhe ja koti. Ei se sen suurempi se maailma ole. Jos me sitä järkytämme, niin itse joudumme siitä seuraukset tässä salissa kestämaan.

Olen itsekin perheenisä ja viime aikoina saanut suuren kunnian olla myös isoisä, ukki. Väitänpä kokemuksesta, että se on yksi parhaita virkoja, mitä minulla on koskaan ollut. Viime viikonlopun olin lastenlapsia hoitamassa, ja voin vakuuttaa teille, hyvät ystävät, että oli hauskaa. [Naurua] Ja tämän sanon nimenomaan, niin että ymmärrämme itse perheen tärkeyden ja taloudellisen aseman ja koko sen, mikä se perhe on, että perhe on sille pienelle lapselle maailma. Jos emme sitä pysty tässä talossa järjestämään parempaan kuntoon, silloin olemme kyllä epäonnistuneet. Tämä on asia, joka pitää eduskunnan ottaa vakavasti. [Puhemies koputtaa] Tämä ei saa olla pelkkä keskustelualoite.

14.49 Pääministeri Antti Rinne: Arvoisa puhemies! Hallitus, tai hallituksen jäsenet osittain, ja talousneuvoston jäsenet kävivät 23.10. keskustelua väestöpolitiikan sisällöstä ja väestöpolitiikan tämänhetkisestä tilanteesta. Siellä oli mielenkiintoinen alustuspuheenvuoro Anna Rotkirchilta, Väestöliiton asiantuntijalta, toiminnanjohtajalta, joka kävi läpi niitä tekijöitä, jotka tällä hetkellä vaikuttavat syntyvyyteen. Meillä on tilanne se, että 2010-luvulla syntyvyys hedelmällisyysluvuilla mitaten oli 1,85 ja tänä vuonna ennustettu on 1,33. Semmoinen keskimääräinen syntyvyysluku, jolla yhteiskunta pärjää, on noin keskimäärin 1,6. Nämä luvut ovat tietenkin asioita, jotka ovat ihmisille vaikeita mieltää, mutta tosiasiaa kysymys on siitä, että meillä syntyy liian vähän ihmisiä [Päivi Räsänen: Näin!] suomalaisessa yhteiskunnassa.

Siellä nousi kolme erityistä asiaa esille. Resurssirikkaudella Anna Rotkirch tarkoitti sitä, että näillä ihmisillä, jotka tällä hetkellä haluavat hankkia lapsia ja pystyvät hankkimaan lapsia, koulutus ja vastaavat elementit ovat kohdallaan heidän elämässään. Todettiin, että koettu epävarmuus tämänhetkisessä elämäntilanteessa liittyen maailmantilanteeseen, liittyen ympäristöön ja ilmastoon mutta myöskin ihan näköalaan omassa työurassa vaikuttaa todella vahvasti tällä hetkellä tutkitun tiedon mukaan tähän lapsien hankkimiseen niillä ihmisillä, joilla se on mahdollista ja jotka haluavat hankkia. Asuntojen hinnat oli yksi keskeinen yksittäinen tekijä, joka vaikuttaa merkittävästi tähän lasten hankkimiseen tällä hetkellä.

Tuon talousneuvoston kokouksen jälkeen päätin, että tulen esittämään tällaisista väestöpolitiikan ministerityöryhmää, johonka Anna Rotkirch tulee pääsihteeriksi hoitamaan tätä tehtävää, millä päästään pureutumaan tällä hetkellä yhteiskunnassa keskeisesti syntyvyyteen vaikuttaviin tekijöihin, [Puhemies koputtaa] huolehtimaan siitä, että tavallinen ihminen, jolla on mahdollisuus hankkia lapsia, niitä myöskin voi hankkia, ilman että on tällaisia epävarmuustekijöitä ympärillä. [Eduskunnasta: Työllisyystoimia vaan!]

14.51 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsi- ja perhemyönteisen Suomen rakentaminen edellyttää todellakin sitä, että politiikan eri lohkot toimivat yhteistyössä ja pyritään siihen, että meillä olisi tällaista poikkisektoriaalista, kokonaisvaltaista näkemystä siitä, mitä meidän pitäisi tehdä lapsi- ja perhemyönteisen ajattelun vahvistamiseksi Suomessa. Siinä mielessä kuuntelin hyvin kiinnostuneena tätä pääministerin ajatusta tästä työryhmästä. Toivon kuitenkin, että tässä työryhmässä ei niinkään lähdetä liikkeelle siitä, mitä pitäisi tehdä syntyvyyden vahvistamiseksi sinänsä — se olkoon ihmisten oma valinta — vaan nimenomaan lähdetään liikkeelle siitä, kuinka voidaan vahvistaa perheiden, erityisesti lasten ja nuorten, hyvinvointia.

Siihen liittyen olisinkin ollut kiinnostunut kuulemaan pääministeriltä, mitä valtioneuvoston kansliassa voitaisiin tehdä tämän asian eteen, koska tiedetään, että nykyisin tämä lapsi- ja perhepolitiikka on hyvin sektoroitunutta. Yhdellä ministeriönalalla voidaan tehdä myönteisiä päätöksiä ja sitten toisella taas vetää toiseen suuntaan, ja sitten tilanne on se, että eri toimijat eivät ikään kuin neuvottele eivätkä keskustele toistensa kanssa. Esimerkiksi tämmöinen 24/7-yhteiskunta ei ole erityisen lapsimyönteinen, niin kuin me kaikki tiedämme. Eli jos nyt paikalla olevat ministerit puolestaan haluavat vastata tähän kysymykseen, miten te katsotte tämän.

No, täällä on esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntijoita nyt paikalla. Kun Suomessa toteutetaan tämä sote- ja maakuntauudistus, niin siinäkin lasten ja nuorten palvelut tulevat jäämään eri hallintokuntien alle. Miten tässä sote-uudistuksessa varmistetaan se, että meillä on yhteistä johtamista, joka ikään kuin varmistaa sen, että koordinoidaan nämä lasten ja nuorten palvelut yhteen eli että saadaan todellakin palveluketjut sujuviksi ja on ikään kuin vastuullisia tahoja, jotka vastaavat siitä, että ihmiset eivät putoa palveluiden väliin? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Koetan myöntää ministereille jossain välissä puheenvuoron, mutta ensi sijassa pidetään tämä keskustelu edustajien välisenä.

14.54 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on ollut hieno keskustelu, ja kiitän aloitteentekijöitä.

Edustaja Hoskonen kertoi, millaista on olla isoisa tässä suomalaisessa yhteiskunnassa. Minä voin sen onnen jakaa, mutta haluan tässä yhteydessä todeta, että kun kahdella omalla lapsellani on omat perheet ja toisessa perheessä on yksi lapsi ja toisessa perheessä kolme lasta, en löydä todellakaan mitään selittäviä yhteiskunnallisia syitä tämän eron takaa, vaan ne erot ovat yksilöllisiä. Mutta makrotasolla, miten me tietysti täällä eduskunnassa näitä asioita katsomme, tämä kaikki on jo niiden tekijöiden summa, joita olemme täällä keskustelussa tuoneet esille. Siihen vaikuttavat taloudelliset syyt, sosiaalipoliittiset asiat — niin kuin perhepolitiikka — varhaiskasvatus, arvot, kulttuuriset tekijät, ja varmasti viime vuosina on ollut kulttuurisissa tekijöissä sellaisia syitä, jotka ovat olleet omiaan vähentämään tätä lapsilukumäärää Suomessa.

Mutta minä haluaisin nostaa tässä esille sen, että 3. maaliskuuta tänä vuonna varmaan moni suomalainen hätkähti, kun Helsingin Sanomat julkaisi täällä usein siteeratun ekonomin Sixten Korkmanin ja professori Kai Kailan kirjoituksen, jonka otsikko oli hätkädyttävä: ”Köyhyys aiheuttaa lapsille toksista stressiä.” Tuo toksisen stressin käsite on erittäin voimakas. Siis kyse ei ole siitä, että köyhyys tuo epävarmuutta lapsen elämään, vaan kysymys on pitkälle tieteelliseen tutkimukseen pohjautuvista asioista, joissa aivotoin-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

not ja kehitys häiriintyvät, ja tämä koski heidän arvionsa mukaan 120 000:ta lasta eli hie-
man yli 10:tä prosenttia kaikista suomalaista lapsista. Siksi minun mielestäni on oikein,
että kun nyt varovaisesti käännetään tätä perhepolitiikan suuntaa, niin keskitytään [Puhe-
mies koputtaa] kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin. Mutta hyvin pian tämän
jälkeen pitää ottaa tarkasteluun koko lapsiperheiden asema Suomessa.

14.56 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syntyvyyskriisiä lä-
hestytään usein sosiaalipolitiikan tai työmarkkinapolitiikan keinoin. Kuitenkin on niin, että
jos syntyvyys olisi pääosin kiinni materiaalisista olosuhteista, syntyvyys olisi korkea Suo-
men kaltaisissa maissa ja matala köyhissä maissa eikä päinvastoin.

Tietenkin sosiaalipolitiikallakin on merkitystä. On mielenkiintoista, että hallitus esimer-
kiksi haluaa korottaa lapsilisää neljännen ja sitä useamman lapsen kohdalla. Ehkä suurin
ongelma ei kuitenkaan ole se, että suuret perheet eivät ole vielä suurempia, vaan se, että
liian moni ei saa ensimmäistään lasta. Ensimmäisen lapsen kohdalla kynnys on kaikkein
korkein, ja sitä tulee kaikin keinoin madaltaa. Voitaisiin myös pohtia niin sanottua kään-
teistä lapsilisää eli sitä, että perinteisen tulonsiirron rinnalla vanhempien ansiotuloverotus
laskisi kohti nollaa lapsiluvun kasvaessa. Tämä olisi viesti ja kädenojennus nimenomaan
työssäkäyville vanhemmille. Keskeisen tärkeää on työelämän ennustettavuus — se, että on
töitä ja että ihmiset tulevat palkallaan toimeen. Hallituksen on syytä miettiä, edistääkö tä-
mänhetkinen politiikka näitä tavoitteita tai sitä, että esimerkiksi asumis- ja liikkumiskus-
tannukset eivät jatka kasvuaan. Pitäisi myös lopettaa ilmastohysterian lietsominen ja sel-
laisen ilmapiirin ylläpitäminen, että vapaaehtoinen lapsettomuus olisi jokin ilmastoteko ja
lasten saaminen jollakin tavalla moraalitonta. — Kiitos.

14.58 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin
tärkeä aihe, ja minusta tätä keskustelua on syytä käydä nimenomaan siinä asetelmassa, että
silloin kun pari haluaa hankkia lapsia, yhteiskunta tai taloudellinen asema ei saa tulla siinä
hidasteeksi ja esteeksi. Sinänsä en lähtisi tällä tavalla sanomaan kuin edustaja Tavio, että
lapsiperheen pitää olla perusyksikkö, johon jokainen pyrkii, vaan silloin kun se palo siihen
lapsirakkauteen syntyy, yhteiskunta ei saa olla siinä hidaste tai este.

Ja kun myöskin kokoomuksen eduskuntaryhmä on tutkijoita tässä asiassa kuullut, niin
tosiasia lienee se, että itse asiassa tämä syntyvyyden lasku selittyy eniten erityisesti sillä
syrjäytymisvaarassa olevien, heikommin koulutettujen nuorten ihmisten ahdingolla. Tässä
suhteessa se tulevaisuudenusko täytyy palauttaa siihen, että vaikkei juuri nyt olisi töissä tai
vaikka juuri nyt olisivat opinnot vielä loppuvaiheessa, niin kyllä elämässä pärjää, elämässä
saa töitä. Tästä syystä kysyisin nyt erityisesti työministeriltä: oletteko nyt tekemässä mi-
tään konkreettista, että palkkaamisen kynnys tässä yhteiskunnassa laskisi niin, että riippu-
matta siitä, että kokee olevansa vähän vajavaisilla tiedoilla ja taidoilla tällä hetkellä, usko
riittäisi siihen, että kyllä töitä saa? Niin kuin vielä, sanotaan 70—80-luvulla, kun meillä oli
paljon enemmän perusasteen töitä tarjolla, tämä usko oli. Toiseksi tietysti tarvitaan sitä
koulutusta ja nimenomaan sen varmistamista, että jokainen pysyy kärryillä.

Toinen saumavaihe on luonnollisesti se — ja minä luulen, että moni meistä henkilökoh-
taisestikin sen tuntee — että ihan ymmärrettävästi yhä useammassa perheessä varotaan ti-
lannetta, jossa jommankumman puolison työssäolo vaarantuu tai perhe menee aivan mul-
lin mallin, kun tulee lapsia. Tässä suhteessa on tärkeää, että yhteiskunnassa on mahdolli-
suus hankkia ulkopuoleltakin palveluita. Kotitalousvähennys on ollut valtavalle määrälle

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

lapsiperheitä tapa tehdä tätä. Täällä viimeksi kyselytunnilla edustaja Kallin puoluetoveri ministeri Kulmuni väitti, että eihän kotitalousvähennystä hallitus leikkaa kuin niiltä suurituloisilta, jotka käyttävät sen tappiin. Mutta kyllähän se korvaus leikkaantuu ihan jokaisella 10 prosenttiyksikköä, 100 miljoonaa vähemmän kotitalousvähennystä annetaan vuodessa [Puhemies koputtaa] hallituksen esityksen mukaan. Miten tämä, ministeri Kiuru, sopii tähän lapsiperhemyönteisen Suomen kuvaan? Eikö voitaisi kotitalousvähennys jättää rauhaan?

Puhemies Matti Vanhanen: Täällä on kaikkiaan noin 80 edustajaa pyytänyt puheenvuoroa. Kaikki eivät tule saamaan sitä, mutta ministeri Harakka saa nyt.

15.00 Työministeri Timo Harakka: Arvoisa puhemies! Vastauksena edustaja Mykkäsen kysymykseen: kyllä, toimia on sovittu budjettiriihessä 25 ja lisää tulee koko ajan.

On helppo yhtyä useiden edustajien näkemykseen siitä, että tarvitsemme perhevapaaudistuksen, joka rohkaisee jakamaan hoitovastuuta.

Vastauksena edustaja Lindtmanin kysymykseen: Itse asiassa maanantaina työ- ja elinkeinoministeriö asettaa työryhmän, joka valmistelee EU:n työelämän tasapaino -direktiiviä sekä muun muassa perhevapaaudistuksen mahdollisesti edellyttämät muutokset työsopimuslakiin. Tämä direktiivi nyt ei tuo sinänsä mitään uutta suomalaisten isyys- ja vanhempainvapaisiin, mutta eräissä EU-maissa ne ovat jopa käänteentekeviä uudistuksia. Lisäksi direktiivi nostaa keskusteluun asian, josta ehkä liian vähän on tänäänkin puhuttu ja joka liittyy väestön ikääntymiseen, nimittäin sen, että yhä useampi hoitaa omaisiaan joko päätoimisesti tai työn ohella. Tämä direktiivi tuo nyt Suomen lainsäädäntöön viiden päivän omaishoitovapaan vuosittain. Tämä liittyy työryhmän muihin tehtäviin, joita hallitusohjelmassa on nimetty. Nimittäin tämän työryhmän tarkoituksena on myöskin ottaa kantaa siihen, millä tavalla työelämää voidaan joustavoittaa nimenomaan omaishoitajien tilanne huomioon ottaen sekä lisäksi estää raskaus syrjintää, joka on tietenkin yksi vakavimmista työsyönnän muodoista. Tällainen työryhmä siis asetetaan ensi maanantaina.

Lisäksi tietenkin täytyy muistaa se, että teemme vahvasti töitä myös sen eteen, että työsyönnä torjutaan myöskin yksin elävien ihmisten osalta.

15.02 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että lapsia ei saada Suomessa rahan vuoksi, mutta oma signaalinsa on sillä, miten lapsien saamista tuetaan maassamme myös rahallisesti. Lapsiperheköyhyys on tosiasia. Moni pariskunta miettii vastuullisesti, uskaltavatko he kasvattaa perhekokoa, koska perheen kasvamiseen ja lapsien saamiseen liittyy olennaisesti myös menojen kasvaminen.

Me keskustalaiset olemme tyytyväisiä, että talousarvioon on tulossa yksinhuoltaja- ja monilapsisten perheiden lapsilisäkorotuksia. Summaltaan nämä ovat vaatimattomia mutta kuitenkin askeleita oikeaan suuntaan.

Lapsilisät eivät ole mitätön juttu. Eteläinen naapurimaamme Viro otti käyttöön merkittävästi korotetut lapsilisät, ja niillä on ollut myönteinen vaikutus lapsiluvun kehitykseen. Kun aikaisemmin Virossa syntyi keskimäärin yksi lapsi synnytysikäistä naista kohden, kolmilapsiset perheet eivät ole lainkaan harvinaisia tämän päivän Virossa.

Heikon syntyvyyden aikana kannattaa miettiä kaikkia mahdollisia keinoja syntyvyyden nostamiseksi. Tämä budjetti ei anna myöten, mutta itse toivon jatkossa otettavan valmiste-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

luun arviointi siitä, miten ensimmäisestä lapsesta maksettu korotettu lapsilisä ehkä parantaisi syntyvyyttä.

15.04 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen pitäisi pyrkiä maailman lapsimyönteisimmäksi yhteiskunnaksi. Tämä varmasti voisi olla koko eduskunnan yhteinen tavoite. Valtaosa suomalaisista lapsista ja perheistä voikin hyvin, mutta siitä huolimatta Suomessa elää noin 120 000 lasta köyhissä perheissä. Jatkuva taloudellinen epävarmuus on yksi keskeisistä syistä siihen, että osa nuorista ei perusta perhettä tai ylipäänsä uskalla suunnitella omaa tulevaisuuttaan. Syyt lapsettomuuteen tai lapsiluvun jäämiseen toivotusta liittyvät usein pätkä- tai silpputöihin sekä epävarmoihin talousnäkyymiin. Työ ei yksin riitä, vaan työllä on myös tultava toimeen. Tähän kytkeytyy myös vastentahtoisen osa-aikatyön lisääntyminen tällä vuosikymmenellä.

Työelämän epävarmuuteen puuttumisen lisäksi myös kohtuuhintaisen asumisen edistäminen on perhe- ja lapsiystävällisyyden kannalta olennaista. Erityisesti kasvukeskuksissa asumisen hinta on ryöstäytynyt käsistä. Pääkaupunkiseudulla asuminen vie monelta palkansaajalta yli puolet käteen jäävistä tuloista. Hyvä asuntopolitiikka, jossa rakennettaisiin kysyntään nähden riittävästi kohtuuhintaisia ARA-asuntoja, olisi myös hyvää perhepolitiikkaa.

Nykyinen hallitus haluaa pistää stopin kehityssuunnalle, jossa köyhyys lapsiperheissä kärjistyy ja kasaa ongelmia. Tiedämme, että jo pienet lapset kokevat stressiä perheidensä toimeentulosta. Lapsiperheköyhyyteen ja ylisukupolvisen huono-osaisuuteen puuttuminen ovat avainasemassa yhteiskunnan lapsiystävällisyyden, oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon kannalta. Esimerkiksi yksinhuoltajuus kasvattaa köyhyysriskiä. Tänä syksynä tulleet hallituksen esitykset Kelan vähimmäisetuuksien korottamisesta ovat askeleita oikeaan suuntaan. Meidän täytyy monin keinoin ja kaikin mahdollisin tavoin puuttua niihin moniin juurisyihin, joita lapsiperheköyhyyden taustalta löytyy.

15.06 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa puhemies! Tervehdin oikein ilolla tätä keskustelua, jota erittäin rakentavassa hengessä on tänään täällä salissa käyty. Täällä on tullut useita kiitoksia, vähän myös moitteita siitä, että hallitus korottaa monilapsisten perheiden ja yksinhuoltajaperheiden lapsilisää. Tämä hallitus on halunnut kohdentaa tukea juuri niihin perheisiin, jotka tutkimusten mukaan ovat köyhyysriskissä tai köyhyydessä, ja se nimenomaan koskettaa monilapsisia perheitä sekä yksinhuoltajaperheitä.

Lapsiperheköyhyys on erittäin vakava asia, ja keskusta on tänään tehnyt oman aloitteensa lapsilisien korottamiseksi. Tutustun tähän esitykseen huolella enkä tyrmää sitä heti.

Mielestäni on hyvä, että me käymme tätä keskustelua täällä eduskunnassa, mutta meidän pitäisi käydä sitä laajemmin myös koko yhteiskunnassa lapsimyönteisyyden lisäämiseksi. Yksi iso yhteinen ponnistus, joka meillä on hallituksen toimesta ja koko eduskunnan toimesta, on perhevapauudistus. On ensiarvoisen tärkeää, että perhevapauudistuksen johtotähtinä ovat nimenomaan lapsen etu ja perheiden hyvinvointi, unohtamatta myöskään sitä perheiden valinnanvapautta, mikä on täällä salissa noussut esiin. Keskeistä on mielestäni nyt tehdä uudistus, joka nykyistä paremmin edistää perhe- ja työelämän yhteensovittamista ja myöskin tasavertaista vanhemmuutta. Kaikki eivät mahdu samaan muottiin, ja siksi perhevapaiden tuleekin huomioida lasten ja perheiden erilaiset tarpeet ja elämäntilanteet.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Puhemies! Vielä lopuksi haluan edustaja Lindtmanin huoleen vastata, että kaikissa toimissa ja lapsia koskevilla lakiuudistuksissa olemme sitoutuneet lapsivaikutusarvioiden [Puhemies koputtaa] toteuttamiseen.

15.08 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskustelemme lapsi- ja perhemyönteisemmän Suomen rakentamisesta. Monissa puheenvuoroissa on noussut esiin syntyvyys sekä pienituloisuus. Korkeamman syntyvyyden edellytys on työ, josta saa palkan, jolla tulee toimeen, sekä turvallinen kasvuympäristö lapsille.

Samanaikaisesti valtio-omisteinen Posti on jo leikkaamassa palkkoja pienipalkkaisilta työntekijöiltään noin 30 prosenttia. Heistä osa tekee myös osa-aikatyötä. Miten vasemmistopohjainen hallitus voi puhua lapsista ja lapsiystävällisyydestä ja samanaikaisesti sallia valtionyhtiön pienten palkkojen leikkaamisen?

Lapsimyönteistä Suomea rakennettaessa ei hallituspuolueidenkaan kuulu syyllistää nuoria isä ja äitejä ilmastoasioilla. Te ilmastopuolueiden edustajat, miettikää hallituksesakin tätä. Suomessa on valitettavasti käynnissä vapaaehtoisen lapsettomuuden markkinointia ilmastotekojen nimissä.

Joku edustaja nosti esiin myös asuntojen ja asumisen hinnat. On totta, että Suomessa on esillä asuntopulaa ja vuokrahinnat ovat korkeita, mutta voitteko miettiä jonkun asian, mikä yhdistää näitä, mikä aiheuttaa esimerkiksi pääkaupunkiseudullakin asuntopulaa, joka ylläpitää korkeita vuokrahintoja.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä puheenvuoron edustaja Risikolle ja sen jälkeen ministeri Kiurulle, ja sitten viimeinen puheenvuoro aloitteentekijälle Eeva Kallille.

15.10 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tästä keskustelusta, hyvä teema. Ehkä tällaisia keskusteluja meidän pitäisi enemmänkin käydä.

Arvoisa puhemies! Perheystävällisen ja lapsiystävällisen yhteiskunnan teemme me yhdessä. Harjoitettu perhepolitiikka, perhevastuiden jakaantuminen epätasa-arvoisesti, keskustelun sävy, toimeentulo-ongelmat eivät rohkaise lapsen hankintaan. Yhteiskunnan on tuettava sitä, että jokainen voi toteuttaa oman lapsitoiveensa. Meidän pitää muistaa, että perheellistyä voi myös monella muulla tapaa ja erilaiset perhemallit ovat kaikki arvokkaita.

Suomessa on mielestäni linjattava kestävästä väestökehityksen periaatteet, jotka pitävät sisällään väestörakenteen, syntyvyyden, ikääntymisen ja maahanmuuton, ekologinen kestävyys huomioiden. Syntyvyys ja ekologisesti kestävä kehitys eivät ole toistensa vastakohtia, vaan niitä voidaan edistää tasapainossa. Olemme täällä kuulleet hyvin monia keinoja siihen, mitä me voisimme tehdä, että perhe- ja lapsiystävällinen yhteiskunta tulisi Suomeen vahvemmaksi. Täällä on tullut esimerkkejä toimeentulon lisäämisestä, palveluista, vanhemmuuden tuesta, työn ja perheen yhteensovittamisesta. Nämä kaikki ovat erittäin tärkeitä, mutta mielestäni tärkeää on tehdä konkreettisia tekoja.

Kun mietin ja esitin tuossa äsken, että meidän olisi linjattava periaatteet, niin ehdotan, että se tehdään parlamentaarisesti. Pääministeri teki hyvän esityksen ja kertoi, että perustetaan ministeriryhmä. Mielestäni se ei riitä. Tarvitaan myös koko eduskuntaa siihen, että me teemme lapsi- ja perheystävällisen yhteiskunnan tavoitelinjaukset ja toimenpideohjelman. Esitänkin, että koko eduskunta on tässä mukana, ja sitten, että teemme konkreettisia tekoja, kuten lapsiperheiden kotipalvelun lisäämistä.

15.12 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Lähden liikkeelle tästä Risikon ehdotuksesta, eli lähtökohtana on nimenomaan se, että tämän koko salin pitää olla vahvistamassa sitä perheystävällistä asennetta, jota yhteiskunnassa tarvitaan. Me yhdessä tulemme tekemään nimenomaan perhepoliittiset linjaukset tässä parlamentaarisisessa työssä, ja me kutsumme sitä lapsistrategian valmisteluksi, joka yli hallituskausien nimenomaan antaa sen turvan, että tässä yhteiskunnassa lasten ja perheiden asia ei unohdu. Sen lisäksi on selvää, että myös hallituksen pitää olla valppaana, pitää pohtia konkreettisia toimia jokaista budjettivetoa ajatellen, ja tältä osin on tärkeää, että myös hallituksessa käynnistetään perheystävällisyyden edistäminen myöskin ministeritason yhteistoimin, jotta tämä ei ole vain perheministerin vastuulla. Olen erittäin iloinen siitä avauksesta, jonka pääministeri on tehnyt, koska se kertoo siitä, että me kaikki haluamme yli hallintorajojen sitoutua tähän. Nimenomaan näistä rajapinnoista on paljon ollut puhetta tässäkin, ja sillä me varmistamme, että lapsi- ja perheystävällisen Suomen rakentaminen ei ole vain yhden ministerin tai yhden puolueen asia, vaan sitä tehdään kaikki yhdessä.

Risikko totesi ekologisesti kestävästä kehityksestä, ja olen samaa mieltä siinä, että nämä kaikki asiat kietoutuvat hyvin yhteen. Asenteet ja ilmapiiri ja mielikuvat ratkaisevat. Kun tätä keskustelua kuuntelee, olen erittäin iloinen siitä, että eduskunnassa käytetään hyvin rakentavaa puhetapaa siinä, millä tavalla tulevaisuudessa tehdään. Rakentaminen on tällä tasolla tärkeintä, mitä me yhdessä voimme tehdä. Se on meidän kaikkien vastuulla. Siksi minusta ei kannata osoitella eikä syytellä puoleen eikä toiseen. Totean nyt tämän, kun esimerkiksi edustaja Mäenpää otti ilmastopuolueet ja syyllistämisen esiin ja sanoi, että täällä olisi puolueita, joissa nimenomaan ajetaan sitä, että lapsia ei hankita. Sanon tämän nyt eduskunnalle, niin kuin sanoin kyselytunnillakin, että [Puhemies koputtaa] täällä voimme kaikki vaikuttaa omilla asenteillamme, omilla teoillamme, ja lähtökohdan täytyy olla siinä, että lasten todellinen arki tunnustetaan. Siihen on 10 miljoonaa palveluiden puolella ensi vuonna rahaa, ja tulemme kaikki käyttämään mahdollisimman viisaasti. Niin kuin tässä Lindtman [Puhemies koputtaa] totesi, kannattaa lähteä liikkeelle myös siitä, että katsotaan, miten meidän lapsemme voivat, niin että edes seuraava sukupolvi voisi paremmin, eli myöskin ylisukupolvinen huono-osaisuus on otettava tässä keskustelussa huomioon.

Kiitos keskustelusta.

15.15 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Minäkin kiitan siitä erittäin hyvästä ja rakentavasta keskustelusta, jota tänään täällä olemme yhdessä käyneet tämän tärkeän teeman ympärillä. Täällä on paljon puhuttu syntyvyydestä, mutta ehkä kuitenkin kaikkein tärkeimmät kaksi kysymystä, jotka ovat meillä yhdessä nyt ratkottavina, ovat vielä kerrattuna nämä: Ensinnäkin on se, että kunkin ihmisen oma henkilökohtainen lapsilukutoive ja toteutunut lapsiluku saadaan lähemmäksi toisiaan eli toteutetaan inhimillisiä unelmia. Ja sitten toinen kysymys, toinen iso haaste, on se, miten me aidosti rakennamme tästä yhteiskunnasta, Suomesta, hyvän, turvallisen, maailman parhaan paikan lapsille ja perheille elää. Tähän jälkimmäiseen liittyvät oleellisesti ne neljä asiaa, jotka omassa esittelypuheenvuorossani totesin: toimeentulo, jaksaminen, työn ja perheen yhteensovittaminen ja yleinen asenneilmapiiri. Näihin liittyen on hyvä tehdä vielä kaksi tarkennusta. Ensinnäkin on hyvä ymmärtää, että perheystävällisyys ei tarkoita ainoastaan tilannetta, jossa vaikkapa työntekijällä on pieniä lapsia, vaan se voi tarkoittaa myös hoivavastuuta tai halua hoivata ja kantaa vastuuta esimerkiksi omista vanhemmistaan tai muista läheisistä. Toinen tärkeä huomio on, että joustojen lisääminen työelämässä tai ylipäättään

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

perheystävällisen, lapsiystävällisen yhteiskunnan rakentaminen palvelee siten aivan kaikkia, myös lapsettomia tai esimerkiksi kahden hengen, kahden aikuisen, [Puhemies koputtaa] talouksia.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 76/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.17 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Eli esitys perustuu vuonna 2016 hyväksyttyyn veronkiertodirektiiviin. Sen viimeiset implementoitavat toimet ovat tämä yritysten varojen arvonnousua maastapoistumistilanteissa koskeva verotus sekä viime viikolla esittelyssä ollut niin sanottuja hybriditilanteita koskeva sääntely.

Veronkiertodirektiivin maastapoistumisverotusta koskevien säännösten tavoitteena on turvata jäsenvaltioiden verotusvaltaa tilanteessa, jossa verotuksellinen kotipaikka tai varoja siirtyy pois jäsenvaltion verotusvallasta ilman, että tapahtuu varsinaista verotuksen realisoivaa luovutusta. Varojen omistus on koko ajan samalla verovelvollisella, mutta varat siirtyvät toisen valtion verotusvallan alle.

Maastapoistumisverotuksessa ei ole kyse erillisestä verosta, vaan kyse on tuloverotuksesta. Verovelvollisen tuloon lisätään maastapoistumisverotuksen kohteena olevien varojen arvo vähennettynä poistamatta olevilla hankintamenoilla.

Verotus tulisi kyseeseen muun muassa seuraavissa tilanteissa: varoja tai liiketoimintaa siirretään ulkomaisen yhteisön Suomessa olevasta kiinteästä toimipaikasta, varoja siirretään kotimaisesta yhteisöstä toisessa valtiossa sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan, jossa Suomella ei ole enää siirron johdosta verotusoikeutta kyseisiin varoihin, tai Suomessa yleisesti verovelvollisen yhteisön verotuksellinen kotipaikka siirtyy Suomen lainsäädännön mukaan tai kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevan sopimuksen nojalla toiseen valtioon.

Veronalaiseksi tuloksi katsottaisiin laissa määritettävä maastapoistumisarvo. Nykyiset rajat ylittäviin yritysjärjestelyihin liittyviä maastapoistumisverotussäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että verovelvolliselle annettaisiin mahdollisuus maksunlykkäykseen.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä tammikuuta 2020, ja lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2020 toimitettavassa verotuksessa.

15.20 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Olemme todella ison asian äärellä. Veroparatiisit varastavat hyvinvointivaltiosta riippuvaisilta lapsilta, sairailta, vanhuksilta ja ihan kaikilta meiltä, jotka käytämme julkisia palveluita ja haluamme elää turvallisessa oikeusvaltiossa, täällä Suomessa. Tutkimukset osoittavat, että Suomen valtio menettää yritysten verovälttelyn takia vähintään satoja miljoonia euroja jokainen vuosi. Veroparatiiseja käyttävät yritykset ja ihmiset varastavat myös rehellisesti toimivilta yrityksiltä ja erityisesti kaikilta pienimmiltä yrityksiltä, joilla ei ole mahdollisuutta palkata verosuunnittelun asiantuntijoita verotusta minimoimaan. Veroparatiisit siis vääristävät markkinoita ja ovat yksi keskeisimpiä syitä markkinatalouden kehittämisessä demokratiaa estäväksi finanssikapitalismiksi. Markkinoiden pitäisi olla demokraattisen yhteiskunnan renki, mutta nyt ne ovat isäntä, joka toimii veroparatiisien salaisuuksien hämäristä.

Arvoisa puhemies! Valmistelin joitain vuosia sitten vasemmistolle veroparatiisien vastaista toimenpideohjelmaa. Yksi esityksistämme oli maastapoistumisvero, joka nyt vihdoin on yhdeltä osaltaan käsittelyssä. Silloin oikeistolaiset kolumnistit pillastuivat. Maastapoistumisvero oli heidän mukaansa toteuttamiskelvoton aprillipila, joka tekisi ihmisistä ja yrityksistä Suomen valtion panttivankeja. Käytännössä kyse on kuitenkin siitä, että verot on maksettava siihen maahan, jossa tuotto on tehty. Jos veroja ei makseta heti, on ne hoidettava viimeistään maasta poistuttaessa.

Arvoisa puhemies! Valtionvarainministeriön työryhmä totesi raportissaan vuonna 2017: ”Maastapoistumisverotuksessa on työryhmän käsityksen mukaan ennemminkin kyse sääntelystä, joka on olennainen ja tärkeä osa nykyaikaista rajat ylittävien tilanteiden verosääntelyä, jolla turvataan valtion verotusvaltaa.” Suomi on aiemmin tullut veroparatiisien vastaisessa taistelussa jälkijunassa. Pahimmillaan on jopa jarrutettu järjestelmän korjaamista. Virallisesti on kyllä puhuttu veroparatiiseja vastaan, mutta todellisuudessa kotimaassakin on toimittu vasta, kun EU on siihen pakottanut. Suomi on lisäksi EU:ssa aiemmin liittoutunut Hollannin kanssa, joka on pahimpia veroparatiiseja. Heidän vastuuton politiikkansa on vienyt muilta jäsenmailta miljardien verotulot. Suomikin on keskittynyt vaatimaan jäsenmailta menoleikkauksia sen sijaan, että olisi varmistettu jokaiselle jäsenmaalle niille kuuluvat verotulot. Siksi onkin nyt tärkeää, että tämä hallitus torjuu aggressiivista verovälttelyä, veronkiertoa ja haitallista verokilpailua sekä kansallisesti että Euroopan unionissa.

Arvoisa puhemies! Arvonnousuverolla eli maastapoistumisverolla varmistetaan, että varallisuuden siirto maasta toiseen verotetaan. Ilman maastapoistumisveroa on voitu välttää verotus maassa, jossa arvonnousu on syntynyt. Suomessa yritysten arvonnousua on verotettu suppeasti. Esitys korjaa merkittävän osan Suomen nykyisen yritysten arvonnoususääntelyn ongelmista. On kuitenkin huomioitava, että lakiesityksen ensimmäinen luonnos oli käsittelyyn tulevaa parempi, koska se koski myös kommandiittiyrityksiä. Käsittelyssä olevan esityksen suurin ongelma koskee ehkä silti tilanteita, joissa osana yritysvarallisuutta Suomesta siirtyy niin sanottua liikearvoa. Esityksen ulkopuolelle rajattu liikearvo on aineetonta omaisuutta, ja se voi olla esimerkiksi kasvuyrityksille kaikkein tärkein varallisuuserä. Tältä osin lakiesitys johtaa paitsi epävarmaan oikeudelliseen tilanteeseen myös merkittävään riskiin veropohjan vuodosta. Koska valmistelu on ohittanut osan yrityskokonaisuudesta eikä veropohjan vuodon riskiä tai oikeudellisesti epävarmaa tilannetta ehditä rat-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

kaisemaan ennen vuodenvaihdetta, jolloin laki on saatettava voimaan, on välittömästi aloitettava uusi lakivalmistelu riskien poistamiseksi.

Arvoisa puhemies! On erinomaista, että maastapoistumisvero vihdoinkin säädetään yrityksille. Hallitusohjelmaan sisältyvä yksityishenkilöiden arvonnousuvero on myös valmisteltava pikaisesti. Yksityishenkilöiden arvonnousuvero on käytössä useimmissa länsimaissa, ja hallituksen on tässäkin asiassa ajettava laajasti kaikkien suomalaisten etua, ei harvojen rikkaimpien, jotka vievät täällä tehty rikkaudet veroitta maasta pois. Tämä on erityisen tärkeää, kun hallitus ei ole ohjelmassaan alkanut toimiin vakuutuskuorten tai muiden kyseenalaisten verotuksen siirtämiseen käytettävien järjestelyiden purkamiseksi. Ainoastaan korjaamalla rikkinäinen verojärjestelmä ja varmistamalla oikeudenmukainen ja kestävä verotus voimme turvata meille kaikille tärkeät hyvinvointipalvelut myös tulevaisuudessa.

15.25 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tämän maan menestys nojaa pitkälti vahvaan hyvinvointivaltioon — siihen, että meillä on tarjolla laadukasta, maksutonta koulutusta, terveydenhoitoa ja muuta arjen turvaa jokaiselle. Tähän turvaan ja tähän julkisrahoitteeseen järjestelmään nojaa myös monen kotimaisen yrityksen menestys. Esimerkkejä ei tarvitse etsiä Nokialta kauempaa, kun huomataan, että todella hyvinvointivaltio ja sen tuoma yhteiskuntarauha ja vakaus ovat myös paras yritysten turva. Hyvinvointivaltiota ei voi olla olemassa ilman tiivistä ja vakaata, ennustettavaa veropohjaa, ja sen tähden tällä vuosituhannella on noussut erityisen merkitykselliseksi kiinnittää huomiota niihin reikiin, joita tähän veropohjaan pikkuhiljaa nakeretaan.

Arvioiden mukaan pelkästään laittoman verovälttelyn ja veronkierron tuloksena ollaan viimeisen kymmenen vuoden aikana menetetty jopa yli miljardi euroa verotuloja. Tämän lisäksi tapahtuu iso liuta harmaalla alueella liikkuvaa aggressiivista verosuunnittelua, johon edustaja Saramokin puheessaan viittasi. Todennäköisesti hyvinvointivaltio menettää siis satoja miljoonia joka vuosi erinäisten verotuksen järjestelyjen tähden, jotka eivät hyvinvointivaltion tai verotusjärjestelmämme henkeen kuulu.

Tähän puuttuminen vaatii ennen kaikkea vahvaa kansainvälistä yhteistyötä, johon EU onkin ryhtynyt etunenässä ja jonka osa tämäkin hallituksen esitys on. Ja tämä on todella oikea toimintatapa, sillä yhä suurempi osa näistä järjestelyistä tehdään kansainvälisesti ja nimenomaan maiden välinen tietojenvaihtojärjestelmien yhtenäisyys ja muu kansainvälinen yhteistyö ovat veropohjan tiivistämisen ytimessä. Sen tähden on tärkeää, että Suomi pohjoismaisena hyvinvointivaltiona ensinnäkin osallistuu tähän EU-yhteistyöhön, vaatii siltä entistäkin enemmän kunnianhimoa ja on sitä kautta mukana myös puskemassa koko maailmaa entistä laajempaan vastuullisuuteen verotuksen osalta. Näin todella paitsi vahvistetaan olemassa olevien hyvinvointivaltioiden tulevaisuuden olemassaolon edellytyksiä myös edistetään kehittyvien maiden kehitystä, sillä me tiedämme, että ilman vakaata ja luotettavaa veropohjaa ei voida synnyttää laadukasta ja toimivaa julkista sektoria, joka huolehtii kansalaisten hyvinvoinnista ja osaamisesta.

Sen tähden onkin tärkeää, että näitä asioita käsitellään laajana kokonaisuutena, johon Suomi suhtautuu todella kunnianhimoisesti. Sen tähden on tärkeää, että osana tätä kokonaisuutta lähdetään nopeasti toimeenpanemaan kansallisia toimia ja pidetään jatkuvasti kiinni ennen kaikkea yhdestä tärkeimmistä asioista, läpinäkyvyydestä, jossa Suomi on todella yksi edelläkävijöistä. Tuoreeltaan täällä vietettiin niin kutsuttua veropäivää, ja tämä on todella hyvä käytäntö, sillä niissä kohdissa, joissa tietoa lähdetään salaamaan tai varoja piilottamaan, tai näitä kansainvälisiä järjestöjä piilottamaan, aukeaa ensinnäkin mahdolli-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

suus aggressiiviseen verojen välttelyyn ja jopa vakavaan rikollisuuteen. Tätä on käyty läpi esimerkiksi Panaman paperien yhteydessä, kun huomattiin, että nämä veronkierron mahdollisuudet eivät mahdollista ainoastaan verojen välttelyä vaan myös todella vakavaa rikollisuutta, rahanpesua ja muita pahoja ongelmia.

Vastuullisuuden ja rehellisyyden pitääkin kannattaa aina, ja järjestelmän läpinäkyvyys ja avoimuus on kaikkien etu. On hyvä muistaa, kuten edustaja Saramokin korosti, että tällainen laajamittainen verosuunnittelu ja optimointi vaatii sellaista osaamista, jota aika harvalla pienemmällä yrityksellä tai varsinkaan tavallisella palkansaajalla on. Sen tähden tästä oikeudenmukaisuudesta ja tiiviistä veropohjasta huolehtiminen on ennen kaikkea niiden pienten, rehellisten, vastuullisten yritysten ja jokaisen tavallisen palkansaajan etu. Mitä enemmän suuret yritykset ja kansainväliset sijoittajat pystyvät omaa verotustansa optimoimaan ja välttelemään, sitä raskaammaksi koituu tavallisten suomalaisten — tavallisten pienten, rehellisten suomalaisten — yritysten verotaakka, ja se ei ole oikein. Se ei ole oikein hyvinvointivaltion ylläpitämistä kohtaan, se ei ole oikein tässä maassa kasvavia lapsia kohtaan, eikä se ole oikein niitä tavallisia palkansaajia ja veronmaksajia kohtaan. Siksi on huolehdittava siitä, että jokainen kantaa osansa hyvinvointivaltion rahoituksesta.

Kuten sanottua, jokainen tässä maassa toimiva yritys, jokainen tässä maassa toimiva sijoittaja hyötyy siitä, että tämä on rauhallinen, vakaa, hyvinvoiva, korkean osaamistason maa, ja sen tähden on oikein, että jokainen tässä maassa toimiva myös oman osansa veronmaksusta kantaa, koska ilman sitä ei ole hyvinvointivaltiota, ei ole yhteiskuntarauhaa eikä ole niitä palveluita, joilla tätä kaikkea pidetään yllä. Jatkossa on tosiaan syytä kiinnittää huomiota siihen, että tämä on vasta alku ja että näiden uudistusten kautta edetään kohti entistä tiiviimpää veropohjaa ja myös yksityishenkilöiden ja henkilöyhtiöiden verotuksen tiivistämistä. — Kiitos.

15.31 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kuten tässä on kuultu, kyseessä on tärkeä esitys. Tämä on osaltaan veronkiertodirektiivin täytäntöönpanoa. Ensi vuoden alkuun mennessä nämä säädökset on meillä oltava, ja hyvä, että etenemme viimeistään nyt näissä tärkeissä asioissa.

Eli tässä maastapoistumisverossahan on kyse nimenomaan siitä, että yrityksen varallisuuden siirrot maasta toiseen tulevat verotetuiksi. Se on meidän kaikkien etu, ja tietenkin ne hyvät yleiset periaatteet veropohjan tiivistämisestä ja aggressiivisen verosuunnittelun torjunnasta ovat mitä tärkeimpiä. Me jokainen tiedämme ne mittasuhteet, missä liikutaan niin kotimaassa kuin maailmallakin siinä, että veroja jollakin tavalla vältellään ja pahimmassa tapauksessa tietenkin kierretään, mutta ylipäätään tällaista aggressiivistyylistä verosuunnitteluakin on syytä kitkeä.

On hyvä, että Suomi on tässä nyt ottanut tällaisen, sanotaanko, toimeliaan linjan. On tärkeää, että hallitusohjelma kiinnittää vakavaa huomiota näihin kysymyksiin. Tämä ei varmasti sinänsä jää ainoaksi esitykseksi, vaan näistä on nyt paljon kirjauksia ja varmasti myös jatkotoimia kaiken kaikkiaan seuraa. Mutta kun täälläkin viitattiin näihin hyvinvointiyhteiskuntamme rakenteisiin ja siihen asiaan, että me ihan oikeasti tarvitsemme rahaa vanhustenhoivaan, lasten koulutukseen, varhaiskasvatukseen, köyhien ihmisten toimeentuloon, kaikkeen tähän, niin juuri siksi on täysin oikein, että teemme täysillä työtä sen eteen, että nimenomaisesti yhteiskunta saa ne verorahat, mitkä kaiken oikeudenmukaisuuden nimissä on sen saatavakin.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Tässä esityksessähän — kysymys on myös ikään kuin ennaltaehkäisystä — ei ole varsinaisia verotuottoja voitu arvioida, mutta kyllähän niitä näistä varmasti pystymme arvioimaan niin, että joka tapauksessa myönteiseen suuntaan mennään. Täällä mainittiin jo aiemmin nämä pari kyseistä asiaa tämän esityksen sisällöstä, muun muassa se, että tämä ei koske henkilöyhtiöitä eikä sitten myöskään tässä vaiheessa tätä liikearvon siirtymistä, ja nämä ovat varmasti sellaisia asioita, joista olemme ehkä jo tänään verojaostossa jotain kuulleet, ja jatkamme siellä käsittelyä. Katsomme näitä yksityiskohtia läpi tarkemmin.

Puhemies! Myös minä haluan tässä puheenvuorossani muistuttaa, että hallitusohjelmassahan on kirjaus siitä, että tämän lisäksi selvitetään arvonnousuveron mahdollisuus myös yksityishenkilöille. Eli tämä on kirjattuna hallitusohjelmassa, ja huomaan ministerin nyökkäävän siellä aitiassa, joten varmasti myös tämän selvittely on ministeriössä käynnissä, mikä on sinänsä tärkeää. Sen verran ehkä voin sanoa, että meille demareillehan tämä aggressiivisen verosuunnittelun torjunta on ollut jo vuosikausia hyvin tärkeä kysymys. Muistan, kuinka jo aikanaan olin siitä tyytyväinen, että Jutta Urpilaisen aikaan myös Euroopan unionissa [Puhemies koputtaa] oitimme hyvin merkittäviä askeleita edelläkävijänä siinä, että nostimme tätä verovälttely-, veroparatiisi- ja kaikkea tätä keskustelua esiin.

15.34 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys veronvälttelylaiksi on ihan hyvä asia.

Tutkin tuota meidän hallitusohjelmaa ja katselin listausta meidän veropoliittisesta linjauksestamme, sitä mitenkä harmaata taloutta ruvetaan kitkemään poikkeen. Siinä on kaksikymmentä eri kohtaa. Tämä on yksi niistä kohdista, ja siksi minä jäin miettimään, että meillähän menetetään hirmu paljon rahaa verotuloina harmaan talouden kautta, on arvioitu jopa miljardeissa sen menevän — niin paljon menetetään rahoja. Tämmöistä harmaata taloutta harrastetaan aika paljon työmailla, mitä on koetettu lähteä kitkemään. Esimerkiksi metalliteollisuudesta puhutaan paljon, että sieltä on löydetty semmoisia, jotka jättävät veroja maksamatta ja kiertävät veroja. Alipalkkausta on ravintola- ja kuljetusalalla. Kuljetusalalla kabotaasiliikenne on tuonut omia veronkiertomahdollisuuksia, se, mitenkä siellä toimitaan. Eli nämä hommat vaativat meiltä tietenkin viranomaissatsauksia.

Mutta se asia, mistä itse ajattelin käyttää tilaisuutta hyväkseni, kun veroista kerran puhutaan: ajattelin kysyä ministeriltä siitä, kun sinne oli kirjattu, että myös laajennetaan tätä veronumeron käyttöä. Missä vaiheessa aloitetaan tämän veronumeron käytön laajentamisoperaatiota järjestelemään?

15.36 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä EU:n veronkierron estämistä koskeva direktiivi on sinällensä jatkumoa sille työlle, mitä esimerkiksi OECD:ssä on tehty tämän BEPS-hankkeen yhteydessä, ja on äärimmäisen tärkeää, että kansainvälisesti pyritään tähän veronkierron ja verovälttelyn estämiseen, ja ilman kansainvälistä yhteistyötä, muun muassa hyvää tietojenvaihtoa, näissä hankkeissa ei kovin helposti päästä eteenpäin. Vielä on tietysti aika vaikea arvioida, millä tavalla tämä veronkierron estämiseen liittyvä direktiivi tulee Euroopan tasolla vaikuttamaan, koska monissa maissa ollaan siinä samassa tilanteessa kuin Suomessa, että aika viime tipassa ollaan direktiiviä laittamassa käytäntöön.

Mutta ehkä muutamia sellaisia ajatuksia, mitä tästä nopealla lukemisella nousi esille. Kuitenkaan tässä esimerkiksi näihin konsernien sisäisiin siirtoihin ei käsittääkseni varsinaisesti olla puuttumassa muuten kuin sellaisissa tilanteissa, jolloin tämän siirron johdosta Suomella ei ole enää verotusoikeutta tässä uudessa sijoittautumisvaltiossa. Meillä on

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

myöskin ollut paljon keskustelua tästä korkojen vähennysoikeudesta nimenomaan konsernin sisäisissä lainoissa sekä myöskin näissä sisäisissä laskutuksissa, jotka käsittääkseni ovat kuitenkin tällä hetkellä tällaisessa verosuunnittelussa — ja jopa verovälttelyssä — niitä kaikkein tehokkaimpia keinoja, joilla pystytään siirtämään verotettavaa tuloa konsernin sisällä joko sellaiseen maahan, jossa on hyvin vähäistä verotusta, tai kenties jopa sitten näihin niin sanottuihin veroparatiisimaihin. Olisinkin ministeriltä halunnut kysyä vielä siitä, pystytäänkö tällä nyt tosiasiallisesti näihin konsernien sisäisiin järjestelyihin puuttumaan vai onko tämä sitten ainoastaan niissä tilanteissa, joissa Suomen verotusoikeus ei näihin kyseisiin varoihin tule ulottumaan.

Ja todellakin täytyy toivoa, että nimenomaan kansainvälisesti tässä saadaan nyt ryhtiliikettä aikaiseksi, koska kyllähän tämä on, jos ajatellaan vaikka EU:n sisälläkin, valtavan suuri verokilpailutilanne EU-maitten välillä, mutta myöskin, kun ajatellaan EU:ta alueena, jossa kuitenkin pyritään monissa maissa verotuksellisesti hyvinvointivaltiota ylläpitämään, tämä aiheuttaa sen, että menetämme jatkuvasti niitä verotuloja, jotka kuuluisivat kyseisille jäsenvaltioille.

15.38 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Harmaa talous ja veronkierto pienentävät yhteiskunnan saamia verotuottoja ja aiheuttavat epäoikeudenmukaisen kilpailutilanteen yritysten välille. Harmaan talouden ja veronkierron vastustaminen kaikilla mahdollisilla keinoilla on lähellä sydäntäni. Verot pitää maksaa, välistä vetoja en mielelläni katsele.

Ministerille esitin viime viikolla kysymyksen, ja positiivisen asenteen otitte siihen, positiivisesti vastasitte. YTJ-järjestelmässä on kehittämiskohteita. Avaamalla sitä enemmän voitaisiin tarttua vielä tiukemmin harmaaseen talouteen, ja kun hallitusohjelmassakin on parikymmentä miljoonaa euroa harmaan talouden torjuntaan, niin kertaan vielä: olihan niin, että tämä YTJ-järjestelmän päivittäminen ja laajentaminen on agendallanne, on ohjelmassanne? Ymmärtääkseni 3—4 miljoonaa euroa riittää valmiin hankkeen toteuttamiseen, ja se raha voitaisiin ymmärtääkseni ottaa siitä 20 miljoonasta, mikä hallitusohjelmassa on merkattu harmaan talouden vastaiseen työhön.

Toinen kysymys koskee — kun tässä veroista puhutaan — yhteisöveron tuottoa. Kun talousarviokirjaa katsoo, niin se on ollut jatkuvassa kasvussa, ja sitäkin 2013 taidettiin viimeksi laskea — sitä on useamman kerran laskettu. Kun veroa on laskettu, niin yllätys yllätys, verotuotto on kasvanut. Miten ministeri näkee sen, voisiko tässä olla joitain tulevia askeleita eteenpäin ja voisiko sillä olla kannustavia tekijöitä yritysten haluun pysyä Suomessa, työllistää ja kasvaa, jotta saavutettaisiin se 75 prosenttia työllisyydessä?

15.41 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Minusta tämä nyt esillä oleva hallituksen esitys on erinomainen ja täyttää direktiivin vaatimukset tässä vaiheessa. Minusta oli turha ottaa mukaan tätä liikearvoa, erittäin vaikeasti määriteltävää asiaa, samoin kuin henkilöyhtiöitä. Olen tyytyväinen tähän hallituksen esitykseen.

Pyysin tätä puheenvuoroa sen vuoksi, että täällä on esitetty parissa puheenvuorossa ajatuksia siitä, että otettaisiin käyttöön tuollainen luonnollisen henkilön exit-vero. Siitä on hallitusohjelman liitteessä 5 maininta, jonka mukaan selvitetään, onko mahdollista ottaa käyttöön veromallia, joka estää ulkomailla asuvien Suomessa verovelvollisina olleiden myynteihin, lahjoihin ja perintöihin liittyvien verojen välttämisen. Mielestäni voidaan perustellusti poliittiselta kannalta kysyä, onko asianmukaista, että Suomella olisi jokin ehdoton oikeus kohdistaa veroja henkilön omaisuuteen sen jälkeen, kun hän on muuttanut pois

Suomesta. Uskon itse enemmän filosofiaan, jossa lähdetään siitä, että Suomen tulee olla verotuksen osalta ja muutoinkin valtio, josta ihmiset eivät halua muuttaa pois. Mielestäni arvonnousuverossa on vääjäämättä Suomesta poismuuton rankaisemisen sävy, eikä tämä sovi yhteiskuntamalliimme, jonka lähtökohtana on yksilön vapaus toteuttaa itseään.

Arvonnousuveroon liittyy poliittisen aspektin ohella monia käytännön ongelmia. Käytännössähän vero tarkoittaisi sitä, että jos henkilö muuttaa pois Suomesta, hänelle laskettaisiin vero esimerkiksi Suomessa asumisen aikana ostettujen osakkeiden arvonnousun perusteella, vaikka henkilö ei ole myynyt osakkeita. Tällaisen arvonnousun euromäärän määrittäminen ei ole välttämättä kaikkien omaisuuserien kohdalla yksinkertaista. Helppoa se on lähinnä pörssiosakkeiden kohdalla, koska niillä on selvä markkinahinta.

EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan arvonnousuveroa ei saa periä ennen kuin arvonnousu on realisoitu omaisuus myymällä. Suomesta poismuuton ja arvonnousun realisoitumisen eli omaisuuden myynnin välinen aika voi olla vaikkapa kymmeniä vuosia. Poismuuton ja myynnin välisenä aikana omaisuuden arvo on voinut laskea, ja EU-tuomioistuimen mukaan tämä arvonnousu tulee huomioida veron lopullista määrää laskettaessa. Normaalisti Suomen solmimissa verosopimuksissa myyntivoittoja saa verottaa vain henkilön asuinvaltio. Kun henkilö siis muuttaa pois Suomesta, Suomen oikeus verottaa hänen omaisuudestaan saamia myyntivoittoja katkeaa. On kyseenalaista, sallisivatko muut valtiot sen, että Suomi verottaisi esimerkiksi vuosikymmeniä poismuuton jälkeen omaisuuden myynnin yhteydessä realisoituneen arvonnousun. Uusi asuinvaltio [Puhemies koputtaa] ei välttämättä huomioisi tätä Suomeen maksettavaa veroa periessään oman lainsäädäntönsä mukaista myyntivoittoveroa, mikä johtaisi ankaraan kaksinkertaiseen verotukseen.

15.44 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa puhemies! Tässä salissa puhutaan paljon veroista, erityisesti silloin, kun veroja joudutaan korottamaan, jotta pystytään huolehtimaan meidän hyvinvointivaltiota, koulutuksesta, palveluista, sosiaaliturvasta. Kukaan meistä ei varmaan mielellään veroja korota. Liian usein niissä keskusteluissa jää vähälle se, että itse asiassa meidän ei tarvitsisi korottaa yhtään veroja, pikemminkin voisimme keventää esimerkiksi pieni- ja keskituloisten verotusta entistä enemmän ja huolehtia nykyistä paremmin yhteiskunnallisista palveluista, jos kaikki maksaisivat oikein ja reilusti verot sen mukaan kuin pitää maksaa.

Harmaa talous on syöpä, joka syö suomalaista yhteiskuntaa — se, että rikollisesti jätetään veroja maksamatta. Mutta paljon veroja jätetään myös maksamatta laillisesti tai sellaisella harmaalla alueella, jolla veroja vältellään nimenomaan laillisesti, käytetään erilaisia verojuristeja, -osaajia, isoja rahoja siihen, että ei tarvitse maksaa veroja. Pienituloisen tai keskituloisen työssäkäyvä ihminen tai eläkeläinen maksaa joka eurostaan ja sentistään veroa, aivan oikein, niin kuin pitääkin. Siksi tuntuu hullulta, että monissa tilanteissa ne, joilla on kaikkein eniten, maksavat suhteessa kaikkein vähiten juuri sen vuoksi, että heillä on varaa ja mahdollisuus käyttää erilaisia eksperttejä, jotka etsivät verotuksesta porsaanreikiä. Tähän puuttumisen luulisi olevan ja varmasti onkin lähes koko tämän salin tavoitteena. Näissä asioissa monesti olemme vähän perässähiitäjiä siinä mielessä, että kun yksi porsaanreikä tukitaan, niin seuraava jo keksitään.

Suurimmasta osasta asioita pitää päättää kansallisesti. Me tiedämme lähellä parhaiten, mistä asioista pitää päättää, mutta sitten on asioita, ongelmia, jotka ylittävät rajan, ja niihin tarvitaan rajat ylittäviä ratkaisuja. Tällainen verokilpailu kohti pohjaa, se että kikkaillaan eri maiden eri verotasoilla, siirretään tuloja, näytetään niitä niissä maissa, joissa veroja pe-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

ritään huomattavasti vähemmin tai ei lainkaan, käytetään veroparatiiseja hyväksi — siihen tarvitaan yhteisiä toimia.

Tästä exit-verosta, jota nyt direktiivin kautta tuodaan, olemme puhuneet vuosikausia. Vasemmisto on nostanut sitä esille, ja muistan, miten uusliberaaliپییرهissä sille naureskeltiin ja sanottiin, että haluamme estää yrityksiä poistumasta Suomesta. Ei siitä ole kysymys. Kysymys on siitä, että verot pitää reilusti maksaa siellä, missä tulos tehdään. Samasta puhumme monien yritysten kohdalla, jotka ottavat konsernin sisäisiä lainoja eivätkä näytä tulostaan Suomessa, esimerkiksi terveydenhoidon, [Puhemies koputtaa] sosiaalipalveluiden puolella, vaan verot maksetaan matalamman verotuksen maihin. On hyvä, että tämä asia etenee, ja tämä on työ, jota meidän pitää jatkuvasti tehdä, kerätä verot oikein, jotta me pysymme huolehtimaan tämän yhteiskunnan palveluista.

15.47 Jussi Saramo vas: Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Essayah nosti esiin konsernien sisäiset siirrot, ja todellakin siinä on yksi pahimpia aggressiivisen verosuunnittelun ja veronkierron elementtejä. Arvonnousuvero kuitenkin koskee vain oikeushenkilön sisäisiä varallisuuden siirtoja, ja sen takia konsernin sisäiset siirrot esimerkiksi tytäryhtiöiden välillä ovat jo verotuksen piirissä ja niihin pitäisi soveltaa markkinaehtoperiaatteen mukaista hinnoittelua. Valitettavasti näin ei ole, ja siksi olenkin todella tyytyväinen, että hallitusohjelmassa on sitouduttu sekä kansallisesti että EU-tasolla tukkimaan verovuodot. Se ei todella ole tämän arvonnousuveron asia, mutta luotan ministeriin, että myös konsernin sisäiset veronkiertoporsaanreiät tukitaan.

Edustaja Kivirannan filosofinen puheenvuoro voisi olla perusteltu, mikäli veroja maksettaisiin vuosittain ilman erilaisia verosuunnittelun keinoja, esimerkiksi vakuutuskuoria. On kohtuutonta ajatella, että muuttamalla maasta toiseen voisi osa porukkaa jättää kokonaan verot maksamatta. Tavallinen eläkeläinen ja tavallinen työntekijä kyllä maksavat veronsa — miksi perijät ja muut omistuksillaan elävät voisivat välttää verotuksen vain muuttamalla maasta toiseen? Kyllä heidänkin pitää maksaa oma osuutensa meidän yhteiskunnallemme. Kuten puheenvuorossani nostin esiin, länsimaissa kyllä laajasti nämä yksityishenkilöiden maastapoistumisverot ovat käytössä. Kyllä Suomessa on minusta vähän epäisänmaallinen verojärjestelmä, kun meillä tällainen veronkierto on mahdollistettu.

Puhemies Matti Vanhanen: Asialle varatun ajan puitteissa myönnän vielä pyydetty puheenvuorot, edustajat Viitanen ja Essayah, ja sitten ministerille, jos hän haluaa lopussa käyttää puheenvuoron.

15.49 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tähän samaan aihealueeseen tietenkin kuuluvat juuri nämä, mitä äsken täällä salissa on esiin noussut. Eli meillä on monia tapoja, millä pystytään veroja suunnittelemaan ja järjestelemään, tekemään sellaisia käytäntöjä, millä joko veroprosentit minimoituvat tai vältetään tietyissä tapauksissa kokonaan veronmaksu. Vaikka on hyvä, että viime kaudella saatiin esimerkiksi vakuutuskuoriin tiettyä tiukkuutta lisää, niin sinnehan vieläkin jäi aukkoja, jotka koskevat esimerkiksi tilanteita, joilla veronmaksulta voidaan välttyä, jos muutetaan ulkomaille ja niin poispäin. Eli kylähän tässä perkaamisen varaa on kovin laajastikin.

Mielestäni, puhemies, oli hyvä, kun vietimme viime viikolla veroviikkoa maanantain veropäivän seurauksena, että mediassahan aika laajasti keskusteltiin näistä ongelmista. Minusta on jopa tarpeellista se, että kansalaisyhteiskunnassa ja mediassa käydään laajaa kes-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

kustelua esimerkiksi juuri tämänkaltaisista verojärjestelyistä ja siitä, kuinka paljon niiden kautta jää itse asiassa paljon sellaista omaisuutta, tuloa verottamatta, joka ei sitten näy esimerkiksi veronmaksutilastoissa, koska niistä ei ylipäätään makseta veroa.

Puhemies! Tästä sain ehkä sellaisen pienen tilaisuuden kysyä, kun täällä on ministerille muutamia kysymyksiä esitetty: Veropäivänähän suuri keskustelu tuli myös verotietojen julkisuudesta. Mielestäni ei ollut hyvä asia, että Verohallinto oli ottanut sen tulkinnan, vedoten näihin tietosuojamääräyksiin, että yli 100 000:n tulot voisi sitten jättää pois medialle annettavista listoista. Seurasin asiaa hyvin tiiviisti ja huomasin, että nyt oikeuskansleri sitten ei tätä asiaa ottanut tutkittavakseen sinänsä. Mutta tässä on se vaara, että jos tämä nyt oikeuskäytänteiden kautta alkaa vasta ratketa, se venyy, ja nythän kävi niin, että esimerkiksi kun julkisuudessa yleistyi tämä tieto, että nyt voi pyytää, että yli 100 000:n verotettavat tulot eivät olisi julkisessa listauksessa, niin kahdessa päivässä näiden vaatimusten määrä listalta poistamisesta nousi 100:sta 231:een, minkä seurauksena on hyvin ennalta arvattavaa, että sitten ensi vuonna vastaavassa tilanteessa, vastaavalla tulkinnalla, puhutaan jo tuhansista. Silloinhan voimme puhua perustellusti tilanteesta, että aidosti meidän verotietomme eivät — kuten vanhan käytännön mukaan — olekaan enää julkisia ja avoimia. Tämä ei ole nyt tämän päivän puheenaiheena, mutta herätän tämän kysymyksen, jotta ministeri ehkä voi sitten omalta osaltaan kommentoida.

15.52 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Saramo tässä komppasi puheenvuoroani ja todellakin nosti esille myöskin nämä sisäisen hinnoittelun ongelmat ja konsernin sisällä tapahtuvan verosuunnittelun. Muistelen, että kun aikoinaan luin tuon Aarresaaret-kirjan — en sitä lapsuuteni seikkailukirjaa vaan tämän verovälttelyyn liittyvän Aarresaaret-kirjan — niin siinä oli yritysesimerkkejä: siis tällainen tavallinen kuulakärkikynä oli yrityksen sisäisesti hinnoiteltu 3 000 eurolla. Voitte kuvitella, minkälaisia omaisuudensiirtoja voidaan ikään kuin ”laillisesti” tehdä siellä yrityksen sisällä silloin, kun halutaan välttellä veroja ja saada niitä mahdollisimman pieniksi. Sen tähden myöskin tämä konsernin sisäisiin laskutushintoihin, niitten läpinäkyvyyteen, puuttuminen olisi äärimmäisen tärkeää, ja sitten on tämä korkovähennysoikeus, jota Suomessa tosin on jo jonkun verran pyritty rajaamaan mutta ei kaikilta osin. Nämä ovat ehkä niitä kaikkein suurimpia tapoja, millä voidaan tätä verovälttelyä tehdä.

Myöskin valtion tukisäännösten perkaaminen EU-tasolla on sellainen, joka vaikuttaa siihen verotettavaan tuloon. Se on mielestäni kanssa tärkeää silloin, kun mietitään EU:n sisällä esimerkiksi oikeudenmukaisuutta ja sitä, mikä mahdollisesti vaikuttaa esimerkiksi vaikkapa yritysverotuksen tasoon. Tässä kyllä tietyt EU-jäsenmaat ihan selkeästi kiertävät näitä säännöksiä. Toisille nämä valtiontukisäännökset tuntuvat olevan tiukempia kuin toisille.

Ihan tässä viimeisenä vielä nostan esille, että kristillisdemokraattien vaihtoehtobudjetissa haluttaisiin valtion tulopuolta olla sitä kautta lisäämässä, että 50 miljoonaa tästä kauppalausten viihdemerenkulkuun suunnatusta tuesta joutaisi pois, koska se on sitten sitä tavallisen kansalaisen verovälttelyä. Kun sitä viinarallia harrastetaan tuosta Itämeren poikki, niin kyllähän se on omanlaistansa verovälttelyä myöskin. Siinä mielessä — vaikka nämä muut ovat totta kai niitä suuruusluokaltaan merkittäviä ja tärkeitä — ymmärrämme, että jokainen siellä omassa arkipäivässään saattaa myös tehdä niitä ratkaisuja, joilla pyrkii tietynlaiseen verovälttelyyn.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

15.54 Valtiovarainministeri Mika Lintilä: Arvoisa puhemies! Muutamia nopeasti. — Ensinnäkin edustaja Essayahille: Onnea ja menestystä miehistötuen poisvetämiselle. Se on nimittäin TESeihin sidottu, ja veikkaan, että jokainen Suomen satama pysähtyisi sen jälkeen.

Ensinnäkin tähän yleiskeskusteluun ihan muutama huomio: Ensinnäkin pitää muistaa se, että meillä on oikeuskäytänteissä jo tällä hetkellä olemassa kansallisia keinoja ottaa veronkierto kiinni — ettemme me olleet ihan tyhjiällä merillä. Ja sitten se, että tässä on aika sujuvasti puhuttu harmaasta taloudesta ja veronkierrosta. Tämä itse asiassa on verosuunnittelua koskeva, koska nythän ei puhuta tuoton verotuksesta vaan arvon verotuksesta, ja tämä on verosuunnitteluun liittyvä. Sitten saman tien kannattaa muistaa se, että kansainvälisesti vertailtuna meidän verovaje on erittäin pieni. Tässä keskustelussa nyt pikkuisen tuli se kuva, että on oltu ihan hunningolla, mutta emme me nyt ihan hunningolla ole olleet, sillä me aika hyvin olemme vielä tätä hoitaneet, mutta petrattavaa on, ja sen takia me olemme nimenomaan sitoutuneet näihin kansainvälisiin toimiin ja siihen, mikä tässäkin tulee. Eli tämä ihan muistutuksena vain. On arvioitu, että näitä on muutamia tapauksia vuodessa, eli ei puhuta mistään massaverotuksesta, joka lähtee täällä liikkeelle.

Sitten niihin kysymyksiin, mitä oli.

Täällä oli kysymys veronumeroista telakoille. Selvitys on ensi vuoden aikana. Eli se tulee.

Sitten konsernien osalta korot tiukentuvat ensi vuoden alusta, eli siellä tulee tiukempaa, ja sitten katsotaan tietysti nyt tämä, mitä tässä tapahtuu, ja arvioidaan, onko näissä riittävästi, arvioidaan tilanne. Ja itse asiassa konserniverotuksen osalta minulla on työryhmä lähtemässä liikkeelle. Eli kyllä minä arvioin tuota kokonaisuutta.

No, YTJ:n osalta: Se on hallitusohjelmassa, mutta se ei sinällään VM:ää sillä lailla koske, koska meillä ne verotustiedot ovat siellä jo olemassa.

Se, mitä edustaja Kiuru sanoi liittyen näihin verotuksellisiin keinoihin: meillä on tulosa tuplapoistot, joilla nimenomaan haetaan nyt sitä dynaamisuutta verotukseen.

Sitten se, mikä täällä tuli oikeastaan useampaan kertaan, tämä henkilöiden arvonnousun verotus: Se selvitetään vuonna 2020 eli ensi vuonna. Se olisi mahdollista sitten 2021 tuoda.

Sitten verojen julkisuuteen. Nämä tapaukset, mitä on ollut, ovat ihan puhtaasti viranomaisratkaisuja. En ole sitä oikeuskanslerin päätöstä nähnyt enkä ole kerennyt perehtyä siihen. Olin viime viikonlopun Brysselissä euro- ja Ecofin-kokouksessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain 15 §:n ja tuloverolain 64 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 78/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.58 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain 15 §:n ja tuloverolain 64 §:n muuttamisesta on itse asiassa kysely yllättävänkin paljon. Eli tulorekisterin tämän vuoden alun käyttöönotossa ilmenneet ongelmat ovat osaltaan antaneet aiheen hallitusohjelman kirjaukselle, jonka mukaan tulorekisterin käyttöönotossa ilmenneet ongelmat selvitetään ja niitä korjataan, jotta helpotetaan pienyritystien ja kansalaisjärjestöjen toimintaa.

Tässä esityksessä on kyse juuri näistä pienille toimijoille tarkoitetuista helpotuksista. Tulotietojärjestelmästä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulorekisteriin ilmoitettavien tietojen antamiselle säädettyjä määräaikoja pidennettäisiin luontaisien, palkkaennakoiden, verovapaiden kustannusten korvausten ja rekisteröidyn yhdistyksen maksamien enintään 200 euron määrällisten kertasuoritusten osalta. Myöhästymismaksun määräämiselle säädettyä siirtymäaikaa pidennettäisiin vuodelle siten, että myöhästymismaksua määrättäisiin pääsääntöisesti vasta 1. päivänä tammikuuta 2021 tai sen jälkeen maksettuja suorituksia koskevan ilmoituksen myöhästymisen perusteella. Lisäksi myöhästymismaksua koskevia säännöksiä tarkistettaisiin luontaisien ilmoitusten osalta.

Verotusmenettelystä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sivullisen tiedonantovelvollisuuden piiristä vapautettaisiin enintään 100 euron suuriset kilpailupalkinnot, jotka eivät liity työ- tai palvelussuhteeseen.

Lain on nyt tarkoitus tulla voimaan vuoden alusta.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja keskusteluun.

16.00 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tämä tulorekisteriuudistus on erinomainen esimerkki siitä, miten voidaan ensinnäkin tehdä hyvin eteenpäin katsova, digitalisaatiota edistävä uudistus ja sitten vielä jatkaa lainsäädännön ja käytäntöjen kehittämistä hyvässä dialogissa olennaisimpien sidosryhmien kanssa. Hallitus on todella tarttunut toimeen siinä, että kun on kerran tunnistettu, että järjestelmässä on korjaamisen varaa, niin sitten ne puutteet korjataan rivakasti. Tästä onkin tullut laajasti kiitosta etenkin yrityksiltä ja järjestöiltä, niiltä kaikista pienimmiltä toimijoilta, jotka ovat aiemmin kokeneet hankalaksi juurikin näiden pienten rahojen ilmoittamisen ja monet muut harvemmin käytetyt ominaisuudet tässä järjestelmässä. Siksi onkin syytä lausua ääneen kiitos kaikille, jotka ovat tätä järjestelmää olleet kehittämässä, ja samalla toivoa, että vastaavantyyppisiä järjestelyjä saataisiin otettua käyttöön muuallakin kuin verotuksen kohdalla.

Suomihan on todella edistyksellinen, ja siinä, missä esimerkiksi Yhdysvalloissa ihan tavallinen palkansaaja saattaa joutua palkkaamaan erillisen konsultin hoitamaan omaa veroilmoitustaan, meillä moni ei välttämättä ajattele veroilmoitustaan juuri lainkaan, koska järjestelmä on niin pitkälti automatisoitu ja nojaa niin pitkälti luottamukseen kutakin veronmaksajaa kohtaan, niin että yksilön ei tarvitse huolehtia, että siinä kohtaa jokin menisi pieleen, jos ei palkkaa asiantuntijaa katsomaan omien asioidensa perään. Tätä samaa digi-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

talisaatioon, automatisaatioon ja ennen kaikkea vahvaan luottamukseen perustuvaa järjestelyä olisi syytä käyttää muuallakin.

Vastaesimerkki näille verotuksen loistaville käytännöille löytyy sosiaaliturvan puolelta, missä monessa kohtaa, varsinkin niissä kaikista pienimmissä, viimesijaisissa etuuksissa, edetään herkästi luottamuksen sijaan tarkistamisella, vielä tuplavarmistamisella ja lisäselvitysten pyytämällä. Etenkin moni yleisen asumistuen, toimeentulotuen ja muiden minimietuuksien varassa elävä on nostanut esiin sen, että tällä hetkellä byrokratiaan ja siihen hakemusten pyörittämiseen, lisäselvitysten pyörittämiseen käytetään jopa enemmän aikaa kuin siihen sosiaalityöhön, mikä on kuitenkin ollut keskeinen osa meidän toimeentulotukijärjestelmäämme. Joten jatkossa olisi hienoa nähdä myös sosiaaliturvan puolella tällaista samanlaista upeaa asiakaslähtöisyyttä, automatisaatiota ja luottamusta, johon suomalainen loistava Verohallinto on jo pitkään nojannut. Suomalaiset todella ovat luottamuksen arvoisia, suomalaiset ovat hyviä käymään keskustelua hallinnon kehittämisestä, ja meidän kaikkien on syytä muistaa, että ihmisiä varten sitä hallintoa pohjimmiltaan tehdään, joten näitä samoja hienoja periaatteita ja tätä samaa joustavaa kehittämisjärjestelyä olisi ilo nähdä [Puhemies koputtaa] muuallakin meidän järjestelmässämme.

16.03 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Taitaa olla kysymyksessä se esitys, mistä me ministeriä kiitimme jo aiemmassa keskustelussa silloin, kun muutamia päiviä takaperin oli tämän saman aihealueen toinen vastaavan tyyppinen korjaus. Eli siis silloin, kun huomaamme käytänteissä ongelmia, on parempi sitten, että korjataan ne saman tien. Edellisellä kerralla otettiin hieman lisää aikaa siihen, mikä on parhaillaan käsittelyssä, että nämä tietyt eläketulot ja muut tulevat rekisteri-ilmoittamisen varaan. Nyt sitten tämä kyseinen esitys koskee sitten näitä tilanteita, joissa tiettyjä määräaikoja lykätään tai pidennetään. Ja sitten on myös tämä aika paljonkin julkisuudessa keskustelua herättänyt asia, että tämän aiemman tulkinnan mukaan näitä ihan pieniä palkintoja jouduttiin ilmoittamaan, koettiin varsin byrokraattiseksi, hankalaksi ja ikäväksi järjestelyksi, ja tässä tähän nyt tulee paikkausta. Ja varmasti on niin, että juurikin erilaiset yhdistykset, kansalaisjärjestöt, pienet yritykset, monet, saavat tästä esityksestä nyt helpotusta. Siinä mielessä tämä tulee tarpeeseen ja on ajankohtainen, siitä kiitos.

On eräs asia — meidän siis tulemme joka tapauksessa tätä eduskunnassa käsittelemään, jo parhaillaankin on meillä siellä valtiovarainvaliokunnan verojaostossa käsittelyssä — mikä tuli mieleen, mikä lienee syytä kuitenkin tässä yhteydessä todeta ja ehkä katsella sitten ihan tietyltä pohjalta, on se, että tässähän on nyt myös se puoli, että kun tätä — sinänsä hyvin — enintään 100 euron suuruista kilpailupalkintoa ei enää tarvitse ilmoittaa rekisteriin, niin kuitenkin palkinnon saajan on itse esitettävä tämä rekisteriin. Ja tietenkin kun sitten miettii monta kertaa sitä tilannetta sen palkinnon saajan näkökulmasta, niin varsin pienistä eristä sielläkin on kysymys, ja voisin kuvitella, että sekin voisi osaltaan olla sellainen tilanne, että se aiheuttaisi hämmennystä, ja jälleen kerran saataisimme olla tilanteessa, että sitten taas mietimme, pitäisikö korjata. Sen vuoksi varmasti tätäkin asiaa avaamme siellä verojaoston käsittelyssä, ja toivoisin, että eduskunta sillä tavalla myös pohtisi tätä ja sitä, voimmeko tässä yhteydessä kenties myös tämän kohdan nyt jo paikkailla. Ainakin näin nopeasti — emme ole vielä laajaa asiantuntijakuulemistä käyneet — tuntuisi siltä, että tässä olisi yksi pohdinnan paikka.

16.06 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin Sipilän hallituksen aikana purettiin byrokratiaa. Siellä oli useita satoja kohteita, mitkä kevensivät arjen byrokratiaa yhteiskunnan eri toimijoitten osalta. Tietenkin sen hallituksen aikana tehtiin myös tämä tulotietojärjestelmän kehittäminen. Sinänsä tämä on erinomainen digitaalinen järjestelmä, mutta tässä tuli mukana myös byrokratiaa, mitä ei toivottu. Tästä oli harmia kunnillekin, ja meidän nyt sitten paikkasimme lisätalousarviossa näitten kuntien verorahoitusosuuksia noin 237 miljoonalla jo aiemmin. Toivotaan, että näitten uudistusten ja parannusten kautta järjestelmästä saadaan sitten hyvä tehtyä.

Todellakin, edustaja Viitanen otti esille myös tämän saajan näkökulman, ja toivon, että myös keskustelussa valtiovarojen verojaostossa ja meidän eduskunnassakin tähän otettaisiin kantaa. Toki tämä nyt helpottaa jo sinänsä meidän kolmannen sektorin ja vapaaehtoistoimijoitten byrokratian purkua kahdella tapaa: tämä 100 euron ilmoitusraja plus sitten tämä 200 euron määräaikaisten kertasuoritusten ilmoitusvelvollisuus viidestä päivästä kuukauteen antavat pelivaraa yhdistyksissä.

Kaikkenansahan näitten pienten, sanotaan, bugien korjaaminen on tärkeää siinä mielessä, kun me suomalaiset olemme kuitenkin lain kirjaimen mukaan eläviä ihmisiä, että ei tule semmoisia, missä tavallaan ärsytetään turhaan itse toimijoita ja muuta, niin että meille tulee niin sanottuja merkintöjä tai viivästyksiä näihin asioihin.

Tämä on erinomainen asia, ja toivon todellakin hyvää keskustelua. Tuo 100 euron raja on varmaan jostain tullut, mutta itse pohtisin vaikka sen kaksinkertaistamistakin, niin että se olisi sama kuin määräaikaisen kertasuorituksen osalta, mutta tästä varmaan keskustelu käydään, onko raja kohdallaan ja ovatko kaikki toimijat kohdallaan. Tervetullut korjaus tähän asiaan.

16.08 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Pidän tärkeänä, että tällaisia tulorekisteriin liittyviä korjauksia nyt hallitus on tehnyt, ja niin kuin olemme huomanneet, tulorekisteri ei lähtenyt liikenteeseen aivan niin kuin ajateltiin. Tällä hetkellä kunnissa aiheuttaa suurtakin päänvaivaa se, millä tavalla sekä verokorttiuudistus että tulorekisteri ovat sitten vaikuttaneet siihen, miten verotulot kunnissa on arvioitu ja miten ne sitten ovat loppujen lopuksi kertyneet.

Nämä muutokset, mitä nyt tehdään, ovat nimenomaan näitten pienien toimijoitten kannalta tärkeitä. Ne ovat aiheuttaneet paljon lisää byrokratiaa, ja viiden päivän ilmoitusvelvollisuus on ollut todella tiukka. Jos ajatellaan vaikkapa erilaisia urheiluseuroja ja erilaisia yhdistyksiä ja muita vastaavia, niin tuskin siellä joka päivä on joku vapaaehtoistoimija istumassa tietokoneen ääressä tekemässä näitä merkintöjä, jotenka tämä on kyllä järkevään suuntaan tehty muutos.

Täällä tuli puheenvuoroissa esille se, tarvitsisiko edes sen palkinnonsaajan sitten ollenkaan ilmoittaa näitä silloin kun kyse on vähäisestä määrästä. Täytyy muistaa, että tulorekisterin alkuperäinen ajatus oli kuitenkin se, että tällä nimenomaan pyritään pitkällä tähtäimellä sekä sosiaaliturvatietojen että verotustietojen että palkkatietojen yhteensaattamiseen, ja siltä osin sitten se, jos erilaista tuloa on tullut jossakin muodossa, on sinällänsä perusteltavissa, että näitä tuloja, jos ei muuten, niin sitten esimerkiksi Kelan etuuksien maksusten johdosta, ilmoitetaan.

Todellakin on äärimmäisen tärkeää, että tämmöiset aivan vähäpätöiset palkinnot, siellä oli lueteltu muistaakseni karkkipussia ja mitalia ja pokaalia ja vastaavantyyppistä... On ollut järjetöntä, että näitä on pitänyt pyörittää ja sitten omantunnontarkkojen ihmisten vielä

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

miettiä, miten näitten menettelyitten kanssa pitäisi mennä eteenpäin. Varmasti ainakin urheilujärjestöpuoli kiittää, että tämä uudistus tältä osin ollaan nyt saatu eteenpäin.

Muutoinkin uskon itse, että tämä tulorekisterijärjestelmä pidemmän päälle tulee olemaan meidän sosiaaliturvauudistuksemme yksi tärkeimpiä kulmakiviä, ja siksi ihan näistä alkuvaiheen ongelmista ei kannata nyt masentua, vaan kannattaa jatkaa sitä työtä ja kehittämistä eteenpäin ja todellakin saada tulorekisteri toimimaan mahdollisimman hyvin, jotta sitten sen päälle pystytään rakentamaan muitten rekistereitten yhteenajamiset. Tämä on ollut kristillisdemokraattien mallin, kannustavan perusturvan, lähtökohta-ajatus, että meillä on olemassa reaaliaikainen tulorekisteri, jolloin voidaan varmistua siitä, että aina työn vastaanottaminen on kannustavaa, ja siihen ovat sovitettuina yhteen sitten myöskin sosiaaliturva ja verotiedot.

16.11 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Ehdotuksen ansiot on jo moneen kertaan todettu, enkä lähde niitä toistamaan, mutta hiukan tarkemmin ehkä tuosta 100 euron ilmoitusrajasta.

Nykyään kun verotus on automatisoitu niin pitkälle, tavallisen ihmisen ei juurikaan tarvitse täydentää veroilmoitusta, ja tässä tapauksessa kun olisi vielä tämmöiset poikkeukselliset tulot, kilpailupalkinnot muilta kuin työnantajalta, joita tulee ehkä kerran kolmessa vuodessa tai vielä harvemmin, niin sitten se, että ne pitäisi muistaa ja hoksata ilmoittaa veroilmoituksessa keskimäärin puoli vuotta sen tapahtuman jälkeen — kun sitten tavallaan vastaavat, joissa pieniä summia voittaa jostakin systeemistä, ovat muun verotuksen piirissä, esimerkiksi arpajaisverotuksen tai veikkausvoittojen osalta ihan toisenlaisen verokertymän puolella — johtaisi hyvin herkästi siihen, että vain muutama prosentti näistä tunnollisista veronmaksajista ilmoittaisi tällaiset yksittäiset kilpailupalkinnot. Se on taas verojärjestelmän kannalta ongelmallista, että vain pieni osa noudattaisi verolakeja. Se muistuttaa tilannetta, joka oli koiraveron osalta, että niitä verotuksessa ilmoitettuja koiria oli vain muutama prosentti siitä, mitä kadulla tai metsäteillä oli nähtävissä.

Tämmöiseltä loukulta pitäisi tässä varmaan fiksussa verojärjestelmässä pystyä välttämään, ja saattaisi olla oikea ratkaisu jo nyt suoraan säätää, että nämä alle 100 euron muilta kuin työnantajalta saadut kilpailupalkinnot eivät olisi myöskään veronalaista tuloa. Siihenhän on helposti kirjoitettavissa sitten, että jos tällaisia tulee tietyn määrän yli, vaikkapa yli 500 vuodessa, niin sitten se tilanne muuttuisi. Kyllähän tähän on sitten tämmöisiä jatkonormeja kirjoitettavissa, jos pidetään liian pelkistettynä tätä mallia, että kokonaan ne verovapaaksi säädettäisiin. Tässä kun on politiikassa paljon vappusatasista puhuttu, niin ehkä tästä saisi sitten tämmöisen pilkkisatosen, että pilkkipalkinnot olisivat verovapaita ja suuri osa kansalaisista olisi tyytyväisiä. — Kiitos.

16.14 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ollut hyviä puheenvuoroja. Juuri äsken kuultiin tästä problematiikasta, kun ollaan jo muiden verojen piirissä. No, toki ymmärrän myös sen näkemyksen, että se on Kelan etuuksiin liittyvää, koska nyt tällä hetkellä ennen isoa sosiaaliturvauudistusta me olemme siinä tilanteessa, että monet lue-taan tuloksiin, jotka sitten vähentävät niiden... Toivotaan nyt, että tämä ei ainakaan tava-roihin ulotu, niin että palkinnon saaja joutuisi arvioimaan, jos saa pesukoneen, minkä arvoinen se on ja onko se sellainen palkinto, josta voidaan katsoa, että perheessä sitä tarvitaan, ja se pienentäisi sitten toimeentulotukea ja niin edelleen. Tässä vaiheessa voitaisiin myös mietintöön kirjata sellaista ohjeistusta, joka sitten ohjaa myös Kelaa ja viranomaisia

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

niissä tulkinnoissa ja joka voi sitten ehkäpä innokkaan virkamiehen tai viranhaltijan pikkuisen ohjata toiselle raiteelle, sille mitä on tarkoitettu tässä kokonaisuudessa.

Minun mielestäni, edustaja Koskinen, on erittäin hyvä näkemys juuri se, että ne pienet rahasummat eivät olisi siinä. Omalta osaltani voin sanoa, että saattaisi olla niin, että voisi jäädä ilmoittamatta jotakin, jos se on niin, että se, mitkä ne tasot ovat, on... Toivotaan kyllä —ja uskon niin — että valiokunta osaa keskustelujen jälkeen nähdä sen, että mahdollisimman monta sudenkuoppaa voitaisiin välttää, että se ei koidu sen yksittäisen henkilön tai yhdistyksen... Yhdistykset on tässä kohtaa hyvin huomioitu ja nostettu, kun tätä nyt on lähdetty korjaamaan, siitä hallitukselle suuret kiitokset.

Mutta nyt olisi vielä oikeastaan erittäin hyvä, jos valiokuntakuulemisessa myös pystyttäisiin ottamaan huomioon tämä, mitä edustaja Essayahkin toi esille, että on tiettyjä asioita, joita pitää huomioida, mutta ei mentäisi sille puolelle, että se ihminen itse joutuu arvioimaan jonkun, vaikkapa tavaran, arvoa, ja jos se onkin merkittävä, niin se jouduttaisiin rahaksi muuttamaan ja sillä olisi jotain seuraamuksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tilastolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 77/2019 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

10. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2018

Kertomus K 11/2019 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 2/2019 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2019 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä: esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.17 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä on perustuslakivaliokunnan mietintö eduskunnan oikeusasiamiehen vuoden 2018 kertomuksesta. Tällä kertaa kertomuksen käsittelyssä varattiin myös muille valiokunnille mahdollisuus antaa lausuntonsa asiasta. Lausuntoja kertomuksesta antoivatkin hallintovaliokunta, lakivaliokunta, sivistysvaliokunta, sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Perustuslakivaliokunta on kertomusta käsitellessään kiinnittänyt ensinnäkin huomiota oikeusasiamiehen toimintaan tilastotietojen valossa. Kanteluita saapui kertomusvuonna noin 5 600, mikä on kaikkien aikojen toiseksi suurin määrä. Kertomusvuonna ratkaistiin vähän yli 5 400 kantelua. Kertomusvuoden lopussa Oikeusasiamiehen kansliassa ei ollut vireillä yhtään yli vuoden vanhaa kantelua. Perustuslakivaliokunta pitääkin tärkeänä, että kanteluiden käsittelyaikaa koskeva tavoite on pystytty saavuttamaan kantelujen määrän kasvusta huolimatta.

Perustuslakivaliokunta ei ole erikseen arvioinut oikeusasiamiehen yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja. Tämä on laajemminkin tapana laillisuusvalvojien kertomusten käsittelyssä. Valiokunnan mietinnössä keskitytään isompiin linjoihin ja vain ani harvoin on otettu kantaa yksittäisen ratkaisun yhteydessä esille nousseisiin kysymyksiin.

Perustuslakivaliokunta on oikeusasiamiehen kertomuksen johdosta kiinnittänyt huomiota viranomaisvalvonnan järjestämiseen. Valiokunta on jo aikaisemminkin pitänyt tärkeänä huolehtia siitä, että oikeusasiamiehellä on toimivaltaisia ensisijaisia valvojia valvottavanaan. Oikeusasiamiehen tehtävänä voidaan nähdä olevan muun muassa valvonnan täydentäminen ja sen varmistaminen, että laillisuusvalvonnan järjestelyt toimivat tarkoitettulla tavalla. Oikeusasiamieheen nähden ensisijaisia erityisiä valvontaviranomaisia ovat muun muassa aluehallintovirastot, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto sekä erityisvaltuutetut. Perustuslakivaliokunta korostaa mietinnössään asianmukaisen viranomaisvalvonnan järjestämisen merkitystä ja valvonnan riittäviä resursseja.

Toisen, valitettavasti jälleen esiin nousseen, kysymyksen muodostavat laillisuusvalvontakäytännöissä ilmi tulleet perusoikeusturvaan liittyvät ongelmat yksityisten lastensuojelulaitosten sijaishuoltoon määrättyihin lapsiin kohdistuvissa rajoitustoimenpiteissä. Ongelmat eivät perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ole olleet vähäisiä, mikä käy ilmi myös oikeusasiamiehen kertomuksesta. Kyse on ollut muun muassa lakiin perustumattomista rajoitustoimenpiteistä, sinänsä hyväksyttävien rajoitustoimenpiteiden toteuttamisen tavasta ja olosuhteista sekä lisäksi yhteydenpidon ja lasten kuulemisen puutteista. Perustuslakivaliokunnan mukaan lasten perusoikeuksien toteutuminen lastensuojelussa edellyttää käytännössä myös lastensuojelulaitosten toiminnan riittävää valvontaa. Valiokunta korostaa myös lastensuojelussa työskentelevien koulutuksen ja tietoisuuden lisäämisen merkitystä.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä käsitellään lisäksi kysymystä ylimmän laillisuusvalvonnan työnjaon ja yhteistyön kehittämisestä. Kysymys valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen välisen työnjaon ja yhteistyön kehittämisestä on aikaisemmin ollut esillä laillisuusvalvojien kertomusten yhteydessä aina vuodesta 2015 alkaen. Ylimpien laillisuusvalvojien tehtävien jakoa on selvitetty oikeusministeriön asettamassa työryhmässä, jonka mietintö valmistui kesäkuussa 2019. Perustuslakivaliokunta toteaa pitävänsä tärkeänä, että tässä valiokunnan aikaisemminkin kiirehtimässä asiassa edetään viivytyksettä.

Perustuslakivaliokunnan mietintö päättyy valiokunnan kannanottoehdotukseen, jonka mukaan eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

16.22 Olli Immonen ps: Arvoisa puhemies! Käsitellyssä olevasta oikeusasiamiehen kertomuksesta saa selkeän käsityksen oikeusasiamiehen toiminnasta ja esiin tulleista ongelmista. Kuten perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja toikin jo edellä ilmi, kanteluita oikeusasiamiehelle saapui kertomusvuonna noin 5 600, mikä on kaikkien aikojen toiseksi suu-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

rin määrä. Perustuslakivaliokunta on pitänyt kertomusta käsittelevässä mietinnössään hyvänä sitä, että kanteluiden käsittelyaikaa koskeva tavoite on pystytty saavuttamaan kantelujen määrän kasvusta huolimatta.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt mietinnössään erityistä huomiota muun muassa lastensuojelulain muuttamisen yhteydessä oikeusasiamiehen laillisuusvalvontakäytännössä ilmenneisiin merkittäviin perusoikeusturvaan liittyviin ongelmiin yksityisten lastensuojelulaitosten sijaishuoltoon määrättyihin lapsiin kohdistuvissa rajoitustoimenpiteissä. Perusturvaan liittyvät ongelmat eivät ole olleet vähäisiä. Esiin on noussut muun muassa lasten oikeuksien rajoittamista ilman laissa säädettyä perustetta. Tiedotusvälineiden mukaan eräässä lastensuojeluyksikössä nuoria oli esimerkiksi riisutettu alasti. Tällainen toimintahan ei perustu lakiin. Lisäksi nuoria oli joissakin tapauksissa eristetty muista ihmisistä käytännössä kokonaan. Apulaisoikeusasiamies onkin vaatinut aivan oikein, että jatkuvasta eristämisestä ja sosiaalisten suhteiden rajoittamisesta luovutaan.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että kaikista lakiin perustumattomista lapsen oikeuksia loukkaavista käytännöistä päästään kaikissa lastensuojeluyksiköissä eroon. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Perustuslakivaliokunnan mukaan lasten perusoikeuksien toteutuminen lastensuojelussa edellyttää käytännössä myös lastensuojelulaitosten toiminnan riittävää valvontaa. Lisäksi valiokunta korostaa lastensuojelussa työskentelevien koulutuksen ja tietoisuuden lisäämisen merkitystä. Lapsen oikeutta hyvään kohteluun, huolenpitoon ja kasvatukseen on vahvistettava. On varmasti edelleen tarpeellista selkeyttää yleisesti hyväksytyn tavanomaisen kasvatuksen ja perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä rajanvetoa. Jos esimerkiksi laitoshuollossa olevan henkilön perusoikeuksia on tarve rajoittaa, on rajoituksista säädettävä lailla, ja ne tulee oikeuttaa erikseen kussakin tapauksessa ja kunkin perusoikeuden osalta. Myös kodin ulkopuolelle sijoitetuilla lapsilla on oikeus huolenpitoon, asetettuihin rajoihin sekä ihmisarvoa kunnioittavaan kohteluun.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä tässä yhteydessä kiinnittää huomiota erääseen ongelmaan. Nimittäin viime maaliskuussa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä ja Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti HEUNI julkistivat selvityksen lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta ihmiskaupasta ja hyväksikäytöstä Suomessa. Selvityksen mukaan Suomessa lapsia ja nuoria käytetään ihmiskauppaan viittaavalla tavalla hyväksi muun muassa rikollisessa toiminnassa. Heitä ei kuitenkaan tunnisteta ihmiskaupan uhreiksi. Selvityksessä ilmeni, että Suomessa tapahtuvassa rikollisessa toiminnassa on hyväksikäyttöä, joka koskee erityisesti koulukodeista karkaavia nuoria. Näen tärkeänä, että tähän ongelmaan kiinnitetään enemmän huomiota ja puututaan tiukemmin.

Arvoisa puhemies! Laillisuusvalvonnassa havaittujen merkittävien epäkohtien vuoksi valtioneuvoston tulee tarkoin seurata lastensuojelulain noudattamista ja toimivuutta sekä yksityisten lastensuojelulaitosten toimintaa ja puuttua havaittuihin epäkohtiin myös lainsäädännöllisin keinoin.

16.27 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Vierailimme pari viikkoa sitten lakivaliokunnan kanssa eduskunnan oikeusasiamiehen toimistolla. Vierailulla saimme uusia näkökulmia lainsäädäntötyön tueksi tämän käsittelyssä olevan toimintakertomuksenkin pohjalta.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Nostan kertomuksesta erityisen tarkastelun kohteeksi sivuilta 120—123 luvun ”Kymmenen keskeistä suomalaista perus- ja ihmisoikeusongelmaa”. Oikeusasiamiehen kertomuksen mukaan perus- ja ihmisoikeuksissa ilmenee puutteita muun muassa vanhusten oloissa ja kohtelussa, lastensuojelussa, kuten edustaja Immonen kuvasi, vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisessa, ulkomaalaisten oikeusturvassa, vankien oloissa ja kohtelussa sekä terveyspalveluiden saatavuudessa. Lisäksi oikeusasiamies nostaa kertomuksessaan esiin laitoksissa olevien itsemääräämisoikeutta loukkaavat rajoittamiskäytännöt, oikeusprosessien pitkät käsittelyajat sekä puutteet perusopetuksessa ja näiden edellä mainittujen ongelmien ennaltaehkäisyssä.

Arvoisa puhemies! Oikeusasiamiehen kertomus kertoo karua kieltä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta Suomessa, ja kertomuksessa ilmenevät ongelmat on syytä ottaa tosissaan. Meidän on tässä salissa tehtävä kaikkemme perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseksi ja kertomuksessa esiintyvien puutteiden korjaamiseksi.

16.28 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä perustuslakivaliokunnan mietinnössä on nostettu esille se, kuinka tällä hetkellä näitä kanteluita todellakin tulee ennätysmäärä ja siitä huolimatta on kuitenkin pystytty pitämään kiinni näistä käsittelyajoista. Elikä yhtään yli vuoden vanhaa kantelua ei ole tuolla Oikeusasiamiehen kansliassa, ja siinä mielessä tämä on tietenkin äärimmäisen tärkeää.

Tässä lähetekeskustelussa, jossa tätä oikeusasiamiehen kertomusta käsiteltiin, nousivat esille erityisesti nämä vanhustenhuoltoon liittyvät ongelmat ja vanhusten oikeuksien toteutuminen. Tästä voi nyt kiittää hallitusta, että Suomeen ollaan perustamassa vanhusasiavaltuutetun virka. Ja kyllä tässä täytyy sanoa, että kristillisdemokraatit myös haluavat vähän omaa häntäänsä nostaa. Siellä on ollut paljon meidän aktiiveja tätä asiaa edistämässä muun muassa kansalaisaloitteen kautta ja nostamassa tätä keskustelua, että me tarvitsemme oman laillisuusvalvojan myöskin vanhusten asioiden hoitamiseen. Meillä totta kai on valvira, on avia, mutta me tiedämme, että nämä valvontamäärärahat ja myöskin sitten valvonnan laatu, muun muassa nämä erilaiset yllätystarkastukset ja vastaavat, vaativat kohennusta. Siinä mielessä on tärkeää, että meillä olisi tämmöinen riippumaton laillisuusvalvoja, joka pystyy sitten myöskin antamaan vanhusten palveluihin ja oikeuksiin liittyviä laajempia suosituksia ja myöskin tekemään esimerkiksi vaikka vuotuisia selvityksiä.

Sitten tässä mietinnössä ja keskusteluissa on myöskin nostettu esille lastensuojeluun liittyvät ongelmat. Lehtitietojen perusteella on tullut esille huomattavia puutteita erityisesti näissä monissa yksityisissä lastensuojelulaitoksissa. Tässä muistaakseni jossakin puheenvuorossa nostettiin esille vammaisiin ja laitoksissa oleviin, esimerkiksi vaikkapa päihdeasiakkaisiin, liittyvät itsemääräämisoikeuteen liittyvät rajoitukset. Nämä ovat välillä vähän sellaisia hankalia tapauksia. Joissakin tapauksissa joudutaan punnitsemaan varmasti sellaisia seikkoja kuin milloin henkilö on vaaraksi itselleen tahi toisille, ja sitten toisaalta myöskin sitä, että tämä itsemääräämisoikeus on kyllä meillä perustuslaissa varsin korkealla. Ja silloin, kun ei ole varmuutta, miten hyvin ihminen ymmärtää omaa tilaansa, tämän tyyppisistä asioista varmasti joudutaan sitten siinä käytännön työssä niitä rajanvetoja tekemään, esimerkiksi toisten turvallisuuden takaamiseksi.

Täällä valiokunnan mietinnön lopussa sanotaan hyvin, että ”oikeusasiamiehen toiminnan painopiste on siirtynyt yhä selvemmin viranomaisten toiminnan valvonnasta ihmisten oikeuksien edistämiseen”. Oikeastaan tästä viimeisestä asiasta haluaisin vähän laajentaa

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

keskustelua siihen, mistä nyt viime aikoina meillä on käyty kovasti keskustelua, eli tähän apulaisoikeusasiamiehen uuteen linjaukseen: hän pitää ongelmallisena sitä, että kirkkotilaa käytetään joulujuhlanpitopaikkana, ja on katsonut, että sillä on tällaisia omia erityisiä uskonnollisia merkityksiä.

Tässä yhteydessä haluaisin korostaa sitä positiivisen uskonnonvapauden henkeä, mikä meillä Suomen perustuslaissa on, ja myöskin muistuttaa siitä, että meillä perustuslakivaliokunta on aikanaan linjannut, että meillä voi olla koulun joulujuhlissa näitä kristilliseen kulttuuriperintöön kuuluvia elementtejä, kuten vaikkapa jouluevankeliumi tai ”Enkeli taivaan” tai joulukuvaelma. Sitten toisaalta on mahdollista järjestää myöskin erillinen jumalanpalvelus, jolloin niille, jotka eivät siihen halua osallistua, on olemassa rinnakkainen ohjelma. Nyt tästä, johon myöskin Opetushallituksen ohjeet ovat tähän asti perustuneet, on apulaisoikeusasiamies tehnyt uudentyyppisen linjauksen. Elikkä hän katsoo, että vaikka tuolla kirkkotilassa suoritettu joulujuhla olisi Opetushallituksen ohjeitten mukainen elikkä ei sisältäisi muita tunnustuksellisia piirteitä, siellä olisi ainoastaan nämä kristilliseen kulttuuriperintöön kuuluvat elementit, niin siitä huolimatta kirkkotila on ongelmallinen pitopaikka. Tämä varmasti aiheuttaa tällä hetkellä kouluissa aika suurta hämmennystä, koska vielä tämän vuoden puolella meillä on Länsi-Suomen ja Sisä-Suomen avi antanut ratkaisun, jossa toteaa, että päättäjäisjuhlan järjestäminen kirkkotilassa ei itsessään tee tilaisuudesta uskonnollisesti sitoutunutta. Varmaan monet koulut ovat tätäkin ohjetta pitäneet mielessään, kun ovat pohtineet sitä, missä koulun joulujuhlan voi pitää.

On huomioitava se, että meillä on sellaisia kuntia, joissa yksinkertaisesti ei ole sellaisia tiloja, joihin saataisiin kaikki koulun oppilaat ja toisaalta heidän vanhempansa ja isovanhempansa tai ketkä kaikki haluavat tulla paikalle koulun joulujuhlaa seuraamaan. Sen tähden minun täytyy toivoa, että perustuslakivaliokunta, jonka jäseniä on täällä paikalla, pyytäisi apulaisoikeusasiamiestä kuultavaksi tällaisena oma-aloitteisena kuulemisena, koska minun mielestäni nyt on tärkeää selkeyttää tämä. Tämä on kuitenkin selkeästi ristiriidassa sen kanssa, mitä meillä perustuslakivaliokunta on aiemmin linjannut, ja toisaalta myöskin sen kanssa, miten Opetushallitus on siltä pohjalta sitten ohjeistanut kouluja.

Jos ajatellaan vielä ihan sitä, mistä laissa puhutaan, niin perusopetuslaki ja perusopetusasetus eivät sinällensä tunnista joulujuhlaa ollenkaan. Elikkä siellähän puhutaan koulun päättäjäisjuhlasta, ja sille on asetuksessa annettu tarkat ohjeet. Toisaalta tiedetään, että päivänavaukset tulee järjestää, mutta joulujuhla kuuluu niihin Opetushallituksen ohjeissa sanottuihin muihin koulun juhliin. Siitäkin näkökulmasta, kun tätä on pidetty lainvastaisena, tietysti täytyy kysyä, minkä lain vastaisena, kun laissa ei varsinaisesti ole määrätty, että joulujuhla tarvitsee järjestää.

Sinällään toivon, että joulujuhlat jatkossakin saavat olla ja ne saavat olla myöskin siellä kirkkorakennuksessa, kunhan noudatetaan niitä Opetushallituksen ohjeita, jotka tähänkin saakka ovat olleet äärimmäisen toimivia. Täytyy toivoa, että tosiaan perustuslakivaliokunnassa tähän asiaan palattaisiin, koska kyllä meillä kirkkotilaa käytetään muuhunkin kuin pelkästään jumalanpalveluksiin. Siellä järjestetään konsertteja, ja esimerkiksi helsinkiläisissä kouluissa on järjestetty lakkiaisia, ja kutsuntoja on järjestetty seurakuntien tiloissa — joskus takavuosina on joku äänestyspaikkakin pidetty seurakuntien tiloissa. Siinä mielessä toivon, että nyt tähän uuteen linjaukseen kiinnitettäisiin eduskunnan perustuslakivaliokunnassa huomiota. Nämä perusteet pitäisi saada nytten selväksi. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt olisi hyvä, jos me pitäytyisimme pääasiassa tässä vuoden 2018 kertomuksessa. Mutta kun tämä asia nousi esille, niin voitaneen tehdä niin — sopiiko, että teemme niin? — että otetaan lyhyt debattikierros, niin että suurin piirtein yksi per ryhmä saisi käyttää puheenvuoron, ja sitten kuullaan oikeusasiamiehen vastauspuheenvuoro tähän. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää tässä puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

16.36 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Essayahin viittaamalla tavallahan perustuslakivaliokunta poikkeuksellisesti otti viisi vuotta sitten tämmöisen yhden ratkaisun puntaroitavakseen. Kun siinä tilanteessa oli vielä Opetushallitus kirjoittamassa ohjeistuksiaan koulujen työtä koskien, muun muassa näitä juhlatilaisuuksia ja eri uskonnonharjoittajien ja uskonnottomien huomioon ottamista niissä, niin oli ikään kuin semmoinen poikkeuksellinen sosiaalinen tilaus sille, että katsottaisiin sitten perustuslakivaliokunnassa vähän leveämmillä hartioilla, mikä oikea tulkinta olisi. Ja minun nähdäkseni se on toteutunut hyvin niin näissä opetushallinnon ohjeissa kuin koulukohteisessa käytännössäkin.

Tuossa ratkaisussahan ei otettu kantaa näihin rakennuskysymyksiin, ja se onkin ikään kuin toisen messun väärti. Meillä on niin monenlaisia rakennuksia, seurakuntasaleja erilaisia: joissakin tuskin huomaa, että se on kirkon tilaa, ja sitten on taas puhtaasti hyvinkin selvästi erottuvia kirkkorakennuksia, joissa [Puhemies koputtaa] saatetaan tällaisia yhteisiä koulujen tilaisuuksia pitää. Minusta ei ehkä ole oikea tapa se, että nyt vaadittaisiin juuri tätä yksittäistä ratkaisua mihinkään laajempaan käsittelyyn, vaan [Puhemies koputtaa] jatkossa sitten perustuslakivaliokunta voisi muiden asioiden yhteydessä miettiä, onko tarvetta näitä opetushallinnon [Puhemies: Aika!] ohjeistuksia katsoa tarkemmin, miten ne ovat ajan tasalla. Ja näin pikaisesti luettuna vaikutti ihan hyvin perustellulta tämä [Puhemies: Aika, minuutin puheenvuoro!] apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu.

16.38 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta eduskunnan oikeusasiamies tekee arvokasta työtä. Meillä on paljon ongelmia lastensuojelussa, perheiden asemassa, velallisten asemassa ja monessa muussa. Jotenkin tuntuu, että tämä yhteiskunta on mennyt aika päälaelleen, kun meidän ylimmät laillisuusvalvojamme joutuvat miettimään tämmöisiä asioita kuin Suvivirsi ja joulujuhlat, tämäntyypisiä asioita, jotka ovat kuuluneet meidän perinteisiimme iän kaiken. Minusta niiden pitäisi olla niin itsestään selviä asioita, että me emme oikeudellista niitä. Ne ovat suomalaista kulttuuria, suomalaista perinnettä, niin että minä en oikeastaan edes ymmärrä tätä keskustelua. Minusta meidän pitäisi saada elää täällä niin kuin ennenkin, ja jos joku siitä pahastuu, niin hän on sitten pois niistä tilaisuuksista.

16.39 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suvaitsevaisuus ei tarkoita sitä, että perinteistä tulisi luopua, vaan itse asiassa meidän pitää Suomessa myös puolustaa ja pitää yllä suomalaisia perinteitä. Niin kuin tässä edellä kollega Essayah toi esille, meillä on onneksi nyt se tilanne, että Suvivirsi saa soida ja Hoosianna kaikua myös koulujen juhlissa. Se on arvokas osa meidän perinnettämme.

Tässä apulaisoikeusasiamiehen kannanotossa otettiin myös tilaan itse asiassa kantaa — apulaisoikeusasiamieshän totesi, että tilalla on uskonnollinen merkitys — ja tämä laittaa kyllä tilanteen aika ongelmaiseksi. Meillä on kirkko toivonut, että kirkkoja voisi käyttää

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

monipuolisemmin, ja siellä on pidetty ylioppilasjuhlia, siellä on pidetty erilaisia konsertteja ja muita. Jos nämä kaikki nyt rajataan pois, niin olemme varsin erikoisessa tilanteessa. Itse toivon, että perustuslakivaliokunta ottaa tähän asiaan kantaa ja pohtii sitä, onko se tila itsessään nyt sitten rajoittava [Puhemies koputtaa] tekijä.

16.40 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse jotenkin mieltänyt perustuslakivaliokunnan jäsenenä niin, että me emme ehkä sinänsä tartu yksittäisiin kysymyksiin. Tällaisessa tilanteessa, kun on kyse apulaisoikeusasiamiehen lausunnosta, josta on leimahtanut monenlaisia ristiriitaisia väitteitä sisältävä julkinen keskustelu, tietysti voisi olla hyvä, jos apulaisoikeusasiamies itse tarkentaisi, mitä hän on tarkoittanut.

Mutta jos nyt itse kerron, miten itse ymmärsin, niin olen ymmärtänyt niin, että apulaisoikeusasiamies otti kantaa siihen, että ei ole ok se, että koulun joulujuhla ikään kuin kauttaaltaan muistuttaa tämmöistä uskonnollisen riitin kaavaa. Ja sen varmasti jokainen meistä ymmärtää, ja omalla kohdalla ei ehkä toivoisi, että oma lapsi osallistuisi sellaiseen joulujuhlaan, jossa olisi esimerkiksi sellaisen uskonnollisen riitin tunnusmerkkejä, jotka eivät ole sitä omaa lähiuskontoa. [Leena Meren välihuuto] Elikkä tästä tullaan tietysti tähän yhdenvertaisuuskysymykseen, voidaanko puhua yhdestä suomalaisesta kulttuurista [Puhemies koputtaa] vai onko niin, että meillä kuitenkin [Puhemies koputtaa] on uskonnon- ja sananvapaus [Puhemies: Aika!] Suomessa ja pitäisi välttää ikään kuin sitä, että pakotetaan ihmisiä [Puhemies: Aika!] yhteen muottiin.

16.42 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tästä mahdollisuudesta käydä tämä lyhyt debatti.

Ensinnäkin täytyy sanoa, että minä erotan ne kaksi asiaa toisistaan. On niitä tiloja, joissa pidetään koulun joulujuhla, ja en katso sen yhdistämistä siihen — vaikka maksan kirkollisveroa ja kannan siinä mielessä korteni kehoon näitten tilojen ylläpidosta — että meillä on jumalanpalveluksen yhteydessä koulujen joulujuhla ja todistustenjako... [Sari Essayah: Ei siitä ole kysymys!] — Niin joo, mutta tämä on minun näkemykseni. — Minä haluan myös kunnioittaa sitä puolta, että kukaan ei voi sanoa kirkolle, että me pidämme täällä nyt konsertin taikka jotain. Kirkolla on se oma näkemyksensä. En minä voi mennä häissä laulamaan jotakin tiettyä kappaletta, mitä hääpari itse toivoo, vaan kirkolla, ja oletettavasti siinä kohtaa rovestilla ja suntiolla, on se määräämisvalta siellä kirkossa. Pitää nähdä, että tämä toimii myös toisin puolin. Kyllä kirkko on itsenäinen toimija. Ja niin kuin edustaja Heinonen sanoi, [Puhemies koputtaa] kyllä me Suvivirren ja Hoosiannan voimme siellä koulunkin juhlassa laulaa, [Puhemies: Aika!] ja minun mielestäni se on aivan oikein.

16.43 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä apulaisoikeusasiamiehen linjauksessa nousee esiin mielestäni ennen kaikkea kysymys siitä, onko kirkkotilassa oleskelu sinänsä uskonnonharjoittamista, onko kirkkotilalla sinänsä uskonnollinen merkitys. Perustuslakivaliokunta on aiemmin todennut sen, että kristilliset juhlaraditiot, esimerkiksi virsi, ovat osa suomalaista kulttuuria — eli nekään eivät ole sinänsä, yksittäinen virsi, vielä uskonnon harjoittamista, tai joulukuvaelma ei ole uskonnon harjoittamista — niin että ihmettelen kyllä sitä, miten pelkkä kirkkotila katsotaan ikään kuin uskonnon harjoittamiseksi, jos siellä järjestetään aivan samanlainen joulujuhla, joka voitaisiin järjestää vaikkapa siellä koulun liikuntasalissa. Sen vuoksi minäkin toivon — koska

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

tämä on herättänyt nyt valtavan paljon hämmennystä ja tulisi muuttamaan monen koulun vakiintunutta, hyväksi havaittua käytäntöä — että tämä asia selvitettäisiin [Puhemies koputtaa] perustuslakivaliokunnassa.

16.44 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pidän tätä keskustelua koululaisten menosta esimerkiksi johonkin juhlaan, joka on vaikka seurakunnallisessa rakennuksessa, erittäin kummallisena. Koko meidän länsimainen kulttuurimme perustuu kristinuskoon ja siihen perinteeseen, mikä sieltä tulee, ja sitten yhdellä lausunnolla lähdetään tämä haastamaan. Käytännössähän tässä on kysymys siitä, että hyvin pieni vähemmistöryhmä alkaa tässä maassa määrällä, miten tätä kasvatusta tehdään. [Leena Meri: Se on juuri näin!] Seurakuntien ja koulujen ja koko tämän meidän yhteisömme kannalta pidän tämän hyvän viestin saavuttamista, että nämä juhlat järjestetään suomalaisen perinteen mukaan, äärimmäisen tärkeänä. Pidän tätä keskustelua, mitä tässä käydään tämän asian ympärillä, erittäin pelottavana näköalana tulevaisuuteen. Kun menen johonkin toiseen maahan vierailulle — olkoon se sitten vaikka roomalaiskatolinen maa, vaikka Espanja taikka Etelä-Amerikassa joku valtio, taikka sitten islamilainen valtio — niin heillä on omat perinteensä, joiden mukaan he juhlaansa järjestävät, enkä varmasti avaa suutani, että teidän on luovuttava tästä. Pidän tätä keskustelua aivan järkyttävänä. Kyllä kristityssä maassa pitää olla sen maan perinteet, muuten ei tule mitään. [Leena Meri: Hoskonen linja pelaa!]

16.45 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Miksi asioista, jotka ovat tavallisia perinteitä ja käytännössä toimivia, tehdään iso yhteiskunnallinen ongelma? Tätä on varmasti pohtinut moni suomalainen viime päivinä.

Perustuslakivaliokuntahan on todennut käytännössä nimenomaan, ettei valiokunnan tarkoituksena ole ollut muuttaa käytäntöä erilaisten koulun perinteeseen kuuluvien tilaisuuksien, kuten lukukauden päättäjien, osalta ja että tällaiset juhlatraditiot ovat osa suomalaista kulttuuria. Nyt kuitenkin ratkaisussaan apulaisoikeusasiamies on pitänyt ”lähtökohtaisesti ongelmallisena myös koulun lukukauden päättäjisjuhlan järjestämistä kirkkosalisissa, sillä se on nimenomaan jumalanpalvelusten toimittamiseen tarkoitettu paikka ja siitä välittyy näin jo itsessään uskonnollisia merkityksiä”. Tämä oli suora lainaus sieltä ratkaisusta. Eli siinä on problematisoitu paitsi juhlan sisältö myös itse kirkkotilan käyttäminen. Saako siis Etu-Töölön lukio järjestää lakkiaiset Temppeliaukion kirkossa? Entä saavatko Porolahden peruskoulun musiikkipainotteiset luokat pitää soitinopetukseen kuuluvia esiintymisiään Itä-Helsingin kirkoissa? Kysyin tätä Opetushallituksen lakimieheltä tänään. Hän ei osannut vastata. Rehtorit pohtivat tällä hetkellä näitä kysymyksiä, juhlauden alla, [Puhemies koputtaa] ja todella kiinnostaa, [Puhemies: Aika!] onko oikeusasiamiehellä tähän nyt sitten vastausta. Voi olla perusteltua, [Puhemies: Aika!] kun näyttää siltä, että tämä on jännitteinen valiokunnan käytännön kanssa, [Puhemies koputtaa] että perustuslakivaliokunta tähän jossain yhteydessä ottaa... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylittyä]

16.47 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Nyt on äärimmäisen tärkeää ratkaista tämä uusi linjaus, että siitä välittyy itsessään uskonnollisia merkityksiä ja että lähtökohtaisesti on ongelmallista pitää tilaisuuksia kirkkosalissa. Tähän mennessä ei ole ollut, kunhan se on noudattanut Opetushallituksen ohjetta, joka on perustunut perustuslakivaliokunnan viisaisiin ja hyviin linjauksiin. Eli nyt olisi tärkeää sel-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

vittää tämä ristiriita, ja sen takia sitä toivon. Vaikka edustaja Koskinen täällä sanoi, että tämä on yksittäiseen asiaan puuttumista, niin ei ole, koska tämä koskettaa nyt koko tätä juhlaperinnettä, josta perustuslakivaliokunta on aikaisemmin linjannut, ja sen takia tämä ei kosketa yksittäistä asiaa.

Sen sijaan olisin toivonut, että apulaisoikeusasiamies olisi koskettanut vain yksittäistä asiaa eliikkä hän olisi ottanut kantaa tähän Kouvolan Naukion koulun tilanteeseen, jossa ilmeisesti on tapahtunut, todennäköisesti, ylilyönti, ja hän olisi lausunut siitä, mutta kun hän sen lisäksi lähti lausumaan siitä, että nyt kaikki kirkkorakennukset ollaan tehty jollakin tavalla itsessään uskonnollisia merkityksiä välittäviksi tiloiksi, joissa pidetään ongelmallisenä lähtökohtaisesti pitää koulujen [Puhemies koputtaa] juhlia, niin tämä muuttaa koko tämän konseptin. Sen takia minä toivon, että perustuslakivaliokunta ottaa tämän asian käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja haluaako oikeusasiamies Jääskeläinen vastata tähän? — Olkaa hyvä.

16.48 Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Tosiaan tästä apulaisoikeusasiamies Pasi Pölösen ratkaisusta nousi viikonloppuna kohua. Ymmärtääkseni ainakin osittain se kohu johtui siitä, että tätä itse päätöstä ei ollut saatavilla oikeusasiamiehen verkkosivuilla tuolloin viikonloppuna. Se taas johtuu siitä, että meillä on ihan julkisuuslakiin perustuvana käytäntönä se, että asianosaisten pitää saada tieto ratkaisusta ennen kuin se julkaistaan. Nyt tietojeni mukaan tämä ratkaisu oli viime viikon puolessavälissä laitettu menemään asianosaisille ja se olisi laitettu verkkoon tämän viikon alussa, mutta nyt sitten asianosaisten taholta tämä päätös oli tullut julkisuuteen, ja viikonloppuna taas sitten ei sitä pystytty verkkoon viemään.

Minä en voi lähteä kommentoimaan ja arvioimaan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisua. Apulaisoikeusasiamiehet käyttävät heidän käsiteltävänä olevissa asioissa samaa toimivaltaa kuin oikeusasiamies, ja oikeusasiamies ei ole apulaisoikeusasiamiesten esimies eikä voi esimerkiksi ottaa uudelleen ratkaistavakseen apulaisoikeusasiamiehen ratkaisemaa asiaa. Sen voin sanoa, että olen lukenut tämän päätöksen ja itse en näe, että tämä olisi ristiriidassa minkään olemassa olevan perustuslakivaliokunnan kannanoton kanssa. Se kysymys, johon tämä keskustelu on nyt ehkä täsmentynyt — voidaanko koulun päättäjaisjuhlaa järjestää kirkkotiloissa silloin, jos siihen ei sisälly mitään muita uskonnon harjoittamiseen viittaavia elementtejä kuin se kirkkosali — on sellainen kysymys, johon nyt tässä päätöksessä olevien tietojen taikka minulla muutoinkaan olevien tietojen mukaan perustuslakivaliokunta ei ole nimenomaan ottanut kantaa.

Tästä päätöksestä käy ilmi, että vähän tähän liittyvää aikaisempaa laillisuusvalvontakäytäntöä on ollut. Ehkä voin ne tässä nostaa esille siltä varalta, että nämä eivät kaikkien tiedossa olisi — ehkä vähän antaa perspektiiviä tähän.

Täällä on vuonna 1996 oikeusasiamies — tämä on varmaan ollut oikeusasiamies Lauri Lehtimaja, uskoisin tämän ajankohdan perusteella, en nyt ihan varma ole, mutta olettaisin, että näin on — arvioinut uskonnollisten yhdyskuntien omistamien tilojen käyttämistä äänestyspaikkoina kunnallisvaaleissa. Oikeusasiamies totesi, että tulisi pyrkiä siihen, että vaalihuoneistot ovat aatteellisilta kytkennöiltään mahdollisimman neutraaleja. Uskonnon harjoittamiseen nimenomaan tarkoitettujen tilojen, kuten esimerkiksi kirkkosalin, käyttäminen vaaleissa äänestyspaikkana ei oikeusasiamiehen mukaan ollut asianmukaista.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Sitten apulaisoikeusasiamies on vuonna 2009 arvioinut asevelvollisten kutsuntatilaisuuden järjestämistä uskonnollisten yhteisöjen tiloissa. Tässä ilmeisesti ei ole kirkkosaleista kysymys vaan jostakin muusta uskonnollisen yhteisön tilasta, ja tämän apulaisoikeusasiamies on arvioinut jossakin määrin ongelmalliseksi.

Ja nyt apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen on pitänyt lähtökohtaisesti ongelmallisena koulun lukukauden päättäjäisjuhlan järjestämistä kirkkosalissa.

Mutta tosiaan tähän kysymykseen tietääkseni ei perustuslakivaliokunnan kannanottoa ole, ja jos sellainen tulee, niin se on perustuslakivaliokunnan asia, mutta tietenkään apulaisoikeusasiamies ei ole voinut ottaa huomioon mitään sellaista kantaa, jota ei perustuslakivaliokunnan taholta ole vielä otettu.

Tämä ehkä tältä osin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan ja tähän itse asiaan.

16.53 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on todellakin tärkeitä asioita käsiteltävänä, ja tämän käsittelyn yhteydessä ovat nousseet erityisesti heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten tilanne ja puutteet esimerkiksi vanhustenhoidossa ja lastensuojelussa, joihin on syytä suhtautua vakavasti.

Poliisikantelut ovat tämän kertomuksen mukaan yksi suurimmista kanteluryhmistä, mikä liittyy tietysti siihen, että poliisi joutuu lakisääteisiä tehtäviä hoitaessaan puuttumaan perus- ja ihmisoikeuksiin esimerkiksi pakkokeinoja käyttäessään. Kiinnitän huomiota siihen, että hallintovaliokunta nostaa aika voimakkain sanankäntein esiin sen, miten tähän vaikuttavat nimenomaan poliisin resurssit, niiden suuntaaminen, poliisien määrä ja se, että meillä esimerkiksi muihin Pohjoismaihin verrattuna poliisin henkilöstöresurssit ovat valitettavasti edelleen heikolla tasolla. On hyvä, jos tätä poliisien määrää pystytään jonkin verran nostamaan, mutta kiinnitän huomiota siihen, että eduskuntaryhmät ovat aiemmin sopineet selvästi korkeammasta tasosta kuin mihin nyt tämän vaalikauden aikana ollaan näillä näkymin pääsemässä.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä todellakin tämä poliisitilanne on johtanut siihen, että poliisi joutuu priorisoimaan vakavampien rikosten tutkintaa ja kiireellisiä hälytystehtäviä ja keskittämään sitten niitä resurssejaan suurimpiin asutuskeskuksiin, mikä vaikuttaa esimerkiksi harvaan asuttujen alueiden turvallisuustilanteeseen.

16.55 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin poliisin tilanne Suomessa on hieman epätasaisesti jakautunut, eikä ihan vähän olekaan. Pohjois-Karjala maakuntana näyttää ehkä karseimmillaan sen, mikä tämä tilanne tänä päivänä on. Kyllä Joensuussa on poliiseja niin paljon, että joskus ihan ihmetyttää, kun niitä on todella joka nurkka täynnä siellä, kun ajelevat kaupungilla eri yhteyksissä, mutta jos vaikka ilomantsilainen Möhkön mummo soittaa, että sudet ovat pihalla, tulkaa apuun, niin ei varmasti tulla apuun. Sen jokainen tietää, että se puhelu menee ihan hukkaan. Ei, apua ei tule, apua ei kuulu. Ehkä kuvaava tilanne oli esimerkiksi se, että kun viime syksynä alkoi karhunmetsästys, tämä niin sanottu valvottu jahti, niin kyllä valvontaa oli silloin, poliiseja oli Ilomantsissa kiitettävästi. Jopa minun kesämökkini tienvarressa, jossa ikinä ennen en ole poliisia nähnyt, oli poliisiauto. Mitä lienee odotellut, tuskin allekirjoittanutta.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Sitä haluaisin oikeusasiamiehelle korostaa nyt, että turvallisuuden kannalta poliisin näkyminen kunnissa on aivan äärimmäisen tärkeä asia. Meillä on se tilanne harvaan asutulla alueella... Suurin osa Suomen pinta-alastahan on semmoista niin sanottua metsäistä Suomea, josta taajamat puuttuvat. Siellä täällä voi pikku kuntakeskus olla, mutta ne muut, jotka asuvat sen taajaman ulkopuolella, ovat aivan turvattomassa asemassa. Apua ei saa, vaikka soittaisi. Niin monta esimerkkiä voisin kertoa, mutta ajan lyhyden takia en niihin mene. Totean vain poliisin tilanteesta niillä alueilla: välimatkat ovat niin pitkät, että apua ei tule.

Meidän — Ilomantsi on kotikuntani — Ilomantsin osalta on pelastus ollut se, että meillä on Rajavartiolaitos. PTR-yhteistyön puitteissa poliisi kyllä antaa sitten määräyksen rajavartioloille hoitaa joku turvallisuustehtävä loppuun tai aloittaa sen turvallisuustehtävän hoitaminen, ennen kuin he itse ennättävät paikalle. Sehän on tämän kyseisen lain mukaan täysin mahdollista. Ilman Rajavartiolaitoksen erinomaista, osaavaa työtä olisimme todella pulassa.

Totta kai se on tästä salista kiinni, mitä rahoja löytyy ja miten ne kohdennetaan, mutta kyllä eduskunta saa tässä katsoa peiliin. Se turvallisuudentunne tuolla maaseutukunnissa on ollut heikkoa, varsinkin viime aikoina tämä susitilanne on karannut täysin käsistä. En tiedä, mitkä ovat oikeusasiamiehen kaikki instrumentit, mitä hän voi asian suhteen käyttää. Eduskunnalla niitä varmaan löytyy, jos haluja löytyy.

Jos ei tähän turvallisuustilanteeseen ja nimenomaan näihin susitilanteisiin puututa kohta lähiaikoina oikeasti... Tämä tällainen on järjetöntä paapomista. On ihan käsittämätöntä, että jos ihminen menee toisen pihamaalle luvatta, siinä rikotaan kotirauhaa ja vaikka mitä rikotaan ja se ihminen tullaan poistamaan poliisin toimesta hyvin akkiä. Mutta kun kävin riistainfossa tuossa läheisessä kokoushuoneessa viime vai oliko toissa viikolla, niin siellä tuntui, että kyllä sudet saavat pihalla juoksennella vapaasti. Pienet lapset, jotka siellä leikkivät, ottavat joka päivä riskin, että henki voi mennä, kun sinne menee. Suomessa on tässä menty kyllä sellaisiin ulottuvuuksiin, että näissä keskusteluissa ei ole mitään järkeä. Ihmisillä pitää olla turvallista, asuivatpa he kaupungissa [Puhemies koputtaa] tai maaseudulla. [Puhemies koputtaa] Siitä on pidettävä ehdottomasti kiinni.

16.59 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Ihan pakko kommentoida tähän perään edustaja Hoskosen puheenvuoroa tuosta ongelmasta. Olen samaa mieltä, että häirikkösusiongelmaan pitää puuttua, mutta nyt minä en oikein ymmärtänyt sitä, että kun sanoitte, että rikoo kotirauhaa, niin tarkoittitko, että eduskunnan oikeusasiamiehen pitäisi alkaa tutkia sitten susien liikkumista. Se vähän minua tuossa huvitti. [Hannu Hoskosen välihuuto] — Hyvä korjaus, näin ajattelin. Tämä näin illan kevennykseksi, tuskin sitä tarkoititte.

Ensimmäistä kertaa nyt on kokeiltu sellaista, että kun perinteisesti perustuslakivaliokunta on antanut mietinnön laillisuusvalvojien kertomuksista, niin nyt kun tästä eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksesta on kysymys, niin nyt on eduskuntakäsittelyä uudistettu siten, että myös tietyt substanssivaliokunnat ovat saaneet antaa lausunnon. Lakivaliokunta antoi omasta osuudestaan, ja kuulimme asiantuntijoita ja pidimme erittäin hyvänä sitä, että oikeusasiamiehen kertomus pitää sisällään myös erikseen koottuja tietoja siitä, mikä on ollut eduskunnan oikeusasiamiehen käsitys uusista lainsäädäntöhankkeista, siitä mitä olisi hyvä uudistaa. Olemme lisäksi ottaneet kantaa muun muassa vankeinhoitoon, lastensuojeluun ja perus- ja ihmisoikeuksien toteuttamiseen. Tämä koko lausunto on luettavissa, en ala sitä täällä nyt tavaamaan alusta loppuun. Mekään emme tietenkään lakivaliokunnas-

sa ole ottaneet kantaa yksittäisiin ratkaisuihin emmekä kannanottoihin, vaan nehän on tehnyt oikeusasiamies toimivallallaan.

Täällä käytiin hyvää keskustelua uskonnon ja kulttuurin harjoittamisesta. En enää siihen palaa, totean vain sen, että suomalainen perinne on hieno ja haluaisin sen säilyvän, kuten kristillisten perusarvojen Suomessa, jotka eivät välttämättä ole sidottuja uskontoon vaan ovat tämmöisiä eurooppalaisia, yleisiä demokraattisia käsityksiä.

Kuluvalle vuodelle oikeastaan antaisin tällaiset terveiset: Lastensuojelu puhuttaa tosi paljon, ja tässä esimerkiksi perussuomalaisten eduskuntaryhmän perustuslakivaliokunnan jäsen edustaja Immonen toi esiin lastensuojelulaitosten ja lastensuojelutoimijoiden valvonnan. Se puhuttaa usein, miten voisimme estää esimerkiksi sen tyyppiset asiat kuin oli aikanaan tämä pikku-Eerika-tapaus, joka meitä kaikkia ravisteli. Nyt luin eilisestä Iltalehdestä, että käsitellään viime vuonna tapahtunutta asiaa: Oulussa on alkanut eilen käräjäoikeudessa käsittely, jossa syytetään lapsen toista vanhempaa — tämä vanhempi on alaikäinen — siitä, että ensikodin tiloissa — he asuvat ensikodissa — on tapahtunut lapsen pahoinpitely. Tämä on vähän yli kolme kuukautta vanha lapsi, jota on tosi pahasti potkittu ja ravisteltu siten, että hänelle on tullut aivovamma ja pysyviä vammoja. Oikeastaan tämmöisestä antaisin evästystä, että pitäisikö vähän selvittää, mikä ensikotien asema on. Silloin ollaan jo lastensuojelutoimenpiteiden parissa, kun asutaan tämmöisessä ensikodissa. Se on tarkoitettu siihen tukemiseen. Miten voi olla mahdollista, että silloin kun toimenpiteet ovat jo käynnissä, pienelle lapselle voi tapahtua jotain näin vakavaa? Olisin tämän halunnut tuoda esille jo siinä keskustelussa, kun puhuimme lasten ja perheen asemasta, kun oli tämä keskustelualoite. Tuntuu jotenkin surulliselta, että toiset ihmiset — kuten itse olen tämän kokenut — eivät ole olleet oikeutettuja saamaan eivätkä ole saaneet sitä iloa saada lapsia ja sitten on ihmisiä, jotka eivät välitä siitä eivätkä koe sitä rakkautta ja tunnetta, kun heillä on lapsi. Tämmöisissä tilanteissa pitäisi helpommin puuttua ja ehkä sitten tosiaan ottaa lapsi pois siten, että hänet annetaan sellaisille vanhemmille, esimerkiksi helpottamalla adoptiota, että oikeasti lapsi saisi rakastavan kodin. Kuten edustaja Immonen sanoi, kaiken keskiössä pitää olla lapsen etu, joka ei varmasti toteudu silloin, kun tämmöisessä tilanteessa, mitä kuvailin, lapsi saa pysyvän vamman, kun mietitään täysin puolustuskyvytöntä ihmistä. Kyllä silloin meillä lastensuojelun täytyy olla tässä tilanteessa epäonnistunut.

17.03 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Oikeusasiamiehen kertomus on kaikkein tärkeimpiä raportteja, joita tässä salissa käsitellään. Ihmisarvot ovat perustavia arvoja, joille hyvinvointivaltio minun mielestäni rakentuu. Perusoikeudet ovat sananmukaisesti perustavia oikeuksia, joissa yhdenvertaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen on hyvin tärkeää. On erityisen tärkeää, että oikeusasiamies kiinnittää huomiota hyvinvointivaltion keskeisiin epäkohtiin, joita valitettavasti on, kuten täällä on todettu.

Esimerkiksi lastensuojelu on ollut viime aikoina otsikoissa, kiitos paitsi oikeusasiamiehen myös oikeuskanslerin ja tutkivien journalistien. Lastensuojelulaitoksiin kohdistuva valvonta on osoittautunut riittämättömäksi, ja lukuisten lastensuojelulaitosten toimintatavat ovat myös osoittautuneet kyseenalaisiksi, erityisesti nämä rajoittamistoimenpiteet. On ilmeistä, ettei valvonnan resursseihin ole panostettu riittävästi. Avien resurssipula on ilmeinen, ja niiden tilanne vaihtelee voimakkaasti eri puolilla maata. Esimerkiksi Pohjois-Suomen avin tilanne on kuulemani mukaan ollut erityisen vaikea. Tietääkseni lisätalousarvioissa on tullut aseille lisää määrärahoja, mutta tilannetta on tarpeen seurata huolellisesti.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Ja mitä tulee näihin laittomiin rajoitustoimenpiteisiin, joita lastensuojelulaitoksissa on toteutettu, toimeenpantu, niin on hyvä, että sosiaali- ja terveysministeriössä toimii paria- kaa työryhmä, joka tutkii sitä, miten tähän tulisi puuttua ja onko esimerkiksi tarvetta päivittää lastensuojelun rajoittamistoimenpiteitä koskevaa lainsäädäntöä — vastahan se tosin viime kaudella oli meillä eduskunnassa — tai onko tarpeen esimerkiksi ohjeistusta tiukentaa tai muuten tähän puuttua. Mutta mielestäni tärkeintä nyt joka tapauksessa on se, että lastensuojelulaitoksessa toimivilla ihmisillä olisi ymmärrys siitä, kuinka lastensuojelulakia tulee tulkita, että kunnioitetaan huostaan otettujen lasten ihmisoikeuksia.

Mitä tulee ylipäättään heikommassa asemassa olevien ihmisten palveluihin, niin valvonnassa on puutteita muuallakin kuin siellä lastensuojelussa. Näen itse yhtenä ongelmallisena asiana sen, että omavalvonta on viime vuosina voimakkaasti lisääntynyt, ja omavalvonta on juuri valvonnan keinona todettu monessa kohtaa riittämättömäksi, esimerkiksi vanhusten palveluissa. Mielestäni hyvin tärkeä kysymys on se, miten sitten omavalvontaa pitäisi kehittää, kun sitä mitä ilmeisimmin meillä kuitenkin jatkossakin tulee olemaan, ja minusta siihen pitäisi paneutua ihan omalla selvityksellään. Mielestäni myös eduskunnan pitäisi kiinnittää huomiota valvonnan kokonaisuuteen eli tulisi tarkentaa sitä, mikä on kuntien vastuu sen jälkeen, kun sopimus on allekirjoitettu jonkin palveluita tuottavan tahon kanssa, oli kyse sitten lastensuojelusta tai vanhusten palveluista tai vaikkapa vammaisten palveluista. Tietääkseni oikeuskanslerilla on vireillä omavalvonnan kehittäminen, ja jos näin on — toivottavasti on — niin pidän sitä erittäin tärkeänä asiana.

Lopuksi haluan todeta vielä sen, että kun tällä kaudella toivottavasti saadaan sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisuudistus valmiiksi, niin siinä yhteydessä on meidän varmistettava se, että valvontaan kiinnitetään erityistä huomiota, sitä kehitetään siten, että vastuut ovat selvät, että valvontavastuita terävöitetään ja myös sanktiot laitetaan ajan tasalle.

Vielä kiitos oikeusasiamiehelle tästä erinomaisesta raportista.

17.08 Ari Koponen ps: Arvoisa rouva puhemies! Apulaisoikeusasiamies nostaa esiin tärkeän asian eli sen, miten järjestetään hyvää varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatus tarkoittaa päiväkotia tai perhepäivähoitoa. Varhaiskasvatusta toteutetaan tilanteessa, jossa kuntien resurssit eroavat merkittävästi toisistaan. Tämä voi viime kädessä johtaa siihen, että yhdenvertaisuus ei enää toteudu eri paikkakunnilla tai yksittäisen lapsen kohdalla. Sivistysvaliokunnan mielestä on syytä selvittää keinoja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi varhaiskasvatuksessa. Kaikkia lapsia täytyy pystyä kohtelemaan tasavertaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja haluaako lopuksi oikeusasiamies Jääskeläinen käyttää puheenvuoron? — Olkaa hyvä.

17.09 Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen: Arvoisa rouva puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Kiitän tästä keskustelusta. Ehkä haluan myös kiittää perustuslakivaliokuntaa sen tuosta kertomuksesta antamasta mietinnöstä. Ja ehkä senkin voin todeta, että mielestäni tämä mahdollisuus, että myös muut erikoisvaliokunnat kuin perustuslakivaliokunta saivat tällä kertaa halutessaan antaa lausunnon oikeusasiamiehen kertomuksesta, oli hyvä käytäntö ja antoi mahdollisuuden keskusteluun kunkin erikoisvaliokunnan toimialaan kuuluvista asioista. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 11/2019 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

11. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2018

Kertomus K 5/2019 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 2/2019 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 2/2019 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

17.10 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan tilintarkastajien kertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2018 ja sitä koskeva tarkastusvaliokunnan mietintö ovat nyt tässä käsittelyssä.

Tarkastusvaliokunta on kuullut muun muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa, eduskunnan pääsihteerä ja hallintojohtajaa sekä eduskunnan henkilöstöjärjestöjä. Tilintarkastajien kertomukset ovat jälleen olleet niin sanotusti puhtaita, eli tilintarkastajilla ei ole ollut huomautettavaa. Tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Mietinnössään valiokunta on kiinnittänyt huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön sekä toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin.

Eduskunnan osalta valiokunta on nostanut esille ensinnäkin työn ruuhkautumisen ja henkilöstön jaksamisen erityisesti istuntokausien ja vaalikausien lopussa sekä tarpeen kehittää eduskunnan kansliassa toiminnan avoimuutta ja keskustelukulttuuria sekä kolmanneksi tarpeen jatkaa kansliassa toimia kestävä kehityksen edistämiseksi sekä hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi ja nostanut esille myös sen, että on tärkeää seurata eduskunta-kiinteistön sisäilmatilannetta jatkossakin.

Päätösehdotuksenaan valiokunta on ehdottanut, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomusten johdosta. — Kiitos.

17.12 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, eduskunta on pystynyt melko hyvin toimimaan sille annettujen määrärahojen puitteissa, ja tarkastusvaliokunnalla ei ollut mitään huomautettavaa tämän asian suhteen.

Sitä vastoin huoli työn ruuhkautumisesta ja henkilöstön jaksamisesta on kirjattu myös tähän mietintöön. Erityisesti valiokunnissa ja täysistuntotyötä tekevillä työtaakka on ajoittain ollut kohtuuton. Työntekijät venyvät ja joustavat täällä eduskunnassa työtilanteen mukaan, ja varmasti se kuuluu täällä työnkuvaan, mutta jossain kyllä menee myös joustamisen ja venymisen rajat. Nämä rajat ylittyivät viime kaudella monen työntekijän kohdalla. Toivottavasti tästä on nyt opittu eivätkä viime kauden tilanteet toistu, sillä kyllä täälläkin

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

työpaikalla on löydettävä keinot, joiden avulla kohtuuton töiden ruuhkautuminen ja töiden liiallinen kuormittavuus voidaan estää.

Puhemies! On myös tärkeää, että eduskunnan kulttuuri kehittyy sillä tavalla avoimempaan suuntaan, että täällä uskalletaan hyvissä ajoin tuoda oma uupuminen tai muut epäkohdat esille. Haluan toki tässä yhteydessä korostaa ja kaiken tämän puheen jälkeen haluan tuoda esille, että tämä eduskunta on kyllä varmasti todella hyvä työpaikka, siitä ei ole kysymys, mutta joka tapauksessa on uskallettava miettiä myöskin näitä epäkohtia ja uupumisen oireita, joita on tullut esille.

Eduskunnan työpainetta voidaan helpottaa myös sillä, että lainsäädäntötyö paranee ministeriöissä. Viime kaudella tänne eduskuntaan tuli niin huonosti valmisteltuja lakiesityksiä, että niiden korjaamisessa ja paikkaamisessa jouduttiin tekemään paljon ylimääräistä työtä, ja sekin varmaan aiheutti lisärasitusta myöskin henkilökunnalle.

17.14 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Itselläni on se myönteinen tilanne, että saan olla tarkastusvaliokunnassa edelleen jäsenenä. Minulla on sieltä ihan hyviä kokemuksia viime kaudelta. Valiokunta tekee arvokasta, tärkeää työtä mielestäni sellaisessa hyvässä, voisiko sanoa, valtiopäivähengessä. Valiokuntahan harvoin edes äänestää asioista, pyrimme aina yksimielisyyteen, ja sitä kautta myös tämänkaltaisia asioita on hyvä käsitellä, mitä täällä tänään on käsitelty.

Toivotan uudelle puheenjohtajalle voimia työssään. Hän on hienosti ottanut haltuun tämän. Tavallaan haluan tästä nyt vain yleisesti sanoa, koska usein viime kaudellakin näitä keskusteluja kävimme näistä tarkastusvaliokunnan sinänsä hyvin tärkeistä asioista.

On hyvä, että valiokunta jälleen kerran tässä omassa mietinnössään kiinnittää huomiota muun muassa juuri tähän äskeiseen edustaja Mäkisalo-Ropposen käsittelemään asiaan. Täällä henkilöstön työhyvinvointi on hyvin tärkeää. Me olemme kyllä varmasti liian usein joutuneet näkemään tilanteita, missä työn ruuhkautuessa myös voimavarat joutuvat koetukselle henkilöstöllä. Sillä tavalla on mielestäni tärkeää, että se myös nostetaan näihin mietintöihin mukaan ja pyritään työn suunnittelun, kehittämisen ja kaiken kannalta jatkossa huomioimaan.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen tuossa edellä kiinnitti huomiota aivan olennaiseen asiaan eli siihen, mikä on tavallaan ministeriöistä tulevan ja ministereiltä tulevan lainsäädännön taso ja kuinka paljon sitten oletetaan, että täällä eduskunnassa pystytään ikään kuin kirjoittamaan lakia uusiksi. Ja sehän ei tietenkään sen tehtävä ole. Muistan, että jo pitkällä perspektiivillä, vuosikausienkin ajalta, on sellaisia kokemuksia, että aika ajoin eduskunta on omissa valiokunnissaan kirjannut mietintöihinsä, että olisi toivonut korkeampaa tasoa lainvalmistelulta. Enkä halua kyllä tällä puheenvuorolla siitä myöskään yhtään syyttää välttämättä ministeriöiden virkamiehiä, koska heillä on myös vastaavia paineita. Tiedämme, että näinä säästövuosina, mitä on ollut pitkään, myös ministeriöissä ovat resurssit joutuneet äärimmäisen tiukille.

Siksi tietenkin pitää huomioida, että kaiken kaikkiaan on kansalaisen oikeusturvan kannalta tärkeää, että tästä talosta tulee hyvää, kehittyntä lainsäädäntöä. Ja siitä me kaikki kannamme vastuuta paitsi lainsäätäjinä tässä eduskunnan salissa myös siinä, että voimme ikään kuin pitää huolta siitä, että henkilöstöllä on työskentelyolosuhteet, jotka kuitenkin palvelevat henkilöstön jaksamista ja motivaatiota ja kaikkea tätä tässä tärkeässä työssä.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja valiokunnan puheenjohtaja Alanko-Kahiluoto.

17.17 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Kiitos, puhemies! Kiitos edustaja Viitaselle rohkaisusta ja kauniista sanoista ja kannustuksesta. Minäkin tahdon tarkastusvaliokuntaa kiittää siitä, että olemme tehneet erittäin hyvää yhteistyötä. Varmasti tästä tulee hyvä ja rakentava kausi, niin kuin edellisetkin tarkastusvaliokunnan kaudet ovat tässä talossa perinteisesti olleet.

Halusin vielä kiinnittää huomiota tähän henkilöstön jaksamiseen. Mehän olemme tässä valiokunnan mietinnössä kiinnittäneet huomiota erityisesti eduskunnan käytössä oleviin resursseihin. Mutta käsitykseni on se, että siihen, että eduskunnassa voitaisiin helpottaa henkilöstöön kohdistuvaa painetta ruuhka-aikoina, auttaisi myös se, että ministeriöissä olisi aina ajantasaiset ja riittävät resurssit. Jos ministeriöstä ei pystytä siirtämään tarpeen tullen lisävoimavaroja valiokuntiin, niin silloin tietysti ollaan siinä tilanteessa, että ne henkilöt, jotka ovat erityisesti asiantuntijoita valiokunnissa, eivät sitten saa apua sieltä ministeriöstä. Eli kun puhutaan resurssien riittävydestä, on huolehdittava paitsi eduskunnan riittävistä resursseista myöskin ministeriöiden riittävistä resursseista. Ja tämä koskee paitsi lainsäädännön valmisteluvaihetta myöskin sitä vaihetta, kun lakiesitykset ovat eduskunnassa. Silloin kun on kyse mittavista paketeista, niin kuin esimerkiksi viime kaudella oli tämä monituhatsivuinen sote-maakuntapaketti, tietysti tämä resurssipula on sitten ilmeinen molemmissa päissä, sekä ministeriössä että täällä eduskunnassa.

Mutta näillä sanoilla kiitos kaikille hyvästä keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 5/2019 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

12. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvon- nasta 2018

Kertomus K 8/2019 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 3/2019 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 3/2019 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

17.20 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on tosiaan käsittelyssä tarkastusvaliokunnan mietintö Valtiontalouden tarkastusviraston kerto-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

muksesta eduskunnalle koskien puoluerahoituksen valvontaa 2018. Puoluelakiin sisältyy puolueita ja puolueyhdistyksiä koskevia velvoittavia säännöksiä rahoituksen avoimuudesta. Avoimuuden arvioidaan lisäävän luottamusta poliittiseen toimintaan ja parantavan siten myös äänestysaktiivisuutta. Lisäksi tavoitteena on myös ehkäistä korruptiota ja epäasiallisiin sidonnaisuuksiin perustuvaa vaikuttamista puolueiden toimintaan.

Tarkastusviraston valvottavia ovat puoluelain perusteella puolueet, avustuspäätöksissä mainitut yhteisöt ja puolueiden lähiyhteisöt. Valvottavia on noin 150. Muut puolueyhdistykset, joita on noin 6 000, eivät ole tarkastusviraston valvottavia. Tarkastusvirasto valvoo puoluelain tarkoittamaa tukea, vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamista sekä puoluetukea. Ilmoitusvelvollisuus koskee vähintään 1 500 euron arvoisia tukia ja tietoa niiden antajista. Lain mukaan tueksi luetaan lähtökohtaisesti kaikki rahana, tavarana, palveluna tai muulla tavalla saadut suoritukset. Vain laissa nimenomaisesti mainitut suoritukset eivät ole tukea.

Virasto antaa vuosittain kertomuksen eduskunnalle toimistaan puoluerahoituksen valvonnassa. Ilmoitusrekisteriin ilmoitettiin vuoden 2018 aikana tukisuorituksia yhteensä 2,8 miljoonan euron edestä. Tarkastusviraston mukaan osa vuonna 2018 tehdyistä ilmoitusten täydennyksistä on seurausta tehdyistä puoluerahoitustarkastuksista. Tarkastusvirasto teki vuonna 2018 tarkastukset kaikkiin yhdeksään eduskuntapuolueeseen, niiden 13 lähiyhteisöön sekä Hämeessä, Kaakkois-Suomessa, Pirkanmaalla ja Savo-Karjalassa toimiviin piirijärjestöihin, joita tarkastettiin yhdeksän. Tarkastuksia tehtiin kaikkiaan 31.

Viraston mukaan puoluerahoitusta koskevat ajantasaiset ilmoitukset ovat täydennysten jälkeen olennaisilta osilta oikein ja antavat tarkastettujen yhteisöjen saamasta tuesta olennaisilta osin oikeat tiedot. Myös tarkastettujen yhteisöjen kirjanpito on pääsääntöisesti hoidettu asianmukaisesti siten, että puoluelain säännösten valvonta on kirjanpidon perusteella toteutettavissa. Aiempien vuosien tavoin valvottavien yhteisöjen tilintarkastajien tilintarkastuskertomuksissa on edelleen puutteita.

Tarkastusvirasto kiinnittää kertomuksessaan huomiota myös valtionavustusta koskevien avustusehtojen tulkinnanvaraisuuteen ja sopimusmenettelyjen puutteellisuuteen.

Tarkastusvaliokunta on puolestaan nostanut esiin aiemmissa mietinnöissään puoluerahoitusta ja sen valvontaa koskevia kehittämistarpeita. Esimerkiksi puolueiden kaikkia ehdokkaita koskevia ehdokasmaksuja, joilla vakiintuneen tavan mukaan rahoitetaan yhteistä vaalityötä, on pidettävä luontevana osana vaalityön rahoitusta, eikä niitä pitäisi katsoa ilmoitusvelvollisuuteen kuuluvaksi ulkopuoliseksi tueksi. Sama koskee kansanedustajalta perittäviä kansanedustajamaksuja. Niitä tulisi kohdella samalla tavalla kuin kunnallisista luottamustoimista perittyjä maksuja. Valiokunta on myös todennut, että uudet linjaukset tulee tehdä säädösmuutoksiin.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa on useita vaali- ja puoluerahoitukseen liittyviä kirjauksia koskien rahoituksen avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämistä sekä ilmoitusmenettelyn ja valvonnan kehittämistä. Oikeusministeriö tulee asettamaan parlamentaarisen työryhmän selvittämään puoluelain, vaalirahoituslain ja vaalilain kehittämistarpeita. Työryhmän tehtäviin kuuluu hallitusohjelmaan sisältyvien kirjauksien lisäksi käsitellä myös tarkastusviraston esiin nostamat valtionavustukseen liittyvät huomiot sekä tarkastusvaliokunnan esittämät vaali- ja puoluerahoitusta koskevat kehittämistarpeet. Tarkastusvaliokunta pitää hyvänä, että asiaa koskevat säädöstarpeet tullaan nyt selvittämään.

Valiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

17.25 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Puoluerahoituksen kehittämistarpeista on tässäkin salissa keskusteltu useampaan kertaan, ja siksi on hyvä, että nyt hallitusohjelmassa on useita vaali- ja puoluerahoitukseen liittyviä kirjauksia koskien rahoituksen avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämistä sekä ilmoitusmenettelyn ja valvonnan kehittämistä. On hyvä, että ministeriö tulee asettamaan parlamentaarisen työryhmän selvittämään puoluelain, vaalirahoituslain ja vaalilain kehittämistarpeita, kuten valiokunnan puheenjohtaja äsken tuossa puheenvuorossaan mainitsi. Samassa yhteydessä voidaan sitten käsitellä myös nämä tarkastusviraston esiin nostamat valtionavustukseen liittyvät huomiot ja myös tarkastusvaliokunnan aiemmin nostamat kehittämistarpeet koskien vaali- ja puoluerahoitusta ja niiden valvontaa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 8/2019 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

13. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2018

Kertomus K 6/2019 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 4/2019 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 4/2019 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Alanko-Kahiluoto, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.27 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunta on kuullut tätä asiaa käsitellessään muun muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa, Valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajaa sekä Valtiontalouden tarkastusviraston henkilöstöjärjestöjä. Tilintarkastajien kertomukset ovat jälleen niin sanotusti puhtaita, eli tilintarkastajilla ei ole huomautettavaa niihin. Tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti.

Mietinnössään tarkastusvaliokunta on kiinnittänyt huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön sekä toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin. Tarkastusviraston osalta valiokunta on jälleen nostanut esille viraston työhyvinvoinnin, kuten tarkastusvaliokunta teki myös viime kaudella. Valtiontalouden tarkastusvirastossa on suoritettu viime vuosina useita isoja uudistuksia. Erimerkkeinä voidaan mainita monitoimitiloihin siirtyminen ja siihen liittyvät uudet toimintatavat, uusi strategia vuosille 2019–2023 sekä vireillä oleva johtamisen ja organisaation uudistus. Työhyvinvointikyselyissä esille nousseet epäkohdat ovat tarkastusvaliokunnan kuulemisten pohjalta mitä ilmeisimmin seurausta uudistuksiin liittyvästä epävarmuudesta sekä toimintatapojen muutoksista. Tarkastusvaliokunta

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

on katsonut, että johtamista tulee Valtiontalouden tarkastusvirastossa edelleen kehittää. Viraston henkilöstö täytyy huomioida uudistusten seurannassa, ja viestintää tulee parantaa. Tarkastusvaliokunta tulee jatkossakin seuraamaan VTV:n työhyvinvoinnin kehitystä.

Päätösehdotuksenaan valiokunta on ehdottanut, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomusten johdosta. — Kiitos.

17.29 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tarkastusvirasto on toiminut myönnettyjen määrärahojen puitteissa hyvin, ja siinä ei todellakaan ollut mitään huomauttamista. Kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, niin tarkastusviraston toiminnassa ja kulttuurissa on ollut isoja muutoksia parin viime vuoden aikana, ja se on varmasti aiheuttanut osalle työntekijöistä myös ylimääräistä rasittuneisuutta ja uupumistakin. Kun toimittavat, rakenteet ja johtaminen muuttuvat samanaikaisesti, on hyvin inhimillistä ja ymmärrettävää, että ihmiset kokevat nämä muutokset hyvin eri tavoin. Muutoksen keskellä oleminen on voimia vievää. Tärkeää on kuitenkin, että asiat ovat tulleet esille, ja toivottavasti epäkohdista ja myös mahdollisista työhyvinvoinnin puutteista voidaan organisaatiossa avoimesti puhua, sillä vaikeiden asioiden maton alle lakaiseminen estää niiden käsittelyä ja toiminnan kehittämistä. Kenenkään tunnetta esimerkiksi työhyvinvoinnin heikentymisestä ei voi kieltää eikä kumota, ja parhaimmillaan tämä asioiden esille tuominen ja käsittely auttaa koko työyhteisöä kehittämään toimintaansa. Mutta koska tämä muutosprosessin läpivieminen on vielä kesken, niin tarkastusvaliokunta todella päätti vielä seurata työhyvinvoinnin kehittymistä tarkastusvirastossa jatkossakin.

17.31 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Halusin tässä yhteydessä vain sanoa, että hyvä, että valiokunta tässäkin yhteydessä jatkaa sitä perinnettä, että seurataan näissä yhteyksissä myös henkilöstön työhyvinvointia. Valtiontalouden tarkastusvirastossahan on tosiaan tehty isoja uudistuksia, ja koska se siirtymävaihe vielä on meneillään, niin tietenkin on hyvin tärkeää, että sen seurannassa ja uudistusten tulosten seurannassa ja kaikessa huomioidaan myös henkilöstö ja otetaan nämä asiat huomioon. Se on tärkeä periaate, ja pidän myös itse tärkeänä sitä, että valiokunta tässä kirjaa, että tulemme myös jatkossa seuraamaan tätä henkilöstön hyvinvointia myös täällä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 6/2019 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 25/2019 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 6/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 6/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Keskustelu

17.32 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tästähän valtiovarainvaliokunnan verojaostossa olemme tehneet tämän mietintöpohjan, ja tässä esitetään ihan yksimielisesti sitä, että yhdymme hallituksen esitykseen.

Hallitushan esittää, että tätä tupakkaveroa jälleen kerran ollaan korottamassa. Tämähän on tälle talolle kohtuullisen tuttua. Nimittäin jo vuodesta 2009 joka vuosi pois lukien 2011 ja 2013 veronkorotuksia tupakkaveroon on tullut, ja ne ovat tulleet oikeastaan tällä samalla periaatteella kuin tulevat nytkin, ja samalla tavalla ne on jaksotettu tulemaan voimaan vaiheittain, mistä tässäkin esityksessä hallitus lähtee. Eli hallituskauden aikana on tarkoitus tätä tupakkaveroa korottamalla koota noin 200 miljoonaa euroa. Käytännössä tämä lähtee liikkeelle vähän pienemmin vuosittaisin summin, ja täysimääräisenä korotus tulee kaiken kaikkiaan voimaan sitten 2022.

Tietenkin aina, kun puhutaan tupakkaverosta, täytyy nähdä, että jos veroja on pakko korottaa, niin sinänsä mielestäni on kohtuullisen perusteltua silloin ajatella myös terveysperusteisesti, ja nimenomaan siitä näkökulmasta nämä tupakkaveron korotukset ovat perusteltuja. Kyllähän tässä näiden korotusten yhteydessä eduskunta on tietenkin aika useasti todennut, että kyse on toisaalta myös fiskaalisesta asiasta. Tämänkin veron kautta — ikään kuin tällaisen haittaveron kautta, terveyteen kohdistuvan veron kautta — me kuitenkin keräämme myös siihen yhteiseen kassaan lisää verotuloja, joilla me sitten rahoitamme meidän hyvinvointipalvelujamme. Sillä tavalla tämä on ihan tuttu periaate.

Tämä vaihteittainen voimaantulo on valiokunnan mielestä perusteltua. Se on perusteltua muun muassa siksi, että voidaan pikkuhiljaa mennä tätä korotuksen tietä ja samaan aikaan seurata tietenkin tämän uudistuksen vaikutuksia muun muassa maahantuontiin ja salakuljetukseen, tämänkaltaisiin asioihin, koska oli sitten puhe alkoholiverosta, tupakkaverosta, niin aina tuppaa käymään niin, että joudumme miettimään, että mitäs sitten, jos rajan toiselta puolelta on helppo tuoda kevyemmin verotettuja tuotteita tänne Suomeen. Sekään ei tietenkään hyvä asia ole, eli ei ole tarkoitus sellaista kehitystä lisätä. Tähänastisten selvitysten mukaan näissä aikaisemmissa korotuksissa ei ole kuitenkaan realisoitunut tämä uhka, eli sillä tavalla tämä maltillinen etenemistapa on nähty perustelluksi.

Valiokunta kirjoittaa tässä omassa mietinnössään jonkin verran myös sähkösavukenesidien verotuksesta. Tässä ei esitetä niihin veroihin korotuksia, ja sitä on perusteltu muun muassa sillä, että aikanaan kun nämä verot on näihin nesteisiin otettu käyttöön, niin ei ole ollut käytettävissä [Puhemies koputtaa] tarvittavaa tietoa nesteiden hinnoista, käyttömääristä, tavoista, eikä niitä ole edelleenkään. Vasta sitten, kun tiedämme lisää ja osaamme suhteuttaa ne [Puhemies: Aika!] tähän tupakkaveroon, on ehkä aika miettiä myös [Puhemies koputtaa] tätä puolta.

17.35 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tästä verosta nyt ei sinänsä mitään riitaa tai vastaesityksiä ole, mutta tuon silti lyhyesti esiin pari hieman kriittistä näkökulmaa:

Tuo fiskaalinen vaikutus tietysti voi olla hurskas toive, mutta epäilen, että se ei kyllä ihan noin paljoa tuota muun muassa sen takia, että olettaisin tupakan käytön yleensäkin vähenevän ja toiseksikin ulkomaisen tuonnin lisääntyvän.

Toisena, en malta olla mainitsematta menneiltä vuosilta sellaista yksityiskohtaa, että kun viime kaudella oppositiossa ollessaan vasemmisto syytti hallitusta tuloerojen kasvatamisesta, niin sitten jossain kohtaa ilmeni, että oikeastaan niitä tuloeroja ja elämisen kus-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

tannusta siltä osin oli kasvattanut pelkästään tupakan hinnannousu. Kun nyt sitten vasemisto hallituksessa ollessaan itse nostaa ensimmäisenä tekonaan tupakkaveroa ja kasvat-
taa nyt sitten elintasoeroja köyhän väestönosan vahingoksi, niin onhan tämä tietysti aika
mielenkiintoista.

17.36 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Salissa on tänä iltana keskusteltu hyvinvointivaltiomme kipukohdista. Tuossa äsken puhuttiin lastensuojelusta ja vanhusten-
hoidosta, mutta on todettava, että suuret väestölliset terveyserot ovat hyvinvointivaltion
yksi suurimmista epäkohdista, joihin on tärkeää puuttua politiikan kaikilla alueilla, ja itse
kyllä pidän hyvänä sitä, että myös tupakan hinnalla pyritään vaikuttamaan siihen, että tu-
pakointi vähenisi. Nythän Suomessa onneksi ollaan menty pitkään esimerkiksi nuorten
kohdalla hyvään suuntaan — tosin tilastot näyttävät, että ihan viime aikoina nuorten tupa-
kointi on jälleen kääntynyt kasvuun. Itse pitäisin kyllä hyvin tärkeänä sitä, että me käyttäi-
simme veroeurojamme sitten siihen, että saataisiin ikään kuin valistusta tehostettua ja hy-
vinvointiin kiinnitettyä huomiota. Tiedämme, että kaikkein alhaisimmin koulutetut ja
muuten sosiaalisesti huonosti voivat väestöryhmät ovat sellaisia, joissa tupakointi aloite-
taan aikaisemmin, ja mitä aikaisemmin tupakointi aloitetaan, sitä vaikeampi sitä on myös-
kin myöhemmin sitten lopettaa. Eli tosiaan toivoisin, että tämä erityisen perusteltu veron-
korotus todellakin pannaan toimeen mutta että samalla kiinnitetään huomiota sitten valis-
tukseen ja ylipäättänsä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen yhteiskunnassa. Siinä
hallitus on mielestäni tehnyt hyvää työtä, ja hallitusohjelmassa on hyviä kirjauksia esimer-
kiksi lapsiperheiden köyhyyden vähentämisestä.

17.38 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Totean saman, mitä edustaja Mäkelä tuossa
aiemmin, että Rinteen hallitus ei välttämättä ole nyt ihan miettinyt tätä loppuun asti siksi,
että tämä verotaakka tupakkaverossa kohdistuu raskaammin pienituloisiin, joten kyllä
tämä on tutkimusten valossa ihan puhtaasti pienituloisiin painottuvaa verottamista. Lisäksi
tosiaan tarvittaisiin varmaan jatkuvaa seurantaa ja laskelmia siitä, paljonko yksityistuonti
ulkomailta lisääntyy. Kun tiedetään, että suomalaiset sen verran ulkomailta käyvät, niin
kyllä sitä nopeasti aletaan sitten tuomaan useampi kartonki aina tuossa lahden toisella puo-
lella käydessäkin tänne Suomeen. Eli tämä ei välttämättä tule olemaan hyvä esitys halli-
tukselta lainkaan. Perussuomalaisten eduskuntaryhmässä on tosiaan vähän ehkä erilaisia
kantoja, mutta tätä ei nyt kuitenkaan päädytty vastustamaan. Mutta itse ainakin tätä kyllä
katson aika pahalla.

17.40 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä silloin viime kaudella tuloerojen kas-
vuun vaikuttivat myös muut tekijät kuin tämä tupakkavero — jolla tietenkin tällaisia vai-
kutuksia on. Kyllä me kaikki tiedämme tietenkin sanomattakin, että viime hallituksen po-
litiikka oli arvovalinnoiltaan toista. Siellä esimerkiksi perusturva leikattiin, kun nyt sitä
nostetaan, ja veroratkaisut näyttivät profiililtaan hieman toisenlaisilta. Todettakoon se nyt
tähän pöytäkirjaan.

Sanoisin sen, että mielestäni on kuitenkin hyvä ja tietenkin myönteistä — vaikka voi-
daan sanoa, että tässä on aina ongelmia ja varmasti on myös niitä ongelmia, että vero-
taakka tässä kohtaa kohdistuu enemmän pienituloisiin — jos seurauksena ylipäättään on se,
että tupakan käyttö vähenee, vaikka sen takia fiskaalinen tuotto vähenee. Minä ainakin al-
lekirjoitan sen, että minusta saa sitten vähetäkin verotuksen tuotto, jos pystymme pääse-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

mään ylipäättään yhteiskunnassa sellaisiin tuloksiin, että tupakointi kaiken kaikkiaan vähenisi. Mutta tämä on vaikea vyyhti.

On hyvä, että hallitus ottaa pienituloiset huomioon sitten toista kautta, eli kuitenkin veropäätösten rakenne tänä syksynä on sellainen, että esimerkiksi tuloverotuksen puolella 200 miljoonaa kevennetään veroja, mikä kohdistuu nimenomaan pieni- ja keskituloisiin. Nämä veronkevennykset kohdistuvat niin palkansaajiin, eläkkeensaajiin kuin sitten perusvähennyksen kautta myös etuuksien saajiin, eli sitä kautta tietenkin on tärkeää, että painotus menee sinne pieni- ja keskituloisille. Sitten täälläkin on keskusteltu muissa yhteyksissä kuin verolakien yhteydessä esimerkiksi sosiaaliturvaan tehtävistä parannuksista, eli nythän sitten tulee selvä plusmerkki ja monia sosiaalietuuksia nostetaan, ja se on tietenkin kaiken kaikkiaan myönteinen asia.

Hyvä sinänsä, että eduskunta tämän yksimielisesti pystyy hyväksymään, eli tässähän ei vastalauseita ollut, ja perussuomalaisetkin olivat tässä sitten sinänsä mukana.

17.42 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Tupakanpolton lopettaminen ei onnistu naps vaan. Meistä moni tietää henkilökohtaisesti tai tuttavien kautta, että kun siihen kerran jää koukkuun, niin siitä on tosi vaikea päästä eroon. Joskus olen jostakin lehdestä lukenut, että se riippuvuussuhde on verrattavissa joillakin ihmisillä vakavien huumeiden aiheuttamaan riippuvuuteen. Elikkä se ei ole ihan yksinkertaista.

Tässä eräänä aamuna tulin Rautatientorille, ja — myönnän, että polttelen välillä tupakkaa — yksi poika tuli sanomaan, että olisiko sinulla tarjota yksi tupakka, että ei ole yhtään rahaa ja sähkötupakasta on joku ainesosa loppunut ja ei siihenkään ole rahaa ja ei pysty olemaan ilman. Hänen kanssaan jäin sitten hetkeksi keskustelemaan. Hän sanoi, että hänkin on yrittänyt lopettaa ja nyt sitä sähkötupakkaa yrittää käyttää. Siinä keskustelussa tuli sitten meille molemmille sellainen yhteisymmärrys, että voisiko ajatella, että näiden tupakan korvaustuotteiden verotuskohtelua jollain lailla saataisiin alemmaksi ja hintaa alemmaksi. Jos ajatellaan esimerkiksi nikotiinipurkkaa, mitä monet ihmiset käyttävät päästäkseen eroon nikotiiniriippuvuudesta, niin se on aika kallis. Tämä olisi yksi keino. Kun me tiedämme tämän tosiasian, että se ei ole niin yksinkertaista, siinä on fyysistä riippuvuutta, henkistä riippuvuutta, niin jotta siitä voitaisiin päästä irti, niin pitäisi tukea sitä pois pääsemistä. Meillä on paljon monissa asioissa ennaltaehkäisyä ja annetaan ihmisille erilaisia apuja erilaisten ongelmien hoitoon. Tämä olisi yksi pohtimisen arvoinen asia. Minäkin olen sitä mieltä, että jos tupakointi vähenee, niin ei se verotuotto tässä ole millään lailla ongelmallisina asia.

Mutta kyllä minua hätkähdytti siinä tilanteessa tämä nuori mies, ja ajattelin mielessäni, että no, emme me ole kyllä pystyneet täällä eduskunnassa häntä auttamaan, jos tupakka on jumalattoman kallista ja korvaustuotteet vielä kalliimpia. Tämä on nyt semmoinen asia, mihin pitää puuttua, eikä vain periaatteessa paheksua sitä tupakointia, koska sitä vain on tosi paljon.

17.44 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! En voi olla kommentoimatta tuota edustaja Viitasen puheenvuoroa. Hän pääsi mielialheeseensa eli viime kauden moittimiseen. Tilannehan on se, että tulon jakautumisen tasa-arvoisuuden mittarilla, Gini-kertoimella, se kehitys on ollut suora viiva viimeiset kymmenen vuotta karkeasti ottaen. Tuloerot kasvivat merkittävästi viimeksi pääministeri Lipposen hallituskaudella 1990-luvun lopulla. Muistaakseni hän oli sosiaalidemokraatti. Ja sen jälkeen, täytyy sanoa, ei ole tapahtunut

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

tämmöistä. Yleensäkin Pohjoismaissa tuloerot ovat kansainvälisesti ottaen erittäin vähäiset.

17.45 Kaisa Juuso ps: Arvoisa rouva puhemies! Silloin kun halutaan lisää verotuloja, on todella helppo aina korottaa näitä veroja, kuten tupakasta tulevaa veroa. Henkilökohtaisesti en usko, että verokertymä siitä kauheasti muuttuu, vaan uskon pikemminkin, että nuuskan tuonti Haaparannalta kasvaa ja nikotiininuuskan tuonti myöskin Virosta kasvaa. Tallinnassa jyllää todellinen nikotiininuuskabuumi. Tupakatonta nikotiininuuskaa myydään ympäri Tallinnaa niinkin arkisissa myyntipisteissä kuin R-kioskeissa. Lisäksi sitä saa huoltoasemilta ja muun muassa sähkötupakkakaupoista. Elikkä arvelen kyllä, että tämä kulutus siirtyy sitten näihin nuuskatuotteisiin, mitä tuodaan sekä Virosta että Haaparannalta Ruotsin puolelta.

17.46 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! En usko, että tässä yhteydessä on välttämättä tarpeen nyt käydä jälleen kerran tätä keskustelua veroratkaisuista kautta linjan tai eriarvoisuuden torjuntaratkaisusta kautta linjan ja historian. Todettakoon nyt kuitenkin se, että esimerkiksi tällä kaudella, mihin viittasin, tämä profiili näyttää siksikin hyvin erilaiselta, että kun katsomme sekä veroratkaisuja, jotka painottuvat selkeästi pieni- ja keskituloisiin, että näiden etuuksien korottamisista ja muuta, niin silloinhan päädyimme siihen, mikä on mielestäni tärkeä ja hyvä asia, ja myös valtiovarainministeriön laskelmien mukaan 70 prosentilla ihmisistä kuitenkin se käteenjäävä tulo, ansiotaso, nousee. Tärkeää on nimenomaan se, että se painottuu sitten kuitenkin pieni- ja keskituloisiin. Tämä on varmasti meidän kaikkien mielestä, ainakin suurimman osan mielestä, hyvä asia.

Mutta tässä tosiaan on nyt tämä tupakkavero kyseessä. Nyt sitten toivomme, että nämä täällä esitetyt riskit eivät realisoituisi. Ja kuten sanoin tuossa esittelypuheenvuorossa, meillä on jonkin verran tietoa näistä aiemmista korotuksista, mitä on tehty vuosittain tässä jo pidemmän aikaa, ja ne eivät ole suoraan sitten realisoituneet täällä matkustajatuonnin puolella. Mutta koska näitä uhkia on, kukaan ei sitä kiistä, on tärkeää, että hallitus myös seuraa tarkasti tätä kehitystä, ja se on myös yksi syy, miksi tämä tulee voimaan vaiheittain, se, että voidaan myös seurata koko ajan tätä kehitystä.

17.47 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä tupakkaveron korottamisessahan suoraan heitetään jälleen lahja Viroon siinä pienessä määrässä, mitä se lisää sitten sieltä tuontia, ja lyödään sitten kepillä vähävaraisempaa tupakoitsijaa. Juuri muuta eroahan tässä ei tule olemaan. [Pia Viitanen: Esitittekö muutosta?] — Kiitos.

17.48 Ari Koponen ps: Arvoisa rouva puhemies! On tosiaan hyvä nostaa esiin — aivan kuten edustaja Juuso toi asian esiin — että jos tupakasta siirrytään nuuskaan, niin Suomi jää tässä aivan ilman verotuloja. Nuuskan tuonnista myös kertyy Suomen rajoille, rajavartijoille, todella kohtuuttoman paljon työtä tällä hetkellä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 25/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi öljyjättemaksusta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 26/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 7/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.49 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä valtiovarainvaliokunnan verojaoston valmistelemassa mietintöluonnoksessa mennään aika lyhyen kaavan mukaan, eli yksimielisesti toteamme tämän esityksen tarkoituksenmukaiseksi ja siihen yhdyimme. Eli tässähän on kyse siitä, että öljyjättemaksusta annettu laki kumotaan tarpeettomana, koska öljyjättemaksun keräämisestä on tarkoitus luopua 1.1.2020 alkaen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 26/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 49/2019 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 2/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 49/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Lakialoite laiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain kumoamisesta

Lakialoite LA 13/2019 vp Ville Tavio ps

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 18.-27. asiasta.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Keskustelu

17.51 **Ville Tavio ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seuraavaksi käsiteltävänä olevat lakialoitteet 13—23/2019 ovat perussuomalaisten eduskuntaryhmän tekemiä ja huomenna julkaistavaan vaihtoehtobudjettiin liitännäisiä lakialoitteita. Nämä lakialoitteet muodostavat tietystä mielessä vain pienen osan perussuomalaisten koko vaihtoehtobudjetista, joka sisältää paljon budjettimuutoksia ja esityksiä lainvalmisteluun ryhtymisestä. Keskustelu vaihtoehtobudjetista kokonaisuutena käydään täysistunnossa ensi viikolla, mutta nyt meillä on mahdollisuus tarkastella näitä käsittelyssä olevia perussuomalaisia aloitteita yksityiskohtaisemmin.

Johtojatus näissä lakialoitteissa on, että Suomen valtio on olemassa suomalaisia varten ja että sen täytyy aina huolehtia verovaroidensa ja muilla resursseillaan ensisijaisesti suomalaisista. Koska työtä tekevien ja veroja maksavien kansalaisten osuus suhteessa muihin pienenee ikääntymisen, vähäisen syntyvyyden ja haittamaahanmuuton takia, täytyy raha kohdistaa entistä tarkemmin oleellisiin kohteisiin. Perussuomalaisten mielestä näitä ovat suomalaiset vähäosaiset, vanhukset, lapsiperheet, sairaat ja vammaiset. Maahanmuutto on luonut yhä vahvistuvan ja laajenevan kustannuspiirin niin julkishallinnolliselle kuin yksityisellekin sektorille. Kotouttamispolitiikka on sitä hyvin kuvaava esimerkki. Mitä enemmän on maahanmuuttoa, sitä enemmän on kotouttamiskustannuksia ja byrokratiaa. Kotouttamisen tulisi olla ennen muuta suomalaiseen yhteiskuntaan sopeuttavaa, ei eroja korostavaa tai jopa niitä voimistavaa.

Perussuomalaiset esittävät, että kotoutumisen edistämisestä annettu laki kumotaan. Kotouttamistoimiin kuuluu kaikenlaista toimintaa työvoimapalvelusta ja kulttuurin sekä kielten opetuksesta sukupuolikasvatukseen asti. Suomessa käytössä oleva, järjestöjen roolia ja erilaisia hankkeita ja projekteja korostava kotouttamiskäytäntö on johtanut siihen, että kotouttamistoimijat saavat käytännössä itse päättää ja mitata, miten kotouttaminen on onnistunut. Tällainen ei ole objektiivista eikä kokonaisuuden kannalta hyödyllistä. Yksinkertaisin kotoutumisen onnistumisen mittari on tietenkin kotoutettavien työllistyminen. Aineistoja ja lukuja on siitä saatavilla päätöksenteon tueksi. Esimerkiksi vuonna 2016 vain viitisen prosenttia kotoutumiskoulutuksen suorittaneista oli siirtynyt työmarkkinoille kolme kuukautta kotoutumiskoulutuksen päättymisen jälkeen. Kotouttamispolitiikkamme on siis epäonnistunut.

Lisäksi pitää huomioida, että työllisyysasteikin antaa liian ruusuisen kuvan, sillä iso osa maahanmuuttajien työpaikoista on niin sanottuja maahanmuuttaja-aputyöpaikkoja. Näitä ei olisi olemassa ilman maahanmuuttajia. Tarkoitin siis sellaisia kuin esimerkiksi tulkaukstyöpaikat, erilaiset opetustehtävät ja monikulttuurisuuskoordinaattorien työt. Maahanmuuttobisneksen ympärille on luotu erilaisia uusia tehtäviä ja toimenkuvia.

Huonon kotouttamispolitiikan harjoittamisen veronmaksajien kustannuksella täytyy loppua heti, ja täytyy siirtyä henkilöiden omaan ja yksilöistä itsestään lähtevään vastaanottavaan yhteiskuntaan sopeutumiseen ja näiden tulijoiden omaan aktiivisuuteen. Se on parasta ja oikeaa kotouttamispolitiikkaa.

Esitämme tässä lakialoitteella myös, että sosiaalihuoltolain 12 a § kumotaan. Pykälässä säädetään, että Kansaneläkelaitos korvaa valtion varoista kunnalle ja kuntayhtymälle aiheutuneet kustannukset, kun kansainvälistä suojelua hakeneelle ulkomaalaiselle, jonka vastaanottopalvelut ovat lakanneet, on kiireellisissä tapauksissa annettu ruokaa, lääkkeitä tai tilapäistä asumispalvelua. Perussuomalaiset katsovat, että suomalaisten veronmaksaji-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

en tehtävä ei ole kustantaa laittomasti maassa olevien palveluita, vaan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet tulee poistaa maasta viipymättä, heti päätöksen jälkeen. Maasta poistamisen varmistamiseksi perussuomalaiset ovat esittäneet, että laittomasti maassa olevat tulee ottaa säilöön ennen palautusta sen sijaan, että heidät päästetään liikkumaan vapaasti maassamme ja käyttämään jopa kunnallisia palveluita. Maahanmuuttoa puolustellaan usein puhumalla ulkomaisista erityisasiantuntijoista, mutta suurin osa tänne tulevista on aivan muita kuin omien ammattialojensa kansainvälisiä kärkinimiä.

Arvoisa puhemies! Suomeen luotiin tilapäiseksi tarkoitettu laki ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta. Lain nojalla yrityksiä tuetaan palkkaamaan ulkomaalaisia työntekijöitä, ja laki edistää ulkomailta tulevalle korkeamman palkkatason työntekijälle, siis käytännössä johtotehtävissä oleville työntekijöille, paremman palkan maksamista kuin kotimaiselle vastaavalle työntekijälle, tai sitten firma ainakin säästää palkkakustannuksissa. Tämä laki tukee ulkomaista palkansaajaa mahdollisuudella hakeutua ansiotuloverotuksen sijasta lähdeverotuksen piiriin. Tämä menettely oli aikoinaan tarkoitettu ulkomaisten huippuasiantuntijoiden sekä investointien houkuttelemiseksi Suomeen. Nyt Rinteen hallitus on tekemässä tästä yritystuesta pysyvää ja perussuomalaiset taas olisivat valmiina luopumaan tästä yritystuesta. Käytännössä palkansaaja saa tästä laista taloudellista hyötyä vain hyvin korkealla palkkatasolla, ja laki on tulkittavissa yritystueksi, koska se kohdistuu niihin yrityksiin, joilla on sekä halua että taloudelliset edellytykset palkata ulkomaalaisia johtotehtäviin. Lain vaikutukset investointeihin sekä ulkomaalaisten asiantuntijoiden halukkuuteen tulla Suomeen töihin ovat todennäköisesti vähäiset. Laki ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta on ongelmallinen yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta, sillä laki asettaa suomalaiset työntekijät eriarvoiseen asemaan suhteessa ulkomaisiin työntekijöihin. Perussuomalaiset esittävätkin, että ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annettu laki kumotaan.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset esittävät eläkkeiden verotuksen alentamista. Tahdomme parantaa eläkeläisten asemaa verotuksen kautta. Verotusta alentamalla hyöty menee varmuudella eläkeläisille, siinä missä eläkkeen korotus voi pahimmillaan leikata muita tukia tai etuisuuksia. Eläkkeen korotukset voivat myös pienentyä niihin kohdistuvan verotuksen vuoksi, minkä vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että eläkkeiden verotusta lähdetään keventämään. Suomessa eläketulojen verotus nousee työtulojen verotusta korkeammalle jo hyvin maltillisissakin eläkkeissä. Siltä osin kuin eläkkeiden verotus ylittää työtulon verotason, on verotusta yhtenäistettävä. Tämän toteuttamiseksi tehdyssä lakialoitteessa ehdotetaan, että kunnallisverotuksen eläketulovähennys määräytyy samalla tavalla kuin kunnallisverotuksen ansiotulovähennys, jolloin eläkeläisten verotus laskee ansiotuloa saavien kanssa samalle tasolle.

Väestön ikääntyessä täytyy kiinnittää huomiota myös omaishoitajien tilanteeseen. Omaishoidon tarve lisääntyy tulevaisuudessa. Arvioiden mukaan omaishoito säästää kuntien hoitomenoja vuosittain yli 2 miljardia euroa. Yli 70-vuotiaiden sosiaali- ja terveystalvelujen menot olisivat kaksinkertaiset ilman omaishoitajia. Omaishoidon tärkeyteen nähdessä on merkillistä, että tuloverolaissa ei säädetä omaishoidon tuen verotuksesta vaan omaishoidon tuki katsotaan ansiotuloksi. Perussuomalaiset esittävätkin tässä lakialoitteella, että tuloverolakiin lisätään uusi pykälä, jonka perusteella omaishoitajalle maksettava hoitopalkkio määritetään verovapaaksi vuoden 2020 alusta lähtien. Omaishoidon tuesta perittävä tulovero on nähdäksemme jääne menneisyydestä. Olisi yhteiskunnalle koko-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

naistaloudellisesti ja myös inhimillisesti arvokasta, että kiinnostus omaishoitoa kohtaan säilyy ja edellytykset omaishoitoon paranevat.

Arvoisa puhemies! Perintöverojen maksuunpano aiheuttaa epäoikeudenmukaisia ja kohtuuttomia tilanteita. Perintövero tulee maksuun henkilön kuoleman jälkeen, mutta omaisuus ei usein tule perinnönsaajan haltuun, koska leskellä on oikeus pitää puolisoiden yhteinen koti hallussaan. Lesken periessä puolison jää lesken vähennyksen jälkeen usein maksettavaa, vaikka omaisuutena olisi vain tavanomainen omaisuus, kuten yhteinen asunto. Joskus perillinen saattaa joutua realisoimaan omaisuuttaan, ottamaan velkaa tai pahimmassa tapauksessa jopa luopumaan perinnöstä. Perussuomalaisten mielestä verotus kaipaava uudistusta lesken ja lasten aseman parantamiseksi sekä lesken hallinta-ajan rauhoittamiseksi verotukselta. Veron maksuunpanoa esitetään siirrettäväksi siten, että vero maksetaan asumisesta molempien puolisoiden kuoltua tai omaisuuden muuten siirtyessä saajan vapaaseen hallintaan. — Onko niin, puhemies, että saan käydä loppuun tämän, vaikka kello täällä taulussa vilkkuu, koska esittelen kaikki yhdellä kertaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin oli sovittu, että saatte esittää tässä kohtaa koko esityksen loppuun saakka.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kantavat huolta vähävaraisten asemasta ja katsovat, että lääkekustannusten kasvua on hillittävä. Hyvä keino tähän on lääkekulujen omavastuun muuttaminen tai poistaminen. Lääkkeistä aiheutuvat kustannukset erityisesti pienituloisille, työttömille ja eläkeläisille ovat merkittävä kuluerä kokonaistoimeentuloa ajatellen. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä esittää sairausvakuutuslakiin uutta pykälää, jonka nojalla lääkekorvausten vuosiomavastuuta vähennetään pienituloisille henkilöille summalla, jonka suuruus vahvistetaan erikseen valtioneuvoston asetuksella.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat huolissaan lapsiperheiden asemasta ja jyrkästi madaltuneesta syntyvyydestä. Olemme toistuvasti vaatineet lapsivähennyksen palauttamista. Tulosidonnaista lapsivähennystä annettiin aiemmin 50 euroa per lapsi, jos lapsella oli kaksi huoltajaa, ja yksinhuoltajat saivat 100 euroa lasta kohden. Summa vähennettiin ensisijaisesti valtiolle suoritettavasta tuloverosta. Lapsivähennys poistui käytöstä vuoden 2018 alussa. Nyt tehdyssä lakialoitteessa esitetään lapsivähennyksen palauttamista. Pieni- ja keskituloisten työssäkäyvien kannalta lapsivähennys on merkityksellinen parannus.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset esittävät, että valtiolle saadaan lisää rahaa ottamalla verotuksen piiriin suurten säätiöiden ja yhdistysten saamat pääomatulot. Suomen noin 3 000 säätiön varallisuudeksi on arvioitu Säätiöt omistajina -raportissa noin 20 miljardia euroa. On kohtuutonta, että pienetkin yritykset, jotka toimivat markkinariskin alaisina, joutuvat maksamaan pääomaveroa, kun taas todella vauraat yhdistykset ja säätiöt saavat vakaat pääomatulonsa täysin verottomina. Ehdotettu verouudistus koskisi nimenomaan suurimpia säätiöitä ja hyvin varakkaita yhdistyksiä. Suomessa on lukuisia pieniä yhdistyksiä ja säätiöitä, joiden toiminta riippuu verottomasta pääomatulosta, joten katsomme, että niiden pääomatulot voitaisiin edelleen jättää verovapaiksi 100 000 euroon asti. Verokanta voisi myös olla yleistä pääomaverokantaa alempi, 15 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Esitämme Yleä koskevalla lakialoitteella keinon, jolla perussuomalaiset lisääisivät kansan ostovoimaa, ja se on Yle-veron kevennys. Tämä on siis perussuomalaisilta vain yksi keino — ja hyvä keino onkin, jos saan sanoa. [Leena Meri: Saat!] Perussuomalaiset haluavat pienentää Yle-veroa, mikä onnistuu pienentämällä vähän Ylen

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

budjettia. Yleisradion rahoitus on vuodessa yli 500 miljoonaa euroa, ja summa on vuosien varrella kasvanut, vaikka mediakentässä on käynnissä murros ja internetin roolin korostuessa rahoituksen pitäisi pikemminkin laskea. Esimerkiksi Tanskassa sikäläisen yleisradion budjettia on karsittu ja tehtäviä rajattu. Perussuomalaiset esittävät, että ensi vuonna Valtion televisio- ja radiorahastolle suoritettavan rahoituksen määräraha on noin 432 miljoonaa euroa. Ylen rahoituksesta on mielestämme varaa karsia.

Arvoisa puhemies! Viimeisimpänä muttei vähäisimpänä asiakohtana nostan esiin, miten perussuomalaiset puolustavat suomalaista työntekeä ja varsinkin yrittäjyyttä. Esitämme tässä arvonnäkökulman liiketoiminnan alarajan nostoa nykyisestä 10 000 eurosta 20 000 euroon ja samalla alvin huojennusalueen katon nostoa 30 000 eurosta 40 000 euroon. Perussuomalaiset ajavat myös lainvalmistelun aloittamista Viron osakeyhtiöverotuksen kaltaisen mallin, tällaisen investointikannustimen, luomiseksi osakeyhtiöille. Ajatuksemme on saada tällä aikaan työllisyyttä lisäävä vaikutus. Vaihtoehtobudjetissa tulemme lisäksi vaatimaan valmistelun aloittamista yrittäjien YEL-vakuutuksen maksurajan nostosta, joka vapauttaisi pienimpiä yrityksiä YEL-maksusta. Näin pienempi tai sivutoiminen yrittäjyys olisi Suomessa helpompaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, kuten edeltäjäni tällä tuolilla hetki sitten sanoi, niin nyt sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen kohdista 18—27, joista edustaja Taviokin tuossa esittelypuheenvuorossaan puhui. Eli kaikki puheenvuorot voidaan tässä kohtaa käsitellä, ei tarvitse erikseen sitten myöhemmin niistä puhua.

18.06 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Harvoin on yhtenä iltana näin paljon hyviä lakialoitteita käsiteltävänä, ja otan mielelläni kantaa lukuisiinkin näistä.

Nyt ensimmäisenä tähän ensimmäisen asiakohdan lakialoitteeseen laiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain kumoamisesta. Tässähän tulee mieleen se aika, kun Suomi oli eräänlainen kevyen luokan banaanivaltio Nokian menestyksen huipulla, kun oli paljon keskustelua siitä, että lakejakin säädetään Nokian toivomusten ja vaatimusten mukaan, ja tosiasiaa oman käsitykseni mukaan kaksi lakia vähän sen mukaan säädettiin. Toinen niistä laeista oli se, mistä kuviteltiin, että sillä voitaisiin saada Nokian hyväpalkkaisia johtajia muuttamaan Suomeen ja maksamaan veroja tänne. En tiedä, onko näin tapahtunut. Toinenhan oli tämä sähköpostiurkintalaki, jota Nokia itse ei koskaan ole käyttänyt — tosin myöhemmin muutamat suomalaiset julkissektorin toimijat sitten käyttivät. Nyt jos tämä laki saataisiin kumottua, niin se olisi ainakin hyvä kuittaus tämän ajan lainsäädännön heikkoudelle. Nykyinen laki on tietyllä tavalla yritystuki, ja se on perusteen ja yhdenvertaisuusperiaatteen nojalla varsin kyseenalainen muillakin tavoin. Tämän kumoaminen parantaisi veropohjaamme ja laajentaisi valtion tulonmuodostusta arviolta 16 miljoonan euron verran. Tämä on yksi plusmerkkisiä tulonlähteitä vaihtoehtobudjetissamme.

18.08 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tämä vaihtoehtobudjettikeskustelu tarjoaa yhden mahdollisuuden vielä lisää keskustella näistä budjettiin liittyvistä asioista ja on siinä mielessä raikas asia. Tietysti se asia, mikä ehkä eniten kiinnostaa näissä opposition esityksissä, on se, mikä on näitten taloudellinen sisältö, ja siitähän me nyt emme vielä taida tietää. Yleensä näistä aiheutuu rehellisesti sanoen aikamoisia menonlisäyksiä kokonaisuutena.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Mutta voisin muutamia kommentoida näistä verolakialoitteista. Arvonlisäveron alarajan nostohan on tulossa — todennäköisesti se lykkääntyy EU-syistä vuoden 2021 alkuun, koska direktiivi edellyttää sen hyväksyttämistä tuolla EU:n komissiossa. Rajahan on nousemassa hallitusohjelman mukaan 10 000:sta 15 000 euroon. Se on pieni askel eteenpäin tässä asiassa.

Sitten voisin todeta, että meillä on tuloverolain muutosesitys, jossa pienituloisia otetaan huomioon muun muassa näitten valmisteveron korotusten takia. Pienituloisten verotusta kevennetään 200 miljoonalla eurolla ensi vuodesta lähtien. Tämä koskee palkansaajien, eläkeläisten ja etuustulojen saajien pienituloisimpia.

Sitten voisi todeta tuosta ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta, että se on kieltämättä ollut joka kerta perustuslakiasia. Se tietysti selvästi ansaitsee tuollaisen yhdenvertaisuusarvioinnin, ja siitä johtuen tähän saakka se on säädetty määräaikaisena. Nyt hallitus esittää sitä sitten pysyväksi. Nähtäväksi jää sitten, tuleeko tästä pysyvä. Tämä ongelmahan on lähinnä siinä, että meidän täytyy saada näitä ulkomaisia huippuasiantuntijoita myös tänä päivänä. Tämähän oli alun perin niin sanottu Lex Nokia, mutta kyllähän se tosiaan on edelleen tarpeellinen. Meidän korkeimpien ansiotulojen verotus on sen verran kireää, valitettavasti, että tähän maahan ei saada näitä asiantuntijoita muulla kuin tällä tavalla. Ja se nyt täytyy vain niellä, vaikei se kenellekään taida ihan helppoa olla.

Tämä oikeastaan tässä vaiheessa.

18.11 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsittelyssä todellakin perussuomalaisten vaihtoehtobudjettiin liittyvät lakialoitteet — komea paketti tavattoman tärkeitä asioita. Ne muodostavat kokonaisuuden, niin kuin vaihtoehtobudjetit aina muodostavat kokonaisuuden. Tietysti ne myös menettävät vähän pohjaansa sitä myöten, että eduskunta päättää täällä yksittäisistä laeista, niin kuin tänään tehtiin jo lapsilisälain osalta. Se ei ihan vastaa meidän tavoitteitamme, mutta näin tämä toimii. Tämä on melkoisen uusi menettely, että oppositiopuolueiden ryhmien vaihtoehtobudjetit käsitellään tällä tavalla. On kuitenkin erittäin hyvä, että näin tapahtuu ja tehdään vaihtoehtoisia politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Totean ensin tuohon edustaja Kivirannan puheenvuoroon, kun hän totesi, että tuloveroon tulee 200 miljoonan euron kevennys, että totta se on, mutta kun otetaan huomioon polttoaineveron korotus, laajat kuntaveron kiristykset, mitkä ovat tapahtumassa, ja sitten tietysti jos vielä otetaan sotu-maksujen nousu, niin ei keskituloisen palkansaajan tilille tule sitäkään määrää, mikä tänä päivänä, tässä kuussa esimerkiksi, tulee. Eli näin käy hallituksen politiikan suhteen. Puheet 70 prosentin osuudesta ihmisistä, jotka saisivat verokevennyksiä, eivät tule toteutumaan edes ensi vuonna, puhumattakaan seuraavina.

Arvoisa puhemies! Tässä vaihtoehtobudjetissa on todella monta tärkeää asiaa. Otan esille vain joitakin. Hallitusohjelmassa sanotaan, että omaishoitoa kehitetään. Mitään muuta siellä ei omaishoidosta sanota. Kuitenkin, kun tässä salissa käydään keskustelua, omaishoito saa valtavan tuen ja arvostuksen, mutta hallituksen toimenpiteissä ei tälle vaalikaudelle ole omaishoidon osalta mitään yksilöityä parannusmenettelyä. Siksi on äärettömän tärkeää, että perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa on konkreettisesti esitetty, mitä omaishoidolle pitäisi kiireesti tehdä verotuksen suhteen, ja sitten myös tason... Ja varmasti pitäisi myös parantaa asioita, jotka eivät tässä yhteydessä ole esillä, eli omaishoitajien asemaa, vapaapäiviä ja muita vastaavia. Tämä on tavattoman tärkeä asia ja on syytä noteerata.

Toinen asia on eläkeläisten palkansaajia kireämpi verotus, josta tässä salissa on puhuttu niin kauan kuin itse olen täällä ollut, ja se on aina vain pysynyt, yli 30 vuotta. On tosiasia,

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

että eläkeläiset maksavat samasta tulosta kireämmän kokonaisveron kuin palkansaajat. Siihen meillä on tuossa esitys.

Kolmantena ja ehkä nyt tässä yhteydessä viimeisenä asiana otan lääkekulujen korvaukset. Tiedämme, että viime kaudella tehtiin päätös, joka kiristi lääkekustannusten maksuvelvollisuutta sairaille ihmisille. Se oli kipeä päätös. Myönnän, että se oli yksi kaikkein kipeimpiä päätöksiä, mitä viime kaudella tehtiin, mutta kun valtiontalous oli äärettömän kireässä tilassa, todella veitsenterällä keväällä 2015, niin silloin jouduttiin tekemään monenlaisia päätöksiä. Tämäkin oli niissä päätöksissä mukana, ja valitettavasti se sitten tehtiin. Nyt kun tilanne on helpottunut, niin todella syvästi ihmettelen, että esimerkiksi keskusta ei ole valmis korjaamaan tätä virhettä — tai sanotaan tätä toimenpidettä, joka viimeksi tehtiin, oliko se virhe vai ei — joka kohdistui kuitenkin yleensä pienituloisiin, sairaisiin ihmisiin, joista meidän on pidettävä kyllä erityistä huolta. Perussuomalaiset esittävät tähän korjausta, ja se on erittäin tärkeää. — Kiitos.

18.15 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ryhmän puheenjohtajalle Taviolle näitten kaikkien aloitteiden esittelystä. Itse keskityn perintöverotusasiaan. Olen itse sitä tehnyt pitkään työkseni, ja se on yksi aihe, jonka koen kovin tärkeäksi. Se kohdistuu lähes jokaiseen meistä tavalla tai toisella elämämme aikana. Olemme perillisiä tai perittäviä ainakin joka tapauksessa.

Me kävimme viime syksynä paljon keskustelua perintöverosta. Meillä oli tämä sama lakialoite silloinkin, ja se sai paljon kiitosta mutta ei sitten äänestyksessä paljon ääniä — se on aika mielenkiintoista. Perintöverotus on tunteita herättävää, ja jos ajattelee niin, että haluaa vain kerätä rahaa, tai on kateellinen eikä välitä ihmisten taloudellisesta ahdingosta, silloin ei näe perintöverotuksessa mitään ongelmaa — ajattelee vain, että siellä joku raharikas saa rahaa, niin että eiköhän se ole ihan oikein, että hän maksaa veroa.

Perintöveroja koskevassa keskustelussa esiintyi myös perusteluita, että kyllähän sitä kaikkea rahaliikennettä verotetaan, mutta on hyvä huomata, että perintövero poikkeaa normaalista ihmisten verotustilanteesta siinä, että se laukeaa maksettavaksi nimenomaan silloin, kun joku läheinen kuolee, ja silloin on myös tilanne se, että siinä on hyvin raskaat hetket käsillä ja elämän raskaimpia vaiheita ja iso asia on päättynyt, esimerkiksi puoliso kuollut, voi toki olla jopa oma lapsikin. Näissä tilanteissa, jos on lapsia ja leski, he joutuvat usein miettimään, pitävätkö puolisoitten kotina käytetyn asunnon, pystyvätkö sen pitämään, pitääkö se myydä, ottaa lainaa, jotta saa edes perintöveron maksettua.

Sitten on eräs luulo, joka tuntuu aina jylläävän, että perintövero kohdistuu erityisesti varakkaisiin. Se ei pidä paikkaansa. Viime syksynä toin esille Veronmaksajain Keskusliiton johtavan lakimiehen Juha Koposen vuonna 2017 esittämän koulutusmateriaalin, jonka mukaan perintövero kohdistuu suurimmaksi osaksi keskituloisiin. Esimerkiksi perinnön arvon ollessa enintään 200 000 euroa — eli tyypillinen omistusasunto ja edullinen mökki — peräti 94 prosenttia — 94 prosenttia — perintöveroa maksavista on tavallisia keskiluokkaisia ihmisiä. Eli keneen tämä taas kohdistuu?

Näissä keskusteluissa tuli ilmi, että sosiaalidemokraattien, jotka ovat tänäänkin täällä olleet perheen ja pienen ihmisen asialla, silloinen veroasiantuntija — ainakin sillä tittelillä media häntä täällä tituleerasi — sanoi SDP:n edustajana: ”Perintö- ja lahjavero on markkinatalouden paras vero. Se ei kohdistu työhön vaan ansaitsemattomaan tuloon.” Harakka totesi, että se on ”oikeudenmukainen ja taloutta tehostava vero”. Harakka totesi myös, että sosiaalidemokraatit eivät halua sääty-yhteiskuntaa. Itse en kyllä näe mitään sääty-yhteis-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

kunnan merkkejä siinä, että keskituloinen esimerkiksi perii puolisoiden yhteisesti omistaman asunnon, jos lapsia ei ole, tai siinä, jos lapsia on, että lapset perivät asunnon puolikkaan ja sitten mietitään, mistä verot maksetaan. En tiedä, jos se jonkun mielestä on sääty-yhteiskuntaa, niin jaa-a. Asunto on usein myös säästetty, ja onkin, yhteisillä työansioilla, niin että ei se siinäkään mielessä ole mitään ansaitsematonta tuloa, ei se raha mistään tai vaasta ole tippunut.

Tästä syystä perussuomalaisten eduskuntaryhmä pohti sitä, mitä ratkaisuja löytäisimme tähän akuuttiin tilanteeseen, jota työssä itse usein näen juuri asunnon kohdalta. Koska ajattelimme, että kerralla ei ole mahdollisuutta poistaa koko perintöveroa, mikä tietysti olisi ideaalitalanne — mutta sekin on todettava, että yhteiskunta tarvitsee varoja, ja tähän ei ainakaan nyt heti ole mahdollisuutta näillä työkaluilla — niin lähdimme poistamaan epäoikeudenmukaisimpia kohtia. Elikkä jos puoliso ja lapset asuvat yhteisessä kodissa ja lapset ovat siinä perillisiä ja perivät asunnon, siitä ei joudu maksamaan veroa kuin vasta sitten, kun lesken hallinto-oikeus lakkaa, niin että se on vapaasti käytettävissä. Nyt verot tulevat maksuun, mutta asunto ei ole käytettävissä. On tilanteita, niin kuin tuossa edustaja Tavio sanoi, ettei tosiaan ole varaa ottaa ehkä perintöä vastaan, kun ei saa perintöveroa edes maksettua, tai sitten leski joutuu sen pienistä varoistaan nykimään jostain, mistä se saadaan. Aina nämä vähennykset, joita perintökaassa on, eivät riitä tekemään siitä nollaveroluokkaa, että menisi nolla euroa veroa. Sitten toinen tilanne on se, että jos puoliso perii sen asunnon, niin sitä asuntoa ei lasketa perintöveron laskemisessa. Nämä ovat ihan hyviä konkreettisia ehdotuksia, joista tosiaan tuli kautta linjan viime syksynä kehuja, että onpa hyvä ja oikeudenmukainen eikä varmaan paljon maksaisi, mutta ei se äänestysnappi sitten kuitenkaan siinä äänestystilaisuudessa oikein osunut siihen meidän lakialoitteen kohdalle. Toivottavasti nyt osuu.

18.21 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Tavio esitteli tässä monta hyvää lakialoitetta, mutta keskityn niistä nyt yhteen, ja se on tämä omaishoidon verovapaus. Omaishoito on aihe, mistä monesti puhutaan, sitä arvostetaan ja halutaan hyvää, mutta mitään konkreettista ei olla tähän mennessä tehty. Tämä Ville Tavion esittelemä lakiehdotus olisi nyt tällainen ensimmäinen konkreettinen toimenpide, millä me yhteiskuntana osoittaisimme, että me arvostamme tätä omaishoitajuutta ja ymmärrämme, mikä on sen yhteiskunnallinen merkitys.

Nostan tässä esimerkin omaishoidon tuesta. Tämähän on nyt jaettu neljään eri tasoon, ja se voi korkeimmillaan olla 957 euroa 58 senttiä kuukaudessa, ja se määritellään siten, että siihen on oikeus silloin, kun omaishoito ”vaatii toisen henkilön jatkuvaa ympärivuorokautista läsnäoloa ja erityisjärjestelyä ja tarvitsee apua myös sairaanhoidollisissa vaativissa toimenpiteissä, kuten esimerkiksi dialyysihoidosta huolehtimisessa”. Ja ”tuki on aina vaihtoehtona pitkäaikaiselle sairaala- ja laitoshoidolle tai erikoissairanhoidolle”. Kokemuksesta tiedän, että sairaalahoidon kustannukset pyörivät siinä 500—1 000 eurossa vuorokaudelta. Ja kun me tässä myönnämme omaishoitajalle nyt vähän vajaat 1 000 euroa siitä kuukauden työstä ja ympärivuorokautisesta valvonnasta, niin onhan se pieni raha verrattuna siihen, mitä se maksaisi meille yhteiskuntana, jos tämä henkilö olisi siellä sairaalassa hoidettavana.

Toiseksi esimerkiksi otan tämän ryhmä kolmosen, missä se kuukausimäärä on 550 euroa kuukaudessa, ja se vastaa tehostettua palveluasumista. Tehostettu palveluasuminen maksaa tällä hetkellä noin 100 euroa vuorokaudessa eli semmoiset 3 000 euroa kuukaudes-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

sa, niin että onhan se aivan mieletön säästö yhteiskunnalle, että joku omaishoitaja ottaa tämän hoidettavakseen. Kyllä ajattelen, että ilman muuta pitäisi olla verovapaata, ja toivon, että myöskin hallituspuolueet äänestävät nimenomaan tämän lakiehdotuksen puolesta.

18.24 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Yleisradio on eduskunnan radio, koko kansan radio. Yleisradio välittää tietoa kaikille suomalaisille ympäri vuorokauden Hangosta Utsjoelle. Perussuomalaiset haluavat leikata, eivät vähän vaan lähes viidenneksellä, Yleisradion ensi vuoden rahoituksesta. Olen tyrmistynyt tästä perussuomalaisten lakialoitteesta. [Leena Meren välihuuto] Perussuomalaiset leikkaisivat noin 90 miljoonaa euroa Ylen tiedonvälityksestä, ja vieläpä heppoisin perustein. Toisin kuin perussuomalaiset väittävät, Yle on erittäin korkealle arvostettu. Yle on jopa viidenneksi suosituin brändi Suomessa ja verkkobrändeistä kaikkein arvostetuin. Perussuomalaisilta on siis tainnut jäädä lakialoitetta valmisteltaessa faktat tarkistamatta. Yksi hyvä lähde faktapohjaiseen tiedonsaantiin olisi perussuomalaisten omien tiedotuskanavien sijaan esimerkiksi Yleisradio. Suomalaisista 92 prosenttia katsoo Yleisradion onnistuneen julkisen palvelun tehtävässä, ja peräti 89 prosenttia suomalaisista luottaa Yleisradion uutisiin.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat kovasti pitäneet ääntä sananvapaudesta. Tästä esityksestä näemme, miten kaksinaismoralistisesta ajattelutavasta onkaan kyse. Perussuomalaisilla tuntuu olevan hinku rapauttaa suomalaista, maailmallakin tunnustettua lehdistönvapautta ja keskittää media-alaa entisestään yhä harvempien toimijoiden käsiin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho!] Tämän aloitteen valossa voisi arvioida, että perussuomalaiset haluavat edistää vain perussuomalaisittain ajattelevien sananvapautta. Minusta tämä on hyvin, hyvin kyseenalaista.

Perussuomalaiset haluavat kaventaa suomalaisten sananvapautta, ja tämä jos mikä on pelottava suunta. Yleisradio turvaa alueelliset uutislähetykset ja paikallisradioiden toiminnan koko maassa. Esittämämme sananvapautta kaventava leikkaus on leikkaus maakuntien toimituksista. Kysyn teiltä: eikö teitä hävetä? Olette nyt keskittämässä suomalaista mediakenttää täysimittaisesti Pasilan tornin juurelle pääkaupunkiin. Tämä on kerrassaan tyrmistyttävää. Olen tästä perussuomalaisten sananvapautta ja lehdistönvapautta kaventavasta linjasta täysin eri mieltä. Minusta meidän pitäisi tavoitella sitä, että yhä vahvemmin koko Suomi näkyy laajasti lehdistössä ja suomalaisessa mediassa. Kyllä uutisoinnin tulee kattaa myös Pihtipudas ja Konnevesi, ei pelkästään Kamppia ja Töölöä, mitä perussuomalaiset tuntuvat nyt kovasti ajavan eteenpäin. [Toimi Kankaanniemi: Missä niin lukee? — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Suomalainen sananvapaus on osa itsenäisen isänmaamme perusarvoja, demokratian kulmakiviä. Sitä pitää varjella eikä tuhota. Hyvät perussuomalaiset, toivon, että te ette leikkaa suomalaisesta sananvapaudesta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Vastauspuheenvuoropyyntöjä — Hälinää]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, nyt vähän pienempää ääntä. — On halukkuutta käydä debattia, mutta nyt kun katson tätä puhujalistaa, niin siellä on lähinnä perussuomalaisia edustajia. Pääsette kyllä vastaamaan puhujavuorolla.

18.27 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Vastaan nyt sitten edustaja Köntälle tähän äskeiseen puheenvuoroon. Jos Yleisradiolla vielä ensi vuonna kuitenkin olisi käytettävissä 432 112 000 euroa, niin kyllä sillä varmaan jonkinlainen uutislähetys kuitenkin vielä syn-

tyisi, elikkä ihan tällaisesta dramatiikasta ei ole kysymys. Kyllähän brändi tietenkin on suosittu silloin, kun on pakko maksaa. Mutta se väite, että alueellinen toiminta tähän leikkaukseen loppuisi — sehän riippuu siitä, miten Yle operatiivisesti käsittelee tämän leikkauksen. Esimerkiksi nyt, kun Yleisradio lähettää ohjelmaa ulkomailta, monesti jopa maailman vaarallisissa kriisipesäkkeissä on paikan päällä joku toimittaja kuvaamassa Yleisradion mikrofonin kourassaan, mutta sitten kun Suomessa tapahtuu jotakin, niin ei olekaan enää. Maakunnista ei saada livevideokuva, vaan sitä saadaan ulkomailta. Olisiko mahdollista esimerkiksi ostaa se ulkomaan ohjelmatoiminta joltain kansainväliseltä uutisfirmalta, jolta voisi saada laadukkaan materiaalin nopeasti ja edullisesti, eikä käyttää näitä Suomen kansan vähäisiä verorahoja siihen, että juostaan ympäri maailmaa kuvaamassa?

Tässä viidenneksen leikkauksessa Ylen budjetista olisi kysymys melkoisesta ostovoiman lisäyksestä suomalaisille palkansaajille, koska yleisradioveron suurimpaan maksuluokkaan pääsee varsin nopeasti ja kahden hengen talouksissa tietenkin tuplaantuu se Yle-veron osuus, eli sillä tavalla saataisiin nopeasti lisää ostovoimaa helpolla — ei tietenkään valtavia summia, mutta kuitenkin jonkinlainen määrä. Nämä ovat niitä perusteita.

Yleisradio sinänsä on jossain määrin tarpeellinen toiminto. Se tietyllä tavalla tarjoaa vastapainoa kaupalliselle medialle, myöskin tässä sananvapausmerkityksessä, elikkä voi ajatella niin, että jos joku näkökulma ei pääse kaupallisessa mediassa esille, se pääsee Yleisradiossa. Mutta sitten taas toisaalta Yleisradio ei esimerkiksi ole osoittanut kovin suurta tasapuolisuutta eri puolueiden kohtelussa. En esimerkiksi muista, että viime kaudella ajankohtaisohjelmissa suurin oppositiopuolue olisi sivuutettu montaakaan kertaa — kyllä siellä ajankohtaisohjelmissa silloin oli sosiaalidemokraatteja — mutta nyt on käynyt monta kertaa niin, että perussuomalaisia ei niissä ohjelmissa ole. Eli ei se sananvapaus Ylenkään kohdalla toteudu niin täydellisesti. Me olemme aina kärkkäitä arvostelemaan esimerkiksi itäisen Euroopan maita sananvapaudesta ja yleisradioyhtiöistä, mutta ei meillä Suomessakaan kaikilta osin ole puhtaat paperit.

18.30 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on useita perussuomalaisten tekemiä lakialoitteita, esimerkiksi omaishoitoon liittyen. Nyt olisi vihdoinkin huomioitava, että omaishoitajan työ on tärkeää, ja se pitäisi myös ottaa huomioon verotuksessa. Perussuomalaiset ovat valmiita tekemään työtä sen eteen, mutta näyttää siltä, että ilmeisesti hallitus ei ole valmis tekemään työtä sen eteen. Nytkin on äärimmäisen noloa, että meillä on salissa tällä hetkellä... Meillä on 200 edustajanpaikkaa täällä, ja tällä hetkellä hallituspuolueista taitaa olla kaksi edustajaa paikalla — vain kaksi. [Leena Meri: Kolme!] — Kolme taitaa olla tällä hetkellä. [Eduskunnasta: Kaksi!]

Se omaishoidon työ on pyyteetöntä, jopa 24 tuntia vuorokaudessa tehtävää työtä, seitsemän päivää viikossa, joka ikinen minuutti, jatkuvasti tehdään työtä sen eteen. Yhteiskuntamme säästää todella paljon, kun on omaishoitajat, ja yhteiskunta hyötyy siitä. Nyt olisi oikeasti aika tehdä omaishoidon tuesta verovapaata. Muutoinkin rahallinen korvaus on varsin pieni. Lakialoite on hyvin järkevä ja erittäin hyvin perusteltu. Ilman omaishoittoa koko meidän Suomenmaamme olisi todella pahoissa vaikeuksissa. Ihmettelen, kuinka voi olla niin, että se ei ole vielä verovapaata.

Samalla kiinnitän huomiota omaishoitoon liittyen erääseen toiseen asiaan. Ihmettelen myös sitä, kuinka on mahdollista, että jos valtio laittaa rahaa omaishoittoon, niin kunnat voivat käyttää nämä rahat ihan johonkin muuhun. Muutaman vuoden sisällä valtio on laittanut rahaa omaishoittoon — niin sanotusti korvamerkinnyt rahaa omaishoittoon — mutta

kuitenkaan sitä omaishoitoon merkittyä rahaa ei ole välttämättä kunnissa käytetty omaishoitoon. Jos satoja miljoonia on laitettu, niin kaikki ei ole mennyt sitten siihen. Miten tämä on mahdollista? Tätä kyseli Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos kunnilta, ja siellä hän sitten selvisi, kerrottiin, että joka kunnassa ne eivät ole menneet siihen tarkoitukseen. — aika erikoinen tilanne ja minun mielestäni vakava asia. Miten meillä Suomessa on tämän valvonnan laita ja asioiden seuraamisen laita, että rahat menevät oikeasti siihen, mihin on tarkoitettu? Teinkin tästä aiheesta kirjallisen kysymyksen ministerille. Ministeriltä sain kyllä vastauksen, mutta en semmoista yksiselitteistä, mitenkä tämä asia oikeasti aiotaan laittaa kuntoon. Olisiko kenties tehtävä niin, että ne rahat, jotka on laitettu omaishoitoon valtion taholta, perittäisiin takaisin, jos kunta ei käytä niitä omaishoitoon? Eihän niitä omaishoidon rahoja ole tarkoitettu siihen, että poliitikkojen mainetta kiillotetaan, vaan oikeasti siihen omaishoitoon.

Toinen asia, mistä haluan puhua: Tässä oli eläkkeiden verotus nostettu esiin, joka on kanssa tärkeä asia. Mutta noston esille myös yhden toisenlaisen asian, mistä aina silloin tällöin puhutaan. Elikkä jos on suomalainen henkilö, joka on tehnyt töitä välillä Ruotsissa, ja hän on nyt muuttanut Suomeen takaisin, niin Ruotsista tulee esimerkiksi eläkettä hänelle. Hän maksaa verot Ruotsiin siitä eläkkeestä, mutta hän maksaa toisen kerran toiset verot samasta eläkkeestä Suomeen. Se tuntuu kyllä aika epäoikeudenmukaiselta. Sitten vastaavasti henkilö, joka on tehnyt töitä Suomessa mutta asuu Ruotsissa: Hän saa eläkkeen Suomesta. Hän maksaa siitä verot vain yhden kerran, ei kahta kertaa, mikä on kyllä aika kummallista, elikkä silloin maksaa verot vain Suomeen mutta ei Ruotsiin. Jotenkin ihmeellistä, että meillä Suomessa olevat ihmiset maksavat tuplaverot. Olisiko sille tehtävä jotakin? Aion tehdä tästäkin kirjallisen kysymyksen ministerille.

18.35 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Arvoiset suomalaiset omaishoitajat, me kaikki tässä salissa tiedämme, miten arvokasta työtä te teette ja miten pienellä nimellisellä tuella te yhteiskunnan valtavaa... Siis sanat eivät riitä kertomaan sitä arvoa, mikä sillä työllä on. Te säästätte resursseja valtavia määriä. Me puhumme rahassa miljardiluokan säästöistä, ja siksi omaishoitoa tulisi jatkossa tukea ja kehittää kaikin mahdollisin keinoin. Sen tulee olla tulevaisuudessakin varteenotettava ja inhimillinen vaihtoehto kalliin ja kylmän laitoshoidon sijaan.

On olemassa uhkakuvia, ettei tämän hetken sosiaali- ja terveyssektori kykene vastaamaan jatkuvasti kehittyvän huoltosuhteen vinoumaan ja tulevaisuuden alati lisääntyvään vanhusväestöön ja tämän aiheuttamaan palveluntarpeen lisääntymiseen. Meillä on tällä hetkellä noin 46 000 omaishoitajaa, jotka pitävät huolta noin 48 000 hoidettavasta. 80 prosenttia omaishoitajista hoitaa läheistään sitovasti lähes ympärivuorokautisesti, ja 57 prosenttia hoidettavista olisi intensiivisen kotihoidon ja palveluasumisen asiakkaita, mikäli heillä ei olisi sitä omaishoitajaa. Tämä jo kertoo, miten isosta asiasta on kyse, eivätkä omaishoitajat silti nauti normaalin työntekijän etuja työssään — saati sitten ansaitsemaan sa arvostusta.

Tästä syystä lakialoite omaishoitajien palkkion verovapaudesta on pieni mutta tärkeä askel omaishoidon kehittämiseen ja arvokkaan työn arvostamisen kannalta ja antaa positiivisen sysäyksen omaishoidon työhön aikoville. Näin ollen kannatan lämpimästi Ville Tavion esittämää lakialoitetta ja toivon, että kaikki tässä salissa päätyvät samaan ratkaisuun. Nyt on se paikka, kun tässä salissa on puhuttu, kuinka sydänten tulee tykyttää ja kuinka meidän pitää olla lämpimiä — nyt on se paikka. Perussuomalaiset katsovat omaishoitajia

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

ylöspäin. Toivon, että hallitus ei katso alaspäin, kun tämä lakialoite tulee käsittelyyn ja päätettäväksi tähän saliin. — Kiitos.

18.37 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Todettakoon tässä nyt kuitenkin se, että kaikki nämä asiat on moneen kertaan aikaisemminkin täällä salissa keskusteltu, ei näissä yhtään innovaatiota ole. Ja kaikkihan tietysti joutuvat jouluun mennessä sinne aloitteitten hautausmaalle. [Toimi Kankaanniemi: Päätökset vaan puuttuu!]

Ajattelin kiinnittää huomiota tuohon perintö- ja lahjaverolain muutosesitykseen, joka on ihan keskustelun arvoinen. Se on tietysti selvää, että kaikki haluavat pitää kiinni siitä, että leskellä on elinikäinen hallintaoikeus puolisoiden yhteiseen asuntoon ja siellä asunnossa olevaan yhteiseen asuntoirtaimistoon. Siitä kukaan ei ole valmis varmaankaan luopumaan, ja se on laissa. Yleensä tilanne on se — riippuen tietysti puolisoiden nettovarallisuusmassasta — että leski saa avio-oikeutensa nojalla avio-osana puolet siitä asunnosta. Se on tyypillinen tilanne. Siihenhän ei kohdistu tietysti lainkaan perintöveroa.

No, problemaattista on sitten se, että perilliset, lapset, yleensä rintaperilliset, joutuvat sitten maksamaan tämän perintöveron, vaikka he eivät saa sitä asuntoa tämän lesken hallinnan takia täysimääräiseen määräysvaltaansa. Tätä kysymystä nyt on tietysti taatusti pohdittu aika paljon oikeustieteessäkin, miten tätä voitaisiin hoitaa. Siinä on se ongelma tietysti, että tämä saattaa olla kymmenienkin vuosien mittainen aika, jolloin on tällainen tila, että leski hallitsee sitä asuntoa ja perilliset omistavat sen. Tähän ei ole oikeastaan mitään semmoista hyvää lainsäädäntöratkaisua pystytty keksimään, ja toivottavasti semmoista nyt sitten kuitenkin oikeusministeriössä on pohdittu tai pohditaan tästä eteenpäin.

18.40 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Tavio esitteli perussuomalaisten erinomaisia lakiesityksiä, jotka tulevat äänestykseen ja joita toivottavasti kannatetaan. Otan niistä muutamia esille puheessani.

Lakialoite arvonlisäveron muuttamisesta: Yrittäjyydellä ja yrittäjillä on valtava merkitys Suomen taloudelle ja työllisyydelle. On myös muistettava, etteivät suuryrityksetkään ole alkujaan olleet suuria vaan ne ovat työn ja ajan kanssa kasvaneet ja monesti lähteneet hyvin pienestä liikkeelle. Arvonlisäveron alarajan nosto helpottaisi juuri monien pienyritystajien tilannetta ja samoin elinkaarensa alkutaipaleella olevia — mahdollisesti tulevia suuria — työllistäjiä. Kynnys yritystoiminnan käynnistämiseksi madaltuisi. Arvonlisäveron alarajan nosto vähentäisi niin ikään myös harmaata taloutta. Kannattavuus ja työllistämismahdollisuudet paranisivat erityisesti palvelualoilla toimivien yritysten kohdalla. Perussuomalaiset ovat jo pitkään liputtaneet sinivalkoisen yrittäjyyden puolesta ja koettaneet tuoda helpotusta yrittäjien arkeen. Meillähan pitäisi olla paljon yrittäjiä, jos todella halutaan, että työpaikkoja syntyy. Ei niitä ihan tyhjästä synny. Pitää olla myös puitteet yrittämiselle, näin ollen työpaikkoja syntyisi. Arvonlisäverollisen liiketoiminnan rajan nostaminen 10 000 eurosta 20 000 euroon ja niin sanotun huojennusalueen katon nostaminen 30 000:sta 40 000 euroon olisivat toimia, jotka olisivat omiaan parantamaan pienyritystajien tilannetta, ja meillähan näitä pieniä toimijoita on yli 90 prosenttia yrityksistämme.

Arvoisa puhemies! Eläkeläisköyhyys on maassamme mittava ongelma. Pienten eläkkeiden lisäksi keskeinen ongelma on elinkustannusten jatkuva nousu. Ruoka, sähkö, lääkkeet ja asumismenot eivät armahda pienituloisia eläkeläisiä. Tätä menoa entistä suurempi osa eläkeläisistä joutuu vaikeuksiin ja eläkeläisköyhyys tulee lisääntymään entisestään, ellei pian aleta löytää järkiratkaisuja ongelmiin. Maksuhäiriömerkintöjen määrän kasvu on eri-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

tyisen vauhdikasta juuri eläkeläisten keskuudessa, mikä on selvä signaali vakavista taloudellisista ongelmista. Tarvitaan kokonaisvaltaisia toimia eläkeläisköyhyyden poistamiseksi. Pakollisten arjen menojen hillitsemisen ohella voimme vaikuttaa eläkeläisten tilanteeseen verotuksellisin keinoin. Pienimmistä eläkkeistä maksetaan nykyisinkin alhaisempaa veroa kuin työtulosta, mutta eläkkeiden verotuksen ylittäessä työtulon verotuksen tason tilanne on toinen. Tässä lakialoitteessa, mitä perussuomalaiset esittävät, ehdotetaan, että kunnallisverotuksen eläketulovähennys määräytyisi samalla tavalla kuin kunnallisverotuksen ansiotulovähennys. Sillä olisi erittäin myönteisiä vaikutuksia eläkeläisten ostovoimaan.

Ja, arvoisa puhemies, vielä tärkeästä omaishoidosta: Omaishoidon merkitys korostuu väestön ikääntymisen myötä. Laitos- ja kotihoito ovat suurten haasteiden edessä, ja niihin liittyviä ongelmakohtia on käsitelty kuluneen vuoden aikana runsaasti julkisuudessaakin. Vanhusten ja sairaiden hoivan nykytilan huomioon ottaen näen omaishoitoon investoimisen erittäin järkevänä ratkaisuna. Omaishoitaja on hoidettavan omainen tai muuten läheinen henkilö, joka on tehnyt kunnan kanssa omaishoitosopimuksen. Laki omaishoidon tuesta tuli voimaan vuonna 2006. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka koostuu tarvittavista palveluista hoidettavalle, omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, omaishoitajan hoitotehtävää tukevista palveluista ja vapaista. Omaishoidon merkitys korostuu laitoshoidon vähentämisen myötä. Hoidettavan näkökulmasta omaishoito on inhimillinen hoitomuoto, mutta läheisestään huolehtivalle omaishoitajalle hoitotyö on usein vaativaa ja raskasta ja heikentää mahdollisuuksia muiden tulojen hankintaan. Tästä tulisi maksaa nykyistä parempaa korvausta omaishoitajille. Omaishoito säästää yhteiskunnan varoja tuntuvasti, miljardeja — aivan kuten edustaja Peltokangas totesi — joten tähän suhteutettuna olisi perusteltua, että omaishoitajien taloudellista tilannetta helpotettaisiin verotuksen keinoin ja omaishoidon tuki muutettaisiin verottomaksi. Tätä perussuomalaiset ovat jo aiemmin moneen otteeseen esittäneet, ja nyt taas lakialoite tulee. Olen ylpeä puolueeni linjasta tukea omaishoitajia heidän tärkeässä työssään ja tästä lakialoitteesta. Yhteiskuntamme tarvitsee kipeästi omaishoitajia tulevaisuudessa. — Kiitos.

18.45 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tästä Yleisradiosta muutama ajatus. Olin kahdeksan vuotta Yleisradion hallintoneuvostossa ja koko ajan myös työvaliokunnassa, ja väitän, että siltä pohjalta tunnen taloa jonkin verran, ja olen myös täysin vakuuttunut, että se talo on pöhöttynyt aikamoiseksi linnakkeeksi, jossa on työntekijöitä ja on toimintaa, jota ei tällaisen julkisen palvelun yhtiön tarvitse tänä päivänä tarjota. Eli siellä on molemmilla puolilla paljon sellaisia jopa kanavakokonaisuuksia, joita ei välttämättä tarvittaisi, koska ne sopivat paremmin yksityisen kaupallisen toiminnan piiriin eli mainosrahoitteiseksi. Näistä voitaisiin karsia huomattavasti toimintoja ja siten säästää kustannuksia ja sitä kautta alentaa yleisradioveron osuutta, rasittavuutta. Ei ole tarpeen ostaa kaikenlaisia amerikkalaisia elokuvia Yleisradion käyttöön, lähetettäväksi. Ja sitten toisaalta tuolla ääniradion puolellakaan ei tarvita niitä kanavia, joita siellä nykyisin on, koska niitä löytyy kaupalliselta puolelta. Eli tältä osin edustaja Köntän puheet sananvapaudesta ovat kaukaa haettuja, eivät ollenkaan pidä paikkaansa. Ei ole tarvetta mennä uutistoiminnan puolelle. Sillä puolella on tietysti tärkeää, että sananvapaus ja tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus toteutuvat, ja siinä on toivomisen varaa, mutta ei se ole sama kuin että vedettäisiin jotakin sananvapautta nykyistä heikommaksi ohentamalla Yleisradion toiminnan volyyymiä esittämällemme tavalla. Ei täällä meidän aloitteessamme puhuta sananvapauden eikä uutistoi-

minnan tai aluetoiminnan vähentämisestä yhtään mitään — ei minkäänlaista sanaa siitä. Päinvastoin oikeastaan esimerkiksi Keski-Suomessa pitäisi palata Keski-Suomen alueellisiin lähetyksiin ja jättää se Etelä-Savo oman toiminnan piiriin. Tämä olisi viisasta ja perusteltua, mutta nyt on menty siihen, että on yhdistetty näitä alueita.

Arvoisa herra puhemies! Täällä meillä on esitys myös näistä säätiöiden ja suurten yhdistysten saamista pääomatuloista, jotka haluaisimme esimerkiksi 15 prosentin pääomavero-kannan piiriin. Meillä on todella esimerkiksi lähellä ammattiyhdistysliikettä ja lähellä joitakin vanhoja puolueitakin olevia säätiöitä, jotka nauttivat verovapaudesta ihan perusteetta ja jopa eräiltä osin kilpailevat yksityisen toiminnan kanssa niin, että saavat tätä kautta merkittävän edun toiminnalleen ja taloudelleen ja sitten vielä joissain tapauksissa tukevat poliittista toimintaa tai muuta sellaista, mille ei ole perusteluita tänä päivänä. Eli tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus ovat tässä suhteessa lähtökohta siihen, että myös nämä pantaisiin verolle. Emme esitä sellaista säätiöverotusta, joka esimerkiksi säätiömuotoisia yliopistoja koskisi tai joitakin muita, varsinkaan pieniä emme halua verolle, mutta tuossa on paikka, josta voisi verotuloja hankkia.

Tuo arvonlisäveron alarajan nosto olikin täällä jo useammassa puheenvuorossa. Sillä olisi varmasti dynaamiset vaikutukset niin, että se tuottaisi ehkä jopa enemmän kuin mitä siinä verotuloja menisi, ja varsinkin työllisyys paranisi. Hallitus panostaa nyt esimerkiksi tähän palkkatukeen, josta tuolla valtiovarainvaliokunnassa on asiantuntijoita kuultu, eikä oikeastaan löydy kuin hallituksen virkamiehet, jotka puhuvat sitä, mitä hallituksen puolesta pitää puhua, ja jotka sitä puolustavat tai näkevät siinä positiivista. Se on narulla työntämistä, joka ei tuota pysyviä työpaikkoja. Pahimmillaan palkkatuella tulee sellaisia lyhytaikaisia työpaikkoja, jotka syrjäyttävät pysyvän työntekijän. Tässä suhteessa se keino ei ole kovin tehokas. Se sopii vajaatyökykyisille ja on sillä puolella ihan paikallaan, mutta sellaisessa mitassa, mitä hallitus mahdollisesti kuvailee, se ei tule olemaan perusteltu malli. Arvonlisäveron alarajan nosto on paljon tehokkaampi ja palvelee nimenomaan yksityistä, tuotannollista toimintaa, ja sinne meidän työpaikkoja pitää saada, koska se kasvattaa todellisuudessa tätä kansantuloa ja sitä kautta lisää verotuloja ja työllisyyttä, ja vaikutukset ovat pelkästään positiiviset.

18.51 Leena Meri ps: arvoisa puhemies! Kuulun Ylen hallintoneuvostoon, ja — en tiedä, jostakin syystä nyt oikein numero jäi mieleen — kun tuossa edustaja Könttä sanoi, että 89 prosenttia luottaa uutisointiin, niin kuule, kyllä se on 84 prosenttia. Minä kävin sen ihan täältä uutisista vielä tarkistamassa. Muistan hyvin, kun tätä meille Ylen hallintoneuvostossa esiteltiin ja sanoin, että en pitäisi sitä hyvänä lukuna, koska se on ollut männävuosina yli 90 prosenttia. Kun ajatellaan, että 16 prosenttia ei luota, ja sentään ollaan veronmaksajien maksamalla kanavalla, niin kyllä minä näkisin, että se on myös huolestuttava signaali. Mutta korjattakoon tuo, että Ylen uutisten uutisointia arvioi erittäin tai melko luotettavaksi 84 prosenttia, radiouutisia 82 ja STT:tä 81 — elikkä en kyllä löydä täältä nyt sitä teidän 89:ää prosenttia.

Sitten haluaisin vielä tuoda esille, että kaikkialla yhteiskunnassa ollaan jouduttu tarkastelemaan toimintoja, puhutaan tehokkuudesta, ja on hyväkin tietyllä tavalla, että poistetaan turhia toimintoja. Jos nyt mietin monia ohjelmia, niin miksi siellä tarvitsee olla kaksi ihmistä? Kaksi ihmistä haastattelee toinen toisiaan, ja hyvä, kun muistavat siltä vieraalta joskus kysyä, mitä mieltä hän on — vähän näin karrikoidusti. Ihan hyviäkin ohjelmia on, ei siinä mitään, mutta tämäntyyppisiä asioita olisi varmaan hyvä seuloa. Kuten täällä tuotiin

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

esille, emme ole sanoneet, mistä asioista nämä tehostamiset pitää tehdä. Minusta tämä on oikein hyvä ehdotus. Kaiken pitää voida olla tarkastelun alla, ei voi olla niin, että meillä on tiettyjä osa-alueita. Toinen on ollut kyllä valitettavasti esimerkiksi turvapaikanhakijoiden prosessit, eli hallinto-oikeuksissa on vieläkin noin puolet käsiteltävistä asioista ulkomalaisasioita — ja sinne on siis nyt taas annettu lisää rahaa. Ei voi olla niin, että esimerkiksi Yle tai joku tämäntyyppinen asia on niin kuin pohjaton kassa, että sinne pitää aina vain löytyä rahaa, vaikka konkurssi hämöttäisi. Tällä haluan herättää sen keskustelun, että ei ole sellaista pyhää lehmää, että ei voi tarkastella sen toimintoja, ja turha sitä on mitenkään pöyristellä.

18.54 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Ensin kaksi huomiota vielä tähän Yle-kysymykseen:

Eli ensinnäkin se, että nämä luotettavuuslukemat koskevat uutisia yleensä, mutta kun tutkimuksessa pilkottiin niitä uutisia vähän, että mihin uutisiin luotetaan, niin todettiin, että luotetaan urheilu-uutisiin eikä niinkään politiikasta uutisoituihin uutisiin. Eli luotetaan siihen, että osataan kertoa, mikä joukkue voitti jääkiekko-ottelun, millä lukemilla. No, sitä tuskin kukaan epäilee. Mutta politiikassa alkavatkin sitten jo toiminta ja henkilökohtaiset mieltymykset painaa enemmän siinä uutisoinnissa.

Toinen huomio: Se, mihin leikkaukset kohdistuvat Ylessä, ei ole mikään journalistinen päätös sinällään, vaan kysymys on siitä, mitä toimintoja pidetään, millaisia ohjelmia tuotetaan, ei siinä sisältöihin tarvitse puuttua. Eli se on sellainen asia, mitä kyllä valtio omistajana pystyy halutessaan Ylessä ohjaamaan, että jos Ylestä leikattaisiin, mihin leikkaukset kohdistuvat, onko se maakuntaradio vai joku muu.

Näihin muihin lakialoitteisiin liittyen käyn nyt läpi muutamia sellaisia huomioita, joita näistä itse olen tehnyt, ja sitä, miksi pidän näitä tärkeinä ja merkittävinä. Näitä käyn läpi lähinnä käsittelyjärjestyksessä, missä ne ovat asialistalla.

Eli ensimmäisenä arvonlisäveron alarajan nosto. Näen sen tärkeänä siitä syystä, että tällaisena aikana on tärkeää panostaa työllisyyteen ja kotimaiseen kysyntään, ja se, että pienet yritykset voisivat toimia tehokkaammin, yrittämisen kynnys olisi pienempi, voisi kasvattaa ihmisten mahdollisuutta oman itsensä työllistämiseen sekä kotimaisen kysynnän synnyttämiseen. Tällaisessa epäsäännöllisten työsuhteiden maailmassa on tärkeää tehdä itsensä työllistämisestä mahdollisimman houkuttelevaa. Tästäkin on jo monta vaalikautta puhuttu, että tätä alarajaa pitäisi nostaa, mutta sille on tapahtunut lähes yhtä paljon kuin vinjettimaksulle, eli se ei ole toteutunut.

Sitten on lakialoite käytännössä eläkeläisten verotuksen kohtuullistamisesta. Luulen, että teille muillekin, tuolla vaalikentillä kun olette liikkuneet, yksi yleisimmistä kysymyksistä on se, kun eläkeläinen tulee kysymään, että miksi minun pitää maksaa eläkkeistäni enemmän veroja kuin palkansaajat maksavat omista tuloistaan. No, tähän asiaan, verotuksen kohtuullistamiseksi, on perussuomalaisilla ehdotus, jonka kustannusvaikutus on 50 miljoonaa euroa. Mutta vaikka tämä onkin periaatteessa verotulonmenetys, se johtaisi kuitenkin siihen, että se menisi enemmän tai vähemmän suoraan kulutukseen niin kuin useimmat tällaiset pienituloisille tehtävät verohelpotukset ja muut maksujen kevennykset.

Sitten on tämä omaishoidon verovapaus, josta on myös puhuttu pitkään, mutta sille ei ole tapahtunut mitään. Perussuomalaiset taas esittävät sitä ja kutsuvat muut mukaan tämän epäkohdan korjaamiseen. Omaishoitajat tekevät arvokasta työtä. Jos heidän työnsä arvoa yhteiskunnalle käytäisiin laskemaan rahassa, sellaista rahaa ei helposti löytyisikään, millä

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

omaishoitajien työ omaistensa hoitamiseksi saataisiin korvattua. Olisi nyt kohtuullista, että se tulo olisi edes verovapaata, se pieni tulo, jota saavat ainoastaan kriteerit täyttävät omaishoitajat, eivät suinkaan kaikki, jotka käytännössä ovat omaishoitajia.

Sitten on säätiövero. Mielestämme myöskään säätiöillä ei pitäisi olla mahdollisuutta olla vapaamatkustajana ja hankkia verovapaata tuottoa, vaan veropohjaa pitäisi laajentaa näiden osalta ja siirtää raha tärkeämpiin tarkoituksiin, kuten esimerkiksi seuraavassa esittämäämme 70 miljoonan arvoiseen lapsivähennyksen palauttamiseen verotukseen. Tänään käytiin keskustelu lapsiystävällisestä yhteiskunnasta. Tässä on sellainen konkreettinen kädenojennus työssäkäyvien lapsiperheiden suuntaan ja tavallaan myös kannuste siihen, että käytettäisiin perhevapaita tasapuolisemmin ja palattaisiin työelämään nopeammin, kun tavallaan siitä olisi enemmän taloudellista hyötyä sitten taas vastapainoksi päivähoitomaksuille, jotka tulevat rasitteeksi, jos töihin mennään.

Sitten meillä on lakialoite käytännössä paperittomien terveydenhoidon kustannuksiin osoitetun määrärahan kumoamisesta. On oikeusvaltion kannalta kestävämpiä, että maassa laittomasti oleskelu periaatteessa tunnustetaan oleskelun muotona ja annetaan yhteiskunnan rahaa tietty kiinteä summa siihen, että näille ihmisille tarjotaan palveluita. Sehän on kannuste kunnille ja viranomaisille olla tekemättä mitään, kun on rahaa automaattisesti näiden palveluiden tarjoamiseen, vaikkei henkilöillä olisi oikeutta suomalaiseen sosiaaliturvaan.

Ja sitten suuri kevennys kotoutumisen kustannuksiin, koko kotoutumista edistävän lain kumoaminen, 200 miljoonan suuruinen muutos, jossa kuitenkin huomioidaan se realismi, että kunnilla on 22 miljoonan verran sopimusvelvoitteita, jotka pitäisi pystyä laillisesti täyttämään, eli ne sinne jäisivät, mutta loput leikattaisiin. Tässä annettaisiin selvä viesti siitä, että nykyinen järjestelmä ei toimi, se on veden kantamista kaivoon. Meille pitäisi yleisesti ottaen saada maahanmuuttajia, jotka kotoutuvat itsenäisesti eivätkä tarvitse siihen palveluita. Kyllä kait se minimivaatimus on se, että kun johonkin maahan muuttaa, siellä pystyy itsensä elättämään, tekemään työtä, elämään yhteiskunnan tavoin ja pyrkii ainakin opettelemaan kielen, vaikkei suomen kieli helppo olekaan. Kyllä täällä silti jollain tavalla englannilla pärjää siinä sivussa, kun sitä suomea opiskelee.

Vielä perintöverosta, jota useat edustajat ovat ansiokkaasti täällä kuvanneet, eli kokonaisuudessaan perintöveron poistamisesta: Lahjaveron ja perintöveron tuotto on 800 miljoonan luokkaa. Se olisi melko suuri summa sellaisenaan poistettavaksi, ja olisi kovaa populismia sellaista esittää pystymättä kertomaan, mistä leikataan. Mutta meillä on tähän esitys, että perintöverotusta oikeudenmukaistetaan eli korjataan niitä epäkohtia, mitä siellä on, ettei tarvitsisi lähteä pistämään asuntoja pakkohuutokauppaan nopealla aikavälillä perintöverojen maksamiseksi ja että ihminen tavallaan ei joutuisi tällaiseen kohtuuttomaan tilanteeseen, että joutuu ottamaan lainaa hoitaakseen perintöverot, joutuisi maksamaan perintöveroja omaisuudesta, jonka hallintaoikeus hänelle ei tosiasiallisesti siirry.

Viimeisenä näistä lakialoitteista on lääkekorvaus. Tilanne, mikä usein tulee myös tuolla vaalikentillä kävellessä vastaan, on se, että ihmiset tulevat sanomaan, että minulla on rahaa vain ruokaan tai lääkkeisiin, kumman ostan. Eli lääkekorvauksen omavastuuosuuden palauttaminen, sekin viisikymppiä, tuntuu monen pienituloisen tuloissa aika merkittävästi, jos sen saisi takaisin muuhun kulutukseen ja saisi ne lääkkeet, mitkä tarvitsee.

19.00 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Tavio on tänään esitellyt joukon hyviä lakialoitteita, ja otan kantaa tässä niistä kahteen.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Lakialoite laiksi sosiaalihuoltolain 12 a §:n kumoamisesta on erittäin hyvä. Suomesta haki kansainvälistä suojelua vuosina 2015—2018 noin 50 000 henkeä. Heistä noin 40 prosenttia on saanut kielteisen päätöksen hakemukseen. Tämähän siis tarkoittaa sitä, että meillä teputtelee valtava määrä kielteisen turvapaikan saaneita ihmisiä yhteiskunnassamme — teidän verovarjoillanne. Eri viranomaistahot ovat ilmaisseet huolensa haitallisen maahanmuuton eli kansankielessä turvapaikkaturismin mukanaan tuomasta uhasta sisäiseen turvallisuuteemme. On mielestäni sanomattakin selvää, että sisäisen turvallisuuden uhkaan ei pidä satsata reilua 5:tä miljoonaa, kuten hallitus nyt on linjannut. Sanotaan suoraan, että kansan syvistä riveistä kumpuaa joka päivä lumipalloejektinä voimakas viesti: laittomasti maassa olevalle ei pidä maksaa euroakaan. Mitä mieltä on hallitus, se tullaan näkemään myöhemmin.

Myöskin toinen lakialoite, lakialoite laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain kumoamisesta, on erinomainen. Faktaa on, että tämänhetkiset kotouttamistoimenpiteet eivät ole saaneet aikaan juuri mitään muuta kuin järjettömän laskun yhteiskunnalle ja veronmaksajille, joiden omaan elämään ja elintasoon laki kotouttamisen edistämisestä on kyllä vaikuttanut, negatiivisesti, kaikilla elämän sektoreilla — ei vähiten lisääntyneinä kustannuksina ja verojen korotuksina, mutta myös turvallisuuden heikkenemisenä ja yhteiskuntaluottamuksen menettämisenä. Se on ikävää. Me emme tarvitse rahaa syöviä lakeja, jos ne eivät toimi. Olisiko tämän vuoksi aika kokeilla kotouttamista — tai ehdotan, että kotiuttamista — laiskistavan hyysäyksen sijaan? Kannatan erittäin lämpimästi Tavion esittämää lakialoitetta laiksi kotouttamisen edistämisestä annetun lain, mielestäni hyysäyslain, kumoamisesta. — Kiitos.

19.03 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan Tavio on esitellyt perussuomalaisten lakiesityksiä täällä, ja minäkin otan tässä nyt muutamaan vielä kantaa.

Perintöverotuksemme aiheuttaa tällä hetkellä monille suomalaisille täysin kohtuuttomia tilanteita. Kun läheinen kuolee, se on kova kolaus kelle tahansa meistä. Eikä siinä vielä kaikki. Perintövero tulee maksettavaksi henkilön kuoleman jälkeen riippumatta siitä, tuleeko peritty omaisuus perinnönsaajan haltuun vai ei. Lesken hallinto-oikeuteen perustuen leskellä on oikeus pitää puolisoiden yhteinen koti. Kun leski perii puolisonsa, jää lesken vähennyksen jälkeen usein maksettavaa. Tämä johtaa monesti tilanteeseen, jossa perillinen joutuu myymään omaisuutta, tekemään velkaa tai jopa luopumaan perinnöstä. Perintötilanteissa lainsäädännön olisi otettava huomioon paremmin lesken ja perittävän lasten tilanne. Perintöverotuksen kohtuullistamisen lisäksi olisi ennen kaikkea pyrittävä poistamaan leskeen ja lapsiin vaikuttavia epäkohtia, joita edustaja Meri on moneen otteeseen ottanut esille. Lesken hallinta-aika tulisi rauhoittaa veronmaksun osalta, ja alaikäisten rintaperillisten verovähennyksestä huolimatta veron maksuunpanoa tulisi siirtää tämän lakialoitteen ehdotuksen mukaisesti niin, että vero maksetaan asumisesta molempien puolisoiden kuoltua tai omaisuuden muuten siirtyessä saajan vapaaseen hallintaan.

Arvoisa puhemies! Lääkkeistä: Lääkkeet ovat kalliita, ja korkea hinta kirpaisee erityisesti pienituloisia henkilöitä, monia eläkeläisiä ja työttömiä. Kun on sairas, tarpeellisen lääkkeen saamisen pitäisi olla suomalaisten perusoikeus. Lääkekattojärjestelmämme on moniin muihin maihin verrattuna kohtalainen, mutta tästä huolimatta monilla on vaikeuksia selviytyä lääkelaskuistaan. Ei ole oikein, että saadakseen lääkkeitä ihminen joutuu tinkimään tuntuvasti esimerkiksi ruoasta. Tämä on valitettavasti arkipäivää monen pienitulo-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

sen kohdalla tänä päivänä. Olisikin erittäin kohtuullista, että pienituloisilta henkilöiltä vuosimavastuuta vähennettäisiin lakialoitteen ehdottamalla tavalla.

Ja, arvoisa puhemies, vielä pari sanaa Ylestä: Totta kai Ylen merkitys on erittäin tärkeä. Sen pitää olla kansan radio, kansan tv. Kansahan sen maksaa. On hienoa, että Yle näyttää urheilukilpailuja. Liikunnallisena ihmisenä olen sitä mieltä, että on tärkeää, että myös pienituloiset pääsevät seuraamaan isoja kansainvälisiä kisoja, ainakin television kautta. Myös lapsille Yle tekee hyvää ohjelmaa. Mutta entäs sitten, onko Yle täysin riippumaton, jos ajatellaan poliittisia ohjelmia, asiaohjelmia, joskus jopa uutisia? Ylen pitää muistaa, että sen pitää olla puolueeton. Monet kansalaiset ovat sitä mieltä, että näin ei ole ollut viime vuosina, ja tähän Ylen pitää kiinnittää huomiota. Sen pitää olla puolueettomasti kaikkien kansalaisten asialla. Ja yrittäessään kamppailla maksullisten kanavien kanssa Yle on viime vuosina — olen huomannut sen — vähän unohtanut ikäihmiset ja ikäihmisten ohjelmat, ja tässä Ylen pitää myös valpastua. Ja erittäin hyvä on, jos Yle tulevaisuudessa kannattaisi suomalaista yrittäjyyttä ja suomalaisia ohjelmia paljon ohjelmatarjonnassaan. — Kiitos.

19.08 Marko Kilpi kok: Arvoisa herra puhemies! Olen käytännössä saanut elämässäni perinnöksi pelkkiä veroja, joten tiedän, miltä tuntuu, kun hautajaisten jälkeen saa verokarkulta melkoisen laskun käteen, mikä tekee tavallisen palkansaajan ja velallisen kukkaroon melkoisen loven. Miksi minun pitäisi maksaa siitä, että läheiseni kuolee? Se tuntuu melkoiselta ajatukselta siinä vaiheessa, kun niin tapahtuu. Jos minä sattuisin nyt kuolemaan, niin vaimoni ja lapseni, perheeni, joutuisivat melkoisiin ongelmiin nimenomaan perintöverojen vuoksi. Eikö läheisen menettäminen ole jo riittävän suuri kärsimys?

Käsittäkseni nimenomaan hallituspuolueet ovat olleet perintöveron takana, ja minusta tuntuu hämmäntävältä se, että täällä ei ole hallituspuolueiden jäseniä nyt paikalla, kun tätä asiaa käsitellään — ainoastaan yksi. Minusta se on hyvin outoa.

Olen vahvasti sitä mieltä, että perintöverolle on löydettävä Suomeen sopiva ratkaisu. Paras sellainen olisi tietenkin perintöverosta kokonaan luopuminen, mutta vähintäänkin pitäisi siirtyä luovutusvoittoverotukseen, joka kohtuullistaisi nimenomaan huomattavalla tavalla tätä tilannetta.

19.10 Joonas Könttä kesk: Arvoisa puheenjohtaja! Ihan muutama sana tuosta perintöverosta. Täällä on muutama edustaja, jotka edellisellä kaudella olivat — itse asiassa kaikkien salissa olevien kanssa samassa hallituksessa. Kaiketi se ongelma on siinä, että meidän pitäisi jotenkin ratkaista se, miten me sitä tulopuolta kuitenkin saamme, ehkä joillain muilla keinoilla. Me kaikki ymmärrämme, että niitä menojaakin täytyy hoitaa — luulen, että varmaan valtaosa myös poissa olevista, että kaikista puolueista löytyy kannatusta tähän ajatukseen. Toivon, että löydettäisiin niitä innovatiivisia keinoja, mitä edustaja Kiviranta tuossa peräänkuulutti ennen kuin tältä päivältä laittoi päivän pakettiin.

Vielä muutama sana tästä Yleisradiosta. Minusta nämä perustelut eivät kyllä nyt toimi, kun te perussuomalaiset puhutte siitä, että Yleisradiosta on esitetty huomattavasti arvostelua tai että ohjelmistoa on pidetty epätydyttävänä. Minusta se argumentti ei kelpaa, että ”minä sanon täällä, että kansalaisista suuri osa” tai että ”minulle on tullut palautetta”. Emme me tällaisilla argumenteilla voi argumentoida, vaan pitää olla tutkimustietoa taustalla, vaikkapa sitten laajoja gallup-otantoja. Ei se riitä, että tästä asiasta on tullut kansalaisilta paljon palautetta. Väitän, että meillä kaikilla on omat viiteryhmämme ja se palaute saattaa olla hyvinkin erilaista.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Ja mitä sitten tulee näihin tutkimuksiin, niin minä pysyn näitten lukujeni takana. 92 prosenttia katsoo, että Yle on onnistunut julkisen palvelun tehtävässään. Nämä pohjautuvat nyt tähän laajaan kansainväliseen tutkimukseen, sen löytää Googlesta. Ja sitten esimerkiksi liikenne- ja viestintävaliokunnalle esiteltiin tätä asiaa, ja siellä kyllä oli myös perussuomalaisen edustajia. No, sen verran googletin tässä välissä myös, että kyllä nuo edustaja Merenkin lukemat ihan oikeita ovat, ne ovat vain eri tutkimuksesta. Ne ovat KAKS:n eli Kunnallisalan kehittämissäätiön tutkimuksista, ja siellä toisesta oli tämä luku 84, kun itse käytin tuota lukua 89, eli luottamus Ylen uutistoimintaan on pysynyt vahvana. No, oli se 89 tai 84, niin selkeintä ja tärkeintä on seurata näitä trendejä, ja tuo trendi on edelleen se, että yleinen luottamus Yleen on vahva, toisin kuin tässä annetaan ymmärtää. Ja Ylen uutisarvostukset -tutkimuksen mukaan tämä on tosiaan 89 prosenttia. Minusta se on todella, todella kova luku. Jos me katsomme, miten hyvin Yle sitten saavuttaa suomalaisia ja ikään kuin tavoittaa suomalaisen, niin kyllä se on todella kova, ja iso osuus siitä menee nimenomaan tällaiseen uutis- ja ajankohtaistoimintaan. Urheilu-uutisiin en ota kantaa, en tiedä, mistä uutisesta tai gallupista siinä oli kyse — ehkä edustaja voi itse avata. Mutta jos me nyt tarkastelemme tätä, oli se sitten tämä KAKS-säätiön tutkimus tai sitten tämä kansainvälinen tutkimus, niin tuo 84:kin minulle kelpaa, minusta se on erittäin kova luku. Silloin ei voi tietenkään verrata edellisvuosien tutkimuksiin, jos vertaa eri tutkimuksia, vaan on tärkeää, että puhutaan aina samoista tutkimuksista ja samoista kyselymetodeista ja kyselytavoista.

19.13 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Muutama sananen vielä tästä perintöverosta.

Kun katsoo esimerkkinä hallituksen talousarvioesitystä vuodelle 2017 perintö- ja lahjaveron osalta, odotetun verokertymän ilmoitettiin olevan 550 miljoonaa, mutta vuoden 2017 tilinpäätöksessä summa nousi lähes 910 miljoonaan euroon. Kovia summia siltä näkökannalta, että perintövero revitään yleensä jo moneen kertaan aikojen kuluessa verotetusta omaisuudesta. Ihmisten kovalla työllä ja vaivalla ansaitun omaisuuden verottamisessa valtio näyttää toimivan perisocialistisella tavalla. Nämä ihmiset ovat ihan tavallisia ihmisiä, joiden kohdalle... Tässä kuultiin puheenvuoro siitä tilanteesta, että jos edustaja kuolla kupsahtaa, niin perhe joutuu ongelmiin. Elikkä tavallista ihmistä, joka ei ole rikas vaan jolla on omakotitalo ja jotain vuosien varrella selkänahasta revittyä omaisuutta, tämä koskee todella voimakkaasti. Verohelpotuksia toki on ripoteltu mutta mielestäni ei riittävästi kokonaiskuva ajatellen. Koko perintöverotus on kohtuuton suurimmalle osalle perinnönsaajia ja pahimmassa tapauksessa aiheuttaa velanottoa tai perinnöstä luopumista. Elikkä siis joudutaan luopumaan, nuoretkin ihmiset joutuvat, siitä omasta syntymäkodista — ei voida sitä pitää, koska ei ole varaa, iskee lasku.

Tämä lakialoite on todella sitä, mikä kohtuullistaa tavallisten suomalaisten arkea esimerkiksi puolison pois nukkua. Edustaja Könttä, tässä on teidän peräänkuuluttamaanne innovaatiota. Toivon, että myös keskusta haluaa, että tällaisissa ikävissä tapauksissa kuin esim. puolison pois nukkua verokarhu ei sitten hoida loppuja. Jää nähtäväksi, onko kustalla sydäntä vai ei. — Kiitos.

19.15 Petri Huru ps: Arvoisa puhemies! Pari sanaa haluaisin sanoa tästä täällä jo esitetystä asiasta, laittomasti maassa olevien terveydenhuollon kustannuksista. Myös majoitukset maksavat paljon. Esimerkiksi Porissa meillä oli laittomasti maassa olevien hätämajoitus kesä—elokuussa, siinä oli kolme kuukautta. Palvelua käytti kuusi henkilöä, ja kustannuk-

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

set olivat 47 000 ja rapiat. Eli jos me samassa suhteessa käyttäisimme rahaa vaikkapa omaishoitoon, vanhustenhoitoon, lastensuojeluun, mihin vain, niin kyllä meillä rahaa riittäisi.

Se, mihin me kanavoimme meidän rahamme ja missä suhteessa, on minun mielestäni tärkeää. Sen puoleen on ihan kannatettava esimerkiksi tämä kotouttamisen edistämisestä annetun lain kumoaminen. Käytetään niitä rahoja tehokkaammin täällä. Kyllä täällä pitää kotoutua muuten kuin pelkästään opastetusti. Kannatan lain kumoamista.

19.17 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kommentoin vielä aiemmin mainitsemani tutkimuksen lähdetietoa, eli kysymys oli Kunnallisalan kehittämissäätiön, KAKSin, tutkimuksesta median luottamuksesta.

Täällä oli sellainen kysymys kuin ”Kuinka luotettavina yleisesti ottaen pidät tiedotusvälineitä eli mediaa seuraavissa asioissa...?”, ja sitten oli prosenttiosuuksia. Urheilun suhteen laskujeni mukaan 78 prosenttia piti mediaa erittäin luotettavana tai melko luotettavana, mutta kun menttiin politiikkaan, niin luottamus olikin enää 49 prosenttia. ”Ei kumpaakaan” lisääntyi, ja myöskin niiden määrä, jotka pitivät mediaa melko epäluotettavana tai jopa erittäin epäluotettavana, kasvoi merkittävästi politiikan, ulkomaiden ja talouden kohdalla. Se on varsin ymmärrettävää siinä mielessä, että uutiset ulkomailta ovatkin hyvin painottuneita Suomen mediassa. Yhdysvaltain presidentistä, jos hän sattuu olemaan republikaani, uutisoidaan yleensä huonommin kuin sellaisesta presidentistä, joka on demokraatti. Se jo sinänsä syö suomalaisen median ulkomaanuutisoinnin uskottavuutta.

Politiikasta uutisoidaan hyvin kärjistävästi, ja se on johtanut siihen, että esimerkiksi perussuomalaisien kannattajista hyvin suuri osa tuntee epäluottamusta mediaa kohtaan verrattuna monien muiden puolueiden kannattajiin. Täytyy kysyä, mistä tällainen johtuu. Miten nämä ihmiset voivat tuntea epäluottamusta mediaa kohtaan, jos media kohtelee heitä mielestään tasapuolisesti? Ainoa johtopäätös on se, että media ei kohtelee heitä ja heidän kannattamiaan poliitikkoja tasapuolisesti, ja siitä johtuu tämä epäluottamus mediaan. Kyllä täällä salissa on tarkoitus tuoda esille nimenomaan niitä omien äänestäjien näkökulmia, koska kuka niitä toisi, elleivät heidän äänestämänsä kansanedustajat?

19.18 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Ihan mielenkiintoista, että keskustelu tämän Yle-leikkauksemme vuoksi kääntyi keskustasta tulleesta kritiikistä tähän Yle-keskusteluun. Yle on mielenkiintoinen aihe keskustella. Se on aika erikoista omasta mielestäni niin kuin lähtökohtaisesti.

Minä kannatan vapaata markkinaa yleensä asioissa. Tällaisessa valtio-omisteisessa mediayhtiössä on omat ongelmansa juuri sen takia, että se on kasvanut niin suureksi. Se on aika selkeää, että Yle on monille poliitikoille sellainen jonkin sortin nuoleskelun kohde siksi, että poliitikot ajattelevat tietysti, että Ylen toimittajat kirjoittaisivat heistä positiivisia juttuja, kun he puolustavat näitä yleläisten työpaikkoja ja sitä instituutiota.

Mutta se on minun mielestäni kyseenalaista, kun Yle-veroa maksaa — mahdollisesti sen kolmectoista ja puoli euroa kuukaudessa — työssäkäyvä ihminen, vaikka hän ei käyttäisi Yleä lainkaan, eikä haluaisi käyttää. Eli se on pakkoverotusta ihmisille, siitä ei vain pääse irtisanoutumaan niin kuin Netflixistä. Yle-veroa maksaa kymppin kuussa, halusi tai ei. Ja mikä outoa, yrityksetkin maksavat, eli jos olet yrittäjä, niin sitten maksat moninkertaista Yle-veroa. Sehän voi olla jopa kolme tonniakin jollain oikein menestyvällä yrityksellä.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Se tulisi ehkä ennemmin katsoa osaksi julkista budjettia, ja sen takia tässä on ongelmallista, että se on just tällä tavalla tuohon verotukseen kytketty. Me saisimme sitten taas os-tovoimaa toki paremmaksi, jos sitä verotusta vähennettäisiin, se on selvää.

Se, mitä kuitenkin esitettiin siitä, että tämä tämmöinen Ylen budjetin pienennys johtaisi johonkin katastrofaaliseen sananvapaustilaan, on varsin heikko argumentti, koska ei monissa muissakaan maissa, Euroopassa vaikka, ole näin suuria yleisradiokanavia, eikä se pidä paikkaansa kyllä, että muissa Euroopan maissa olisi jotenkin huonompi sananvapaustilanne kuin Suomessa.

Se, miten paljon Yleä kritisoidaan: Kyllä se kritiikki on aika usein nimenomaan subjektiivista, mutta kyllä sitä kritiikkiä on paljon, ja kuten täällä on todettu, se kohdistuu tuohon poliittiseen journalismiin, ei välttämättä siihen muuhun. Ja jos Ylestä leikataan, niin täytyy muistaa, että se uutistoiminta, varsinkin politiikan uutiset, on kuitenkin vain pieni osa Ylen budjettia. Eli ei tässä esitetty mitenkään, että se leikkaus kohdistuisi yksinomaan sinne, vaan koko budjettiin.

19.22 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Pahoittelut, että en ihan alusta asti keskusteluun pystynyt osallistumaan. Hieman ihmettelen sitä, että kun täällä on kuitenkin merkittävän oppositiopuolueen vaihtoehtobudjetin osia käsittelyssä, aika merkittäviä osia, niin tähän keskusteluun ei osallistu kuin edustaja Könttä, jolle kiitokset siitä, että hallituspuolueelta edes yksi soturi on tänne saliin saatu kuuntelemaan tätä keskustelua. Olisin itse odottanut, että täällä olisi voinut hyvin olla paikalla valtiovarainvaliokunnan väkeä hallituspuolueistakin keskustelemassa esimerkiksi näistä perussuomalaisten tekemistä aloiteista.

Itse olen aina yrittänyt lähestyä politiikkaa niin, että asiat ovat hyviä tai vähemmän hyviä tai jopa huonoja tai ne ovat kannatettavia tai ei-kannatettavia ihan siitä riippumatta, kuka niitä esittää. Ja tänään täytyy sanoa, että perussuomalaiset ovat tehneet hyviä esityksiä meidän verotuksen kokonaisuuden näkökulmasta.

On vaikkapa tämä perintö- ja lahjaveroasia, joka oli eduskunnan käsittelyssä viime kaudellakin kansalaisaloitteen myötä, joka itse asiassa eduskunnassa sai mielestäni vähän huonon käsittelyn. Itsekin sain siitä jonkin verran osumia silloin, sillä olen pitkään ollut perintöverosta luopumisen kannalla. Silloin tehtiin minun mielestäni erikoinen päätös, että eduskunta ei tehnyt siitä mietintöä lainkaan. Ymmärrän sen, että yhden osan lopettaminen verotuksesta kansalaisaloitteella olisi ollut haastavaa, mutta olisi ollut mahdollista tehdä esimerkiksi eduskunnan ponsi siitä, että hallituksen täytyy ryhtyä toimenpiteisiin perintöverosta luopumiseksi ja sitten toimenpiteisiin esimerkiksi myyntivoittoveron käyttöönottamiseksi, jolla voitaisiin tätä tilannetta korjata — niin kuin Ruotsissa esimerkiksi on toimitettu. Se olisi oikeudenmukaisempaa — mitä myös perussuomalaiset tässä hakevat — koska siinä vaiheessa, kun perintö saadaan, ei synny välttämättä maksuvalmiutta, vaan siinä vaiheessahan maksuvalmius syntyy, kun asunto myydään tai omaisuutta realisoidaan. Tämä aloite on siinä mielessä erinomainen ja kannatettava.

Pidän hyvänä myös perussuomalaisten useampia aloitteita, jotka koskevat verotusta yleisesti. Arvonlisäveron alarajan nosto on erittäin kannatettava ja järkevä toimenpide, kuten myös heidän esittämänsä muutamat huomiot meidän tuloverolaista.

Arvoisa puhemies! Tulen hetkeksi siihen korokkeelle. [Puhemies: Tervetuloa! — Toimi Kankaanniemi: Noin hyvää puhetta kannattaa kyllä jatkaa pöntöstä! — Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Arvoisa herra puhemies! Näistä tuloveroasioista: Itse kyllä annan niillekin ymmärrystä ja kiitosta siitä, että nostetaan esille esimerkiksi se, että meillä tiettyjä eläketuloja verotetaan tiukemmin kuin vastaavasti työtä tekeviä. Tämä on ollut asia, joka on ollut pitkään esillä, ja hetkeksi se aikanaan saatiin jollain tavalla balanssiin, silloin valtiovarainministeri Jyrki Kataisen aikana. Sen jälkeen taas jossain aallossa se jonkin verran muuttui. Ja on järkevää etsiä sitä, että eläkkeensaajat eivät ainakaan enempää veroa maksaisi kuin vastaavasti palkkaa saavat.

Myös omaishoitokysymykset ovat olleet usein meillä täällä salissa esillä. Ja myös tämä edustaja Tavion esitys on hyvä ja kannatettava, että omaishoidon tuesta ei jatkossa tarvitsisi veroa maksaa.

Ja viimeisenä sitten heidän esityksensä lapsivähennyksestä: En siihen suoranaisesti ota kantaa. Se on varmasti pohtimisen arvoinen kysymys, miten tukea meidän lapsiperheitä. Siihen on erilaisia ratkaisuja, joita voidaan esillä pitää. Varhaiskasvatuskusujen alentaminen on yksi tehokas ja järkevä keino, ja tämäkin varmasti kannattaa selvittää.

Mutta isossa kuvassa olen huolissani siitä, että meillä on merkittävä muutos tapahtumassa meidän verotuksessamme ja työn verotuksessa. Ja ehkä siinä onkin syy siihen, että täällä ei vasemmiston ja sosiaalidemokraattien edustajia paikalla ole, sillä minuakin hävettäisi olla kiristämässä näin merkittävästi jo keskituloisten työn verotusta ensi vuonna. 2 301 euroa on se raja, josta ensi vuonna menee isompi vero kuin tänä päivänä — eli 2 301 euroa. Siihen palkkaluokkaan mahtuvat esimerkiksi tarjoilijat ja aika monet muut, ja sitten siitä kun mennään ylöspäin, tulee hoitajia, sairaanhoitajia, opettajia ja niitä ihan tavallisia, ahkeria suomalaisia ihmisiä, joille vähän naureskeltiin, kun mekin kokoomuksessa nostimme esille sen, että me haluamme pitää tavallisten, ahkerien suomalaisten työtätekevien ihmisten puolta. Se ei tarkoita sitä, että ahkera ei voisi olla pienituloinen tai vaikka työtönkin, mutta se, että tässä maassa ahkeruudesta aina palkittaisiin, on sellainen perushyve, mitä itse toivoisin ylläpidettävän. Sen takia en voi hyväksyä sitä, että keskustakin on kuitaamassa, edustaja Könttä, nämä työn verotuksen kiristymiset. Eli te ette tee mitään sen hyväksi, että se työn verotus ei ensi vuonna kiristyisi.

Samaan aikaan polttoainevero kiristyy yhdessä yössä niin, että tavalliselle perheelle, auton käyttäjille, noin 30 000 kilometriä ajavalle, tulee yli 130—150 euroa lisäkustannusta. Samaan aikaan leikataan kotitalousvähennystä, ja sen vaikutus tavalliselle perheelle on noin 500 euroa. Ja kun sen lisäksi on liuta muita veronkorotuksia, niin me olemme tilanteessa, jossa sen tavallisen perheen — jossa vaikkapa isä on sairaanhoitaja ja äiti diplomi-insinööri taikka ravintolatyöntekijä tai joku muu vastaava, ihan tavallisessa suomalaisessa työssä — tulot vähenevät ensi vuonna noin 1 000 eurolla. Ymmärrän, että sosiaalidemokraatit eivät ole tätä kuuntelemassa.

19.28 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Heinospelä ja Kilvelle erittäin hienoista puheenvuoroista ja siitä, että kannatatte näitä perussuomalaisten esityksiä. Ja myös edustaja Köntälle on pakko sanoa kiitos siitä, että olette täällä ainoana hallituksen edustajana meidän kanssamme keskustelemassa — haluan myös siitä kiittää teitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt edustaja Köntälle mahdollisuus kiittää. [Toimi Kankaanniemi: Voitte ottaa muihinkin asioihin kantaan kuin Yleen!]

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

19.29 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Kahteen asiaan haluan tässä kiinnittää huomion: ensiksi Yleen ja sitten ehkä toiseksi kiitoksiin.

Ehkä tästä Ylen rahoituksesta vielä haluaisin kuulla perussuomalaisten näkemyksen. Siitä rahoituksesta on sovittu parlamentaarisesti, ja te olitte siellä mukana, on yhdessä sovittu, niin kuinka tämä nyt sitten on näin nopeasti muuttunut, että parlamentaarisesti sovitun rahoitukseen nyt sitten tulee muutos? Tämä niin kuin hieman ihmetyttää.

Ainakin itse ajattelen ihan samalla tavalla kuin edustaja Tavio, että me olemme täällä edustamassa omia äänestäjiämme. Paitsi että omat äänestäjäni pitävät Yleä riippumattomana ja tärkeänä uutismedian ja palveluna niin keskisuomalaisille kuin myös kaikille suomalaisille ja koko maalle, niin kyllä myös näiden tutkimusten mukaan Yleä arvostetaan. Kymmenen arvostetuimman verkkobrändin joukossa ykkösenä on Yle Areena, kuudentena Yle ja seitsemäntenä Ylen Elävä arkisto. Ei kai se nyt hirvittävän huonosti voi sitten olla. Ja ylipäätään kun puhutaan tästä, että tulee uusia medioita, niin kuin täälläkin nyt on sanottu, tulee internetiä, tulee sosiaalista mediaa, niin kuitenkin tutkimusten mukaan vähiten suomalaiset luottavat sosiaalisen median uutisiin — vähiten, tämä ihmetyttää.

Minä haluan kiittää perussuomalaisia näistä lakialoitteista, joita te olette tehneet tähän teidän tulevaan vaihtoehtobudjettiinne. Minusta se kertoo siitä vastuullisuudesta, millä te suhtaudutte vaihtoehtobudjettiin ja varjobudjettiin, jonka tulette tekemään. Ja siinä mielessä olisi tietysti mukava kuulla edustaja Kilveltä tai Heinosenla, ovatko kokoomuksen mielestä hallituksen budjettilait niin hyviä, että te ette ole niitä tehneet, vai aiotteko te ylipäätään ollenkaan tehdä budjettilakeja. Ovatko ne hallituksen lait teidän mielestänne niin hyviä, että ei ole tarvetta tehdä budjettilakiehdotuksia? Mutta kiitoksia perussuomalaisille erittäin hyvästä tämmöisestä työteliäisyyden osoittamisesta ja erittäin hyvästä keskustelusta.

19.31 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Vastaan tuohon suoraan kysymykseen, minkä edustaja Könttä tuossa vielä esitti. Eli se pitää paikkansa, että näistä Yleisradio-asioista ollaan perinteisesti sovittu parlamentaarisesti, ja sinänsä ainakaan itselläni ei ole moittimista siinä, etteikö parlamentaarinen päätöksenteko olisi hienoa, ja sitä soisi olevan useamminkin asioissa Suomessa. Mutta se asioista parlamentaarisesti päättäminen ei merkitse sitä, että puolueilla ei olisi omia kantoja näihin asioihin tai omia tavoitteita niihin asioihin, mitä ei saisi sanoa ääneen, saati sitten ajaa siellä parlamentaarisessa työryhmässä. Tämä johtaisi siihen, että jos kerran on parlamentaarisesti päätetty vaikka Ylen budjetista, niin se olisi kiiven lyöty eikä sitä saisi enää koskaan muuttaa. Ja näinhän ei voi olla, vaan perussuomalaiset ajavat Yle-veron alentamista, ja jos nyt muistellaan, niin olemme me sitä ennenkin ehdottaneet ja olemme siinä mielessä johdonmukaisesti yhä sitä mieltä, että sitäkin tulisi laskea eikä pitää sellaisena pyhänä lehmänä, mihin ei kosketa. Kyllä aika pitkälti Ylellä on sellaista, mitä varmaan voitaisiin karsia ja mitä myös ihan vapaamarkkinoilla toimiva media hoitaisi, kaikkea muun muassa ihan viihdeohjelmatuotannosta lähtien — kyllä Yleltä varmasti tästä puolen miljardin budjetista löytyisi leikattavaa.

19.33 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kokoomus tekee vastaavan oman vaihtoehtobudjettinsa — ja tekee muuten hyvän — ja me tulemme sen esittelemään ajallaan. Mutta näiden vaihtoehtobudjettien käsittelyssä on toki hieman erilaisia tapoja siinä, tehdäänkö kaikista sen muutoksista omat, tietyntyyppiset lakialoitteet. Niin välillä tehdään, ja toiset eivät tee. Sosiaalidemokraatit viime vuonna muistaakseni tekivät niitä aika paljon.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

Me päätimme sellaisen linjan, että me emme tee jokaisesta muutoksesta, joka siellä on, lakialoitetta, joka käsiteltäisiin täällä salissa erikseen. Me teimme talousarvioaloitteitakin ryhmän vaihtoehtobudjetin ympärille varsin säästeliäästi. Nostimme esille muutamia asioita, jotka halusimme ottaa jo siinä vaiheessa esille. Mutta se ei toki tarkoita, edustaja Könttä, sitä, että siellä meidän vaihtoehtobudjetissamme ei olisi paljon muutakin, esimerkiksi terapiatakuun rahoja, joita tällä hetkellä isosti kaivataan, ja te, edustaja Könttä, pääsette äänestämään niistä terapiatakuunkin rahoista, ovatko ne ensi vuonna nuorten käytössä vai eivät.

Tiedän, että teitä hieman, varmaan syystäkin, jännittää, kun kerran täällä on annettu sellainen kuva, että tämä sosiaalidemokraattien johtama hallitus tekee ainoaa mahdollista talouspolitiikkaa, mutta te, edustaja Könttä, tulette yllättymään. Se ei ole ainoa mahdollisuus. Ei meidän tarvitse ottaa lisää velkaa ja kääntää velkaa jälleen uuteen kasvunousuun, tai meidän ei tarvitse kiristää työn verotusta tai lähes kaikkia muitakin veroja. Meillä on olemassa mahdollisuuksia, ja edustaja Könttä, te tulette yllättymään vielä myönteisesti, kun kokoomus esittelee oman vastuullisen, sosiaalisesti oikeudenmukaisen, työntekoon kannustavan vaihtoehdonsa.

19.35 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Vielä tähän problematiikkaan näistä lakialoiteista ja talousarvioaloitteista. Perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa on pyritty sellaiseen lainsäädännölliseen eheyteen, että sellaisista asioista, mistä tarvittaisiin tosiasiallisesti lakimuutos, ollaan tehty lakialoite ja sitten, jos kysymys on pelkästään rahallisesta asiasta, on tehty talousarvioaloite kaikista merkittävimmistä menoeristä, mitkä voidaan määrittellä. Toki siellä vaihtoehtobudjetissa esiintyy myös sellaisia asioita, joihin ei ole helppo määrittellä tiettyä rahasummaa, josta tehdä talousarvioaloite, eli sellaiset on ilmaistu tekstimuotoisena.

Sitten kysymykseen Ylen toiminnan tehostamisesta ja Yle-veron leikkaamisesta. Perussuomalaiset ovat olleet asiassa varsin johdonmukaisia aikojen kuluessa. Silloin kun olimme hallituksessa, esitimme parlamentaarisessa työryhmässä Ylen menojen leikkaamista. Jäimme siinä yksin, hävisimme sen. Ja sitten kun olemme olleet oppositiossa, meillä on ollut tämä kyseinen momentti kaikissa vaihtoehtobudjeteissa tähän mennessä. Vuonna 2018 se oli 50 miljoonan leikkaus, vuonna 2019 se oli 61,2 miljoonan leikkaus, ja nyt vuonna 2020 se on korotettu 100 miljoonaan, mutta leikkaus on ollut johdonmukaisesti esillä koko ajan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

18. Lakialoite laiksi arvonnäisäverolain 3 ja 149 a §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 14/2019 vp Ville Tavio ps

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 17. asiakohdassa]

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

19. Lakialoite laiksi tuloverolain 101 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 15/2019 vp Ville Tavio ps

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 17. asiakohdassa]

20. Lakialoite laiksi tuloverolain 92 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 16/2019 vp Ville Tavio ps

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 17. asiakohdassa]

21. Lakialoite laiksi tuloverolain 23 ja 124 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 17/2019 vp Ville Tavio ps

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 17. asiakohdassa]

22. Lakialoite laiksi tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 18/2019 vp Ville Tavio ps

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 17. asiakohdassa]

23. Lakialoite laiksi sosiaalihuoltolain 12 a §:n kumoamisesta

Lakialoite LA 19/2019 vp Ville Tavio ps

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 17. asiakohdassa]

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

24. Lakialoite laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain kumoamisesta

Lakialoite LA 20/2019 vp Ville Tavio ps

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 17. asiakohdassa]

25. Lakialoite laiksi valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 21/2019 vp Ville Tavio ps

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 17. asiakohdassa]

26. Lakialoite laiksi perintö- ja lahjaverolain 7 ja 7 b §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 22/2019 vp Ville Tavio ps

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 17. asiakohdassa]

27. Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 5 luvun 8 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 23/2019 vp Ville Tavio ps

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 17. asiakohdassa]

28. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikos-oikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 45/2019 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2019 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.11.2019 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 63/2019 vp

29. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 14.11.2019 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.40.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen